

KONJUNKTUUR

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT • ESTONIAN INSTITUTE OF ECONOMIC RESEARCH

1 (192) 2015

Väljaanne KONJUNKTUUR annab
iga kvartali alguses operatiivse
ülevaate olukorrast Eesti majanduses
ja prognoosi lähemaks 3-6 kuuks

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

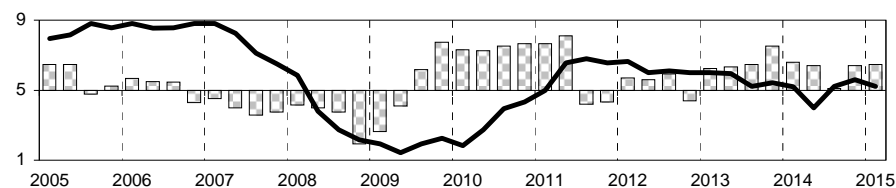
KONJUNKTUUR

NR 1 (192)

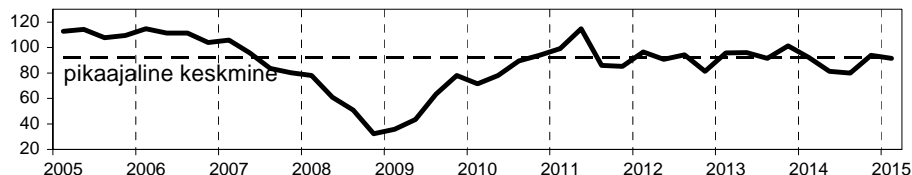
Tallinn
Märts 2015

EKI KONJUNKTUURIINDEKSID: MÄRTS 2015

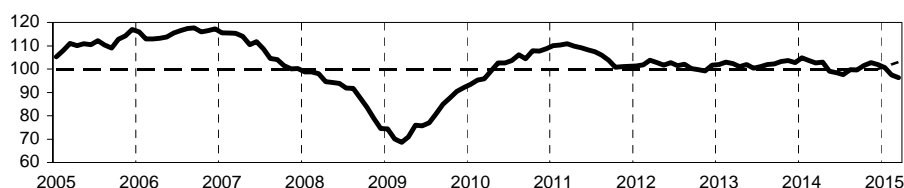
Majanduse
hetkeolukord
ja ootused
(Müncheni IFO
metoodika)

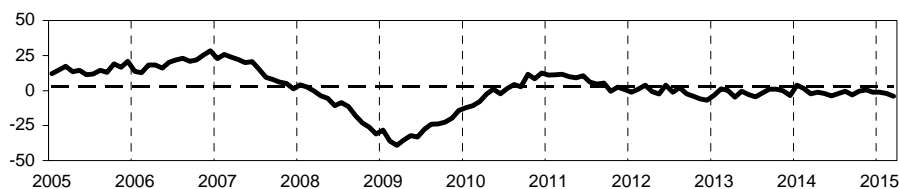
Majanduskliima
(Müncheni IFO
metoodika)

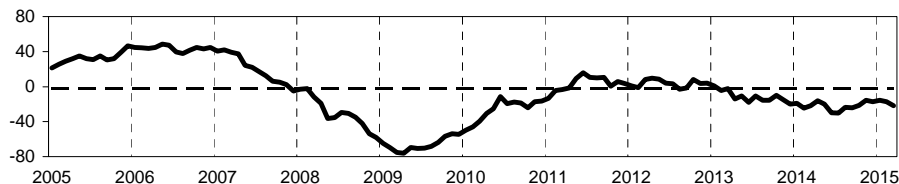
Majandususkaldus-
indeks*

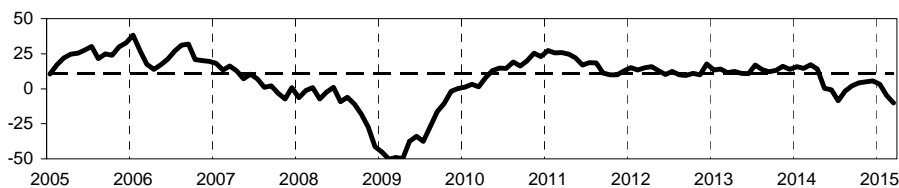
Tööstuse
kindlustunde
indikaator*

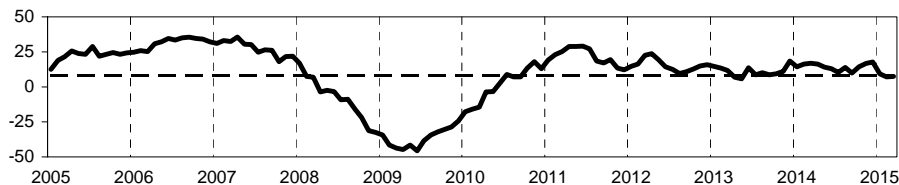
Ehituse
kindlustunde
indikaator*

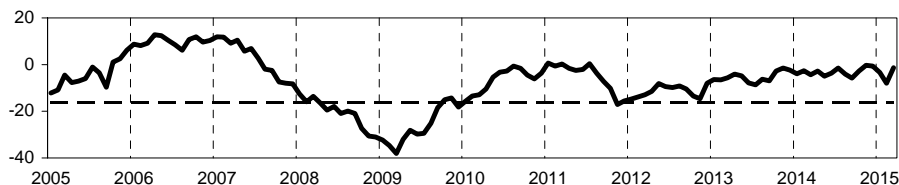
Teeninduse
kindlustunde
indikaator*

Jaekaubanduse
kindlustunde
indikaator*

Tarbijate
kindlustunde
indikaator*

* Euroopa Komisjoni metoodika, sesoonselt silutud aegread

Sisukord

1. Majanduse üldolukord 2015. a märtsis ja 6 kuu pärast (<i>L. Kuum</i>)	4
2. Konjunktuuribaromeetrid: märts 2015	15
2.1. Tööstusbaromeeter (<i>K. Martens</i>)	15
2.2. Ehitusbaromeeter (<i>A. Vanamölder</i>)	24
2.3. Jaekaubandusbaromeeter (<i>P. Aruvee</i>)	30
2.4. Teenindusbaromeeter (<i>A. Vanamölder</i>)	37
2.5. Tarbijabaromeeter (<i>M. Josing</i>)	44
3. 2014 – pingeline majandusaasta ebakindlas majanduskeskkonnas (<i>L. Kuum</i>)	50
4. Eesti majandusareng 1993–2014 ja prognoos 2015 (<i>L. Kuum</i>)	54
5. Eesti majandusarengu prognoos 2015–2018 (<i>L. Kuum</i>)	58
6. EKI toidukorvi maksumus: I kvartal 2015 (<i>V. Vähi</i>)	61
7. Ebaõiglased kauplemistavad (<i>P. Hein</i>)	64
8. Piimatoodete hinnamarginaalide jagunemine toidutootmise ahelas (<i>P. Hein, K. Nittim</i>) ..	68
9. Toidukaupade hinnatrendid Eestis 2014. aastal (<i>P. Vahtramäe</i>).....	74
10. Elanike rahaasjadega toimetulek (<i>L. Lepane</i>)	79
11. Maailmamajanduse konjunktuur: 2015 I pa (<i>B. Pulver</i>)	84
Lisa 1 Riikide majandusindikaatorid	87
Lisa 2 Konjunktuuribaromeetrite kindlustunde indikaatorid Euroopa Liidu maades	88

Toimetaja: M. Josing
Kujundus: M. Reiman

Informatsioon: EKI direktor
Marje Josing, tel. 646 6439
19080 Tallinn, Rävala 6
fax: 668 1240
e-mail: eki@ki.ee
<http://www.ki.ee>

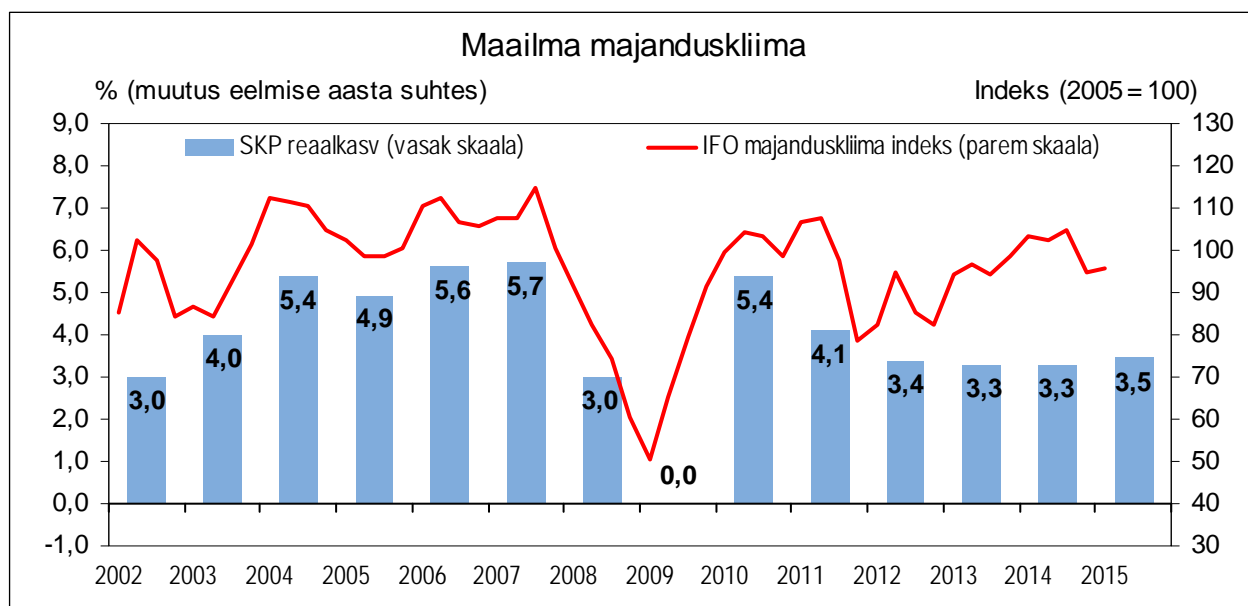
1. Majanduse üldolukord 2015. a märtsis ja 6 kuu pärast

Majanduse üldolukord on rahuldav, kuid halvem kui detsembris. Kuue kuu väljavaated on positiivsed ning majanduskliimaindeks püsib pikaajalise keskmise lähedal.

1.1. Majanduse üldolukord märtsis on rahuldav, kuid halvem kui detsembris

Eesti Konjunkturiinstituudi (EKI) ekspertide-analüütikute¹ paneeli märtsikuu hinnangutest nähtub, et Eesti majanduse hetkeolukord on rahuldav, kuid mõõdukalt halvem kui eelmisel vaatlusel detsembris. Majanduse üldiselt rahuldav seis tugineb eelkõige positiivsetele arengutele eratarbimises, samas kui investeeringute osas on olukord endiselt (8 kvartalit järjest) ebarahuldav. Eesti ettevõtte investeerimisaktiivsust- ja julgust pidurdavad jätkuvad geopoliitilised pinged, eelkõige aga Vene-Ukraina konflikt, mis otseselt vähendab Eesti kaupade ja teenuste ekspordinõudlust.

Müncheni Majandusuuringute Instituudi (IFO) veebruari väljaandest (World Economic Survey nr 1/2015) selgub, et vaatluses osalenud 117 riigi 1071 eksperdi hinnangul on **maailma majanduskliima** I kvartalis ligilähedaselt sama mis eelmisel vaatlusel 2014. a IV kvartalis. Täpsemalt oli majanduskliimaindeks jaanuaris 95,9 mis on 0,9 punkti kõrgem kui läinud aasta oktoobris (95,0). Indeksi pikaajaline keskmine on 96,1 punkti. Hinnang maailmamajanduse hetkeolukorrale on viimase 3 kuu võrdluses jäänud samaks, aga hinnang väljavaadetele natuke paranenud.

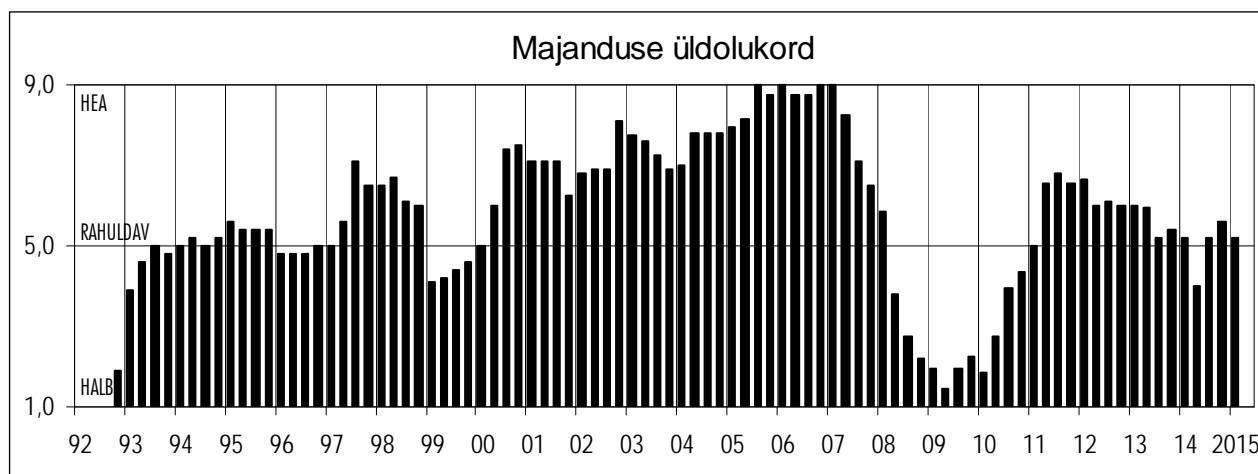
Eesti lähinaabritest Soome, Rootsi ja Läti majanduskliimaindeks tõusis ning Leedu ja Venemaa oma langes (täpsemalt vt ptk 10).

¹ Ekspertide nimekiri ja majandustesti koondtulemused on toodud peatüki lõpus.

EKI eksperdid-analüütikud hindasid märtsis Eesti **majanduse üldolukorda** 5,2 punktiga², mis on 0,4 punkti võrra madalam kui eelmisel vaatlusel 2014. a detsembris. Ekspertide hinnangud jagunesid seejuures järgmiselt (sulgudes jagunemine detsembris):

olukord on hea	5% eksperte (15)
olukord on rahuldav	95% eksperte (85)
olukord on halb	0% eksperte (0)
koondhinnang	5,2 p (5,6)

Toodust nähtub, et ekspertide rahuldav hinnang majanduse üldolukorradele märtsis on vägagi üksmeelne. Rahuldava hinnangu kasuks räägib eeldatavalt mõõdukas (u 2%-line) majanduskasv, riigi tugev finantsseisund, majapidamiste tarbimise suhteliselt stabiilne areng jne. Eesti peamistes partnerriikides on majanduse hetkeolukorda hinnatud järgmiselt: Soome 1,9 p, Rootsi 6,2 p, Läti 5,7 p, Leedu 6,7 p ja Venemaa 2,7 p. EL 28 liikmesriigid hindasid oma majanduste hetkeolukorda keskmiselt 4,6 punktiga ja nendest euroala riigid 4,2 punktiga.

Eesti praeguse majandusolukorra võrdlus **aastatagusega** (märts 2014) näitab, et eksperdid hindasid praegust olukorda mõnevõrra paremaks. Hinnangud selles võrdluses jagunesid järgmiselt:

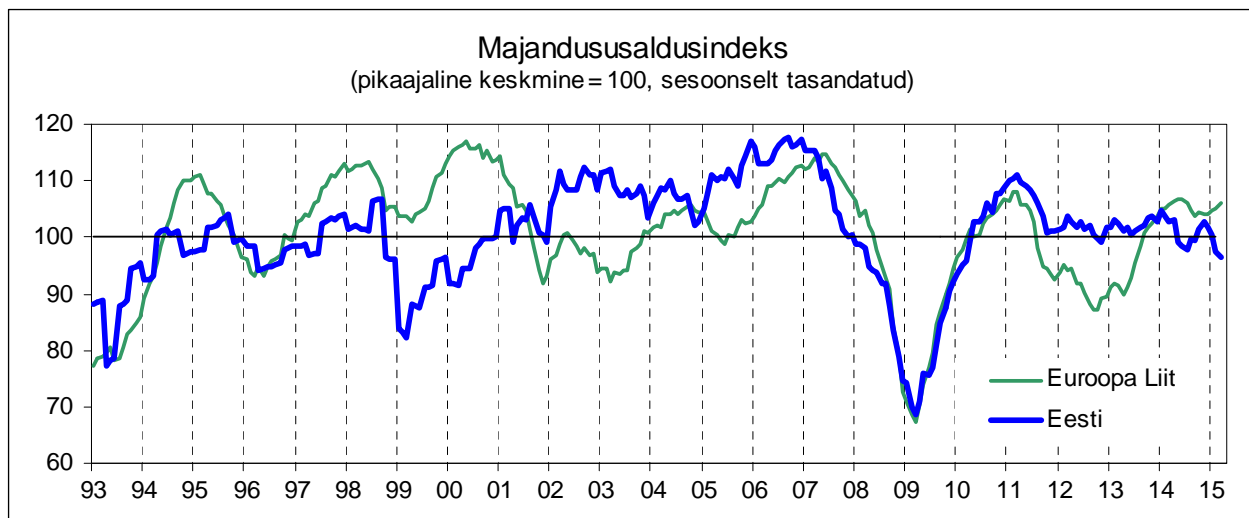
olukord on nüüd parem	32% eksperte
olukord on umbes sama	63% eksperte
olukord on nüüd halvem	5% eksperte
koondhinnang	6,1 punkti

Sama võrdlus investeringute ja eratarbimise osas andis tulemuseks vastavalt 3,9 ja 6,3 punkti. See kinnitab eelpooltoodud väidet, et majanduse üldolukorra paranemine toimub suuresti eratarbimise arvel.

Ettertavalvalt olgu märgitud, et äriettevõtete ja tarbijate kindlustunnet üldistav **majandusalsaldusindeks**³ (tasandatud) langes märtsis 96,4 punktile ning on nüüd 5,5 punkti madalam kui detsembris (101,9). Pikemalt vaata III ptk.

² Punktid on tuletatud hinnangutest: hea – 9 punkti, rahuldav – 5 punkti, halb – 1 punkti.

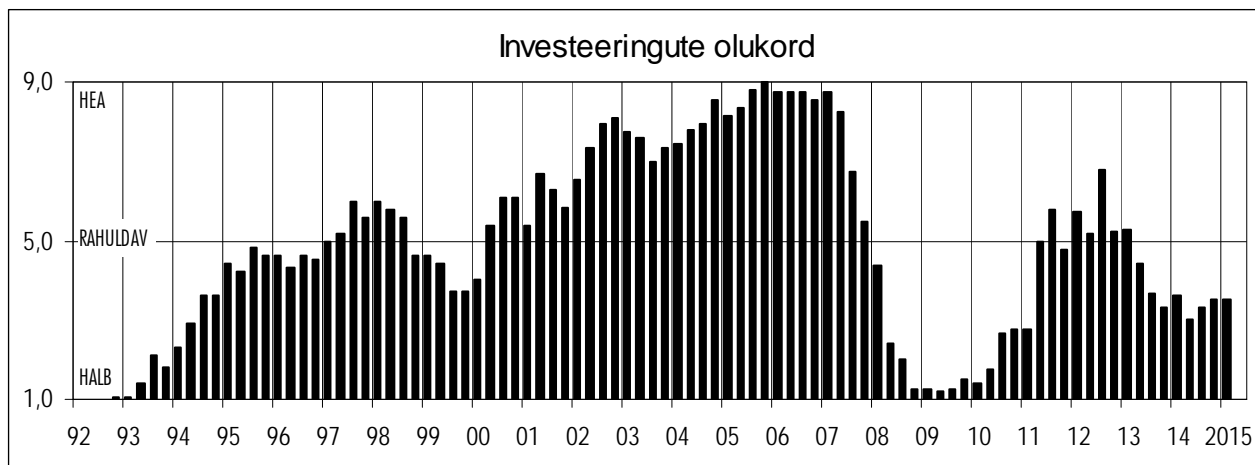
³ Majandusalsaldusindeks on koondnäitaja, mis leitakse tööstuse (40%), ehituse (5%), kaubanduse (5%), teeninduse (30%) ja tarbijate (20%) kindlustundeindikaatorite kaalutud keskmisena.

Investeeringute olukorda hindasid eksperdid märtsis taas ebarahuldavaks ja ligilähedaselt samaks kui eelmisel vaatlusel detsembris. Esialgsetel andmetel vähenes 2014. aastal kapitalimahutus põhivarasse püsihindades 2,8%, ja seda eelkõige vähese investeerimiskoostluse tõttu. Kuigi käesolevaks aastaks prognoositakse mõõdukat investeerimisaktiivsuse tõusu, siis ekspertide märtsi hinnangutes see (veel) ei kajastu. Hinnangud märtsis jagunesid järgmiselt (sulgudes detsembri hinnangud):

olukord on hea	6% eksperte (0%)
olukord on rahuldav	50% eksperte (63%)
olukord on halb	44% eksperte (37%)
koondhinnang	3,4 punkti (3,5p)

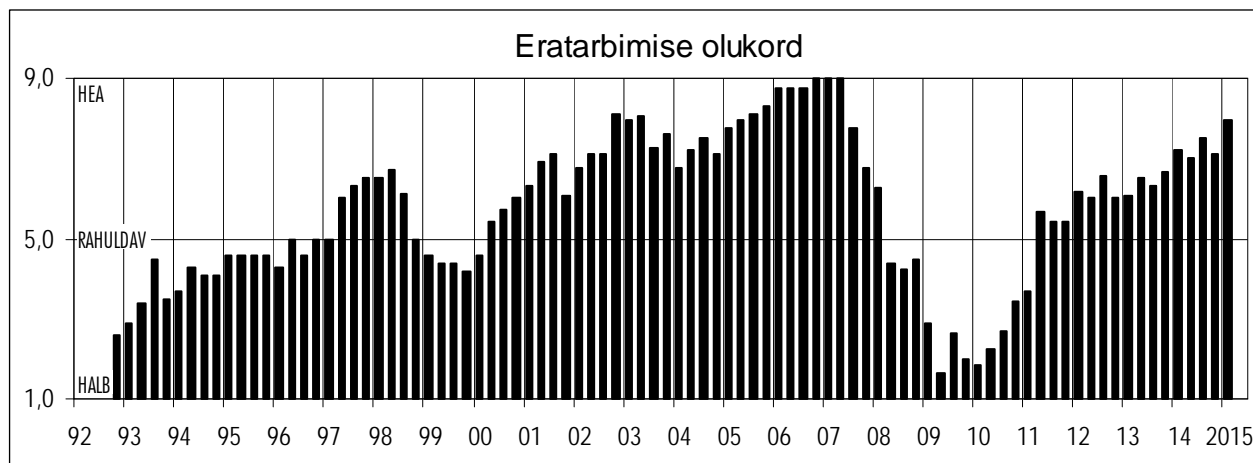
Investeeringute aktiivsus on madal ka mõnede meie lähinaabrite juures: Soome 1,5 p, Venemaa 1,7 p. Sellest võib teha järelduse, et rahulolematuse põhjused ei ole ainult riigisisised, vaid suuresti globaalsed.

Eratarbimine on viimasel 3 aastal jõudsalt arenenud, seda suuresti tänu palkade ja hõive kasvule. Ekspertide grupp hindas märtsis eratarbimise olukorda Eestis kõrge 7,9 punktiga, mis on 0,6 punkti enam kui detsembris. Hinnangud jagunesid seejuures järgmiselt (sulgudes detsembri jagunemine):

olukord on hea	74% eksperte (53%)
olukord on rahuldav	26% eksperte (47%)
olukord on halb	0% eksperte (0%)
koondhinnang	7,9 punkti (7,1p)

Eratarbimise olukorda hinnati Soomes 1,9 p, Rootsis 7,7 p, Lätis 5,3 p, Leedus 8,4 p, ja Venemaal 3,9 punktiga. Lisaks olgu märgitud EL28 riikide keskmine hinne oli 5,0 punkti ja euroala keskmine 4,7 punkti.

1.2. Majandusolukord on 6 kuu pärast parem, majanduskliimaindeks jääb pikaajalise keskmise lähedale

Müncheni Majandusuuringute Instituudi väljaande „World Economic Survey” nr 1/2015 andmetel püsib maailmamajanduse tulevikuootuste optimism positiivsel poolel ja ligilähedasel eelmise vaatluse tasemel – oktoobris oli see 5,6 p ja jaanuaris 5,7 p. Ka Euroopa Liidu ja euroala 6 kuu väljavaated on positiivsed, mõlemal 6,7 punkti.

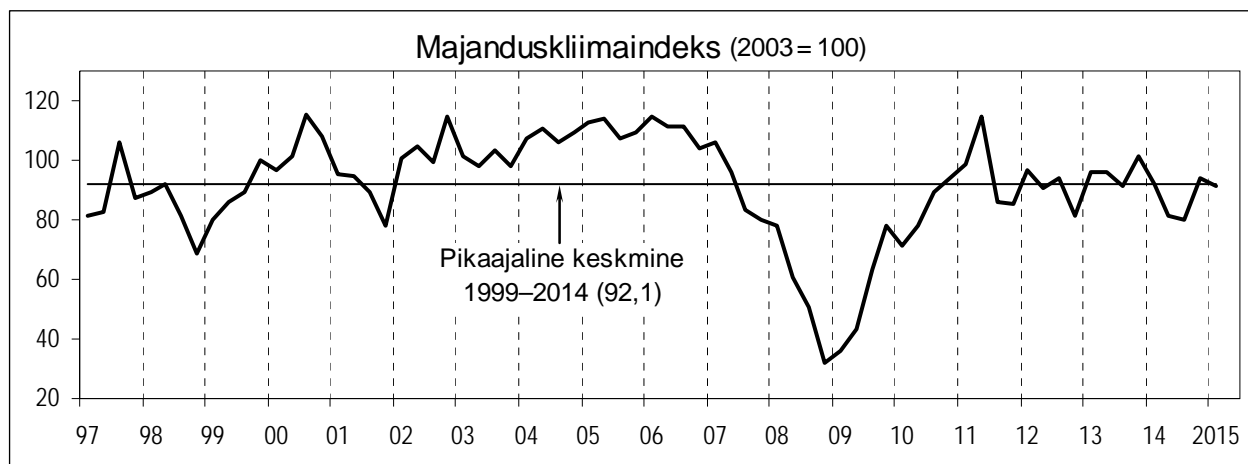
Meie peamised partnerriigid hindavad WES uuringus oma 6 kuu väljavaateid järgmiselt: Soome 7,0 p, Rootsi 6,6 p, Läti 3,7 p, Leedu 5,0 p ja Venemaa 2,3 p.

EKI ekspertide ootused Eesti majanduse **üldolukorra kohta 6 kuu pärast** olid märtsis järgmised (sulgudes detsembri jagunemine):

olukord on siis parem	37% eksperte (40%)
olukord on umbes sama	63% eksperte (55%)
olukord on siis halvem	0% eksperte (5%)
ootused kokku	6,5 punkti (6,4)

Toodust nähtub, et detsembriga võrreldes on majanduse üldolukorra paranemisootused mõnevõrra tugevnenud ja püsivad selgelt positiivsel poolel. Keegi ekspertidest ei leia, et olukord võiks poole aasta pärast halvem olla. Samas valdav osa (63%) ekspertide hindab olukorda 6 kuu pärast on umbes samaks kui praegu.

Tulenevalt mõõdukalt halvenenud hetkeolukorra hinnangust (5,2 p) ja enam-vähem samaks jäänud tulevikuootustest (6,5 p) on Eesti **majanduskliima**⁴ näitaja langenud detsembri 6,0 punktilt märtsis 5,9 punktile. Indeksina arvatult on majanduskliima nüüd 91,3 ja jääb vaid natuke alla oma pikaajalisele keskmisele väärtusele (92,1).

Ekspertide paneeli ootused **investeeringute ja eratarbimise** arenguväljavaadete suhtes 6 kuu pärast on samuti positiivsed ja detsembriga võrreldes mõnevõrra ka tugevnenud. Täpsemalt jagunesid ootused märtsis järgmiselt (%):

	investeeringud	eratarbimine
olukord on siis parem	53%	26%
olukord on umbes sama	32%	74%
olukord on siis halvem	15%	0%
ootused kokku	6,5 p	6,1 p

Olgu märgitud, et detsembris olid ootused investeeringute ja eratarbimise osas vastavalt 5,8 p ja 5,2 punkti.

1.3. Väliskaubanduse arenguväljavaated selgelt positiivsed

Väliskaubanduse roll Eesti majanduskasvu mõjutajana on aasta-aastalt kasvanud. Samas on muutunud kaalukamateks ka väliskaubanduse arenguga seotud riskid. Eesti väliskaubanduse areng on kahel viimasel aastal jäänud oodatust mõnevõrra aeglasemaks ja seda suuresti just Eesti oluliste kaubanduspartnerite ebarahuldava majandusolukorra tõttu (Venemaa, Soome).

Märtsi küsitluse kohaselt on EKI eksperdid seda meelt, et lähemal poolaastal võib oodata Eesti väliskaubanduse elavnemist. Täpsemalt jagunesid ootused **ekspordi** ja **impordi** arengute suhtes järgmiselt:

⁴ Majanduskliima indeks on tuletatud ekspertide poolt jooksvale olukorrale ja tulevasele (6 kuu pärast) majandusolukorrale antud hinnangute aritmeetilise keskmisena.

	eksport	import
maht on siis suurem	58%	58%
maht on umbes sama	42%	42%
maht on siis väiksem	0%	0%
ootused kokku	7,3 p	7,3 p

Võrdluseks olgu märgitud, et eelmisel küsitlusel detsembris olid ekspertide ootused veelgi positiivsemad, vastavalt 7,6 ja 7,7 punkti. Mis puutub meie lähinaabritesse, siis nende eksperdid olid riigiti eri meelt: Soome ja Rootsi prognoosisid nii ekspordi kui ka impordi suuremist lähemal poolaastal (vastavalt 7,8 ja 5,6 ning 6,3 ja 6,8 p), kuid näiteks Venemaa eksperdid hindasid ekspordi väljavaateid 2,1 ja impordiväljavaateid 1,4 punktiga.

Kaubavahetusbilansi arengute suhtes domineerib hinnang, et olulisi muudatusi eelseisval 6 kuul oodata pole, kuid bilanss on siiski pigem natuke halvem kui parem. Hinnangud jagunesid seejuures järgmiselt (sulgudes detsembri jagunemine):

bilanss on siis parem	5% eksperte (5)
bilanss on umbes sama	79% eksperte (85)
bilanss on siis halvem	16% eksperte (10)
ootused kokku	4,6 punkti (4,8 p)

1.4. Hinnatõus kiireneb, intressimäärad püsivad madalad ning aktsiahinnad tõusevad

Tarbijahindade deflatsioon, mis sai alguse 2014. a juunis, jätkus kuni aasta lõpuni (aasta keskmine $-0,1\%$). Eeldatavalt lõpeb deflatsioon 2015. a keskel. Ekspertide hinnangud inflatsiooni taseme muutumise kohta 6 kuu pärast jagunesid järgmiselt:

inflatsioon on siis kõrgem	73% eksperte
inflatsioon on umbes sama	27% eksperte
inflatsioon on siis madalam	0% eksperte
ootused kokku	7,9 punkti

Aasta keskmiseks tarbijahinna tõusuks 2015.aastal prognoosivad eksperdid 0,7%.

Laenuintresside taseme suhtes on ekspertide domineeriv seisukoht, et praegune madal määr jääb lähemaks poolaastaks püsima. Täpsemalt jagunesid ootused laenuintresside osas järgmiselt (%-des):

	lühiajalised laenud	pikaajalised laenud
intressimäär on siis kõrgem	11%	11% eksperte
intressimäär on umbes sama	78%	83% eksperte
intressimäär on siis madalam	11%	6% eksperte
ootused kokku	5,0 p	5,2 p

Kodumaiste aktsiahindade võimaliku tõusu suhtes on viimase 3 kuuga ekspertide optimism tugevnenud. Täpsemalt jagunesid hinnangud märtsis aktsiahindade taseme suhtes 6 kuu pärast järgmiselt (sulgudes detsembri jagunemine):

aktsiahinnad on siis kõrgemad	63% eksperte (37%)
aktsiahinnad on umbes samad	37% eksperte (58%)
aktsiahinnad on siis madalamad	0% eksperte (5%)
ootused kokku	7,5 punkti (6,3 p)

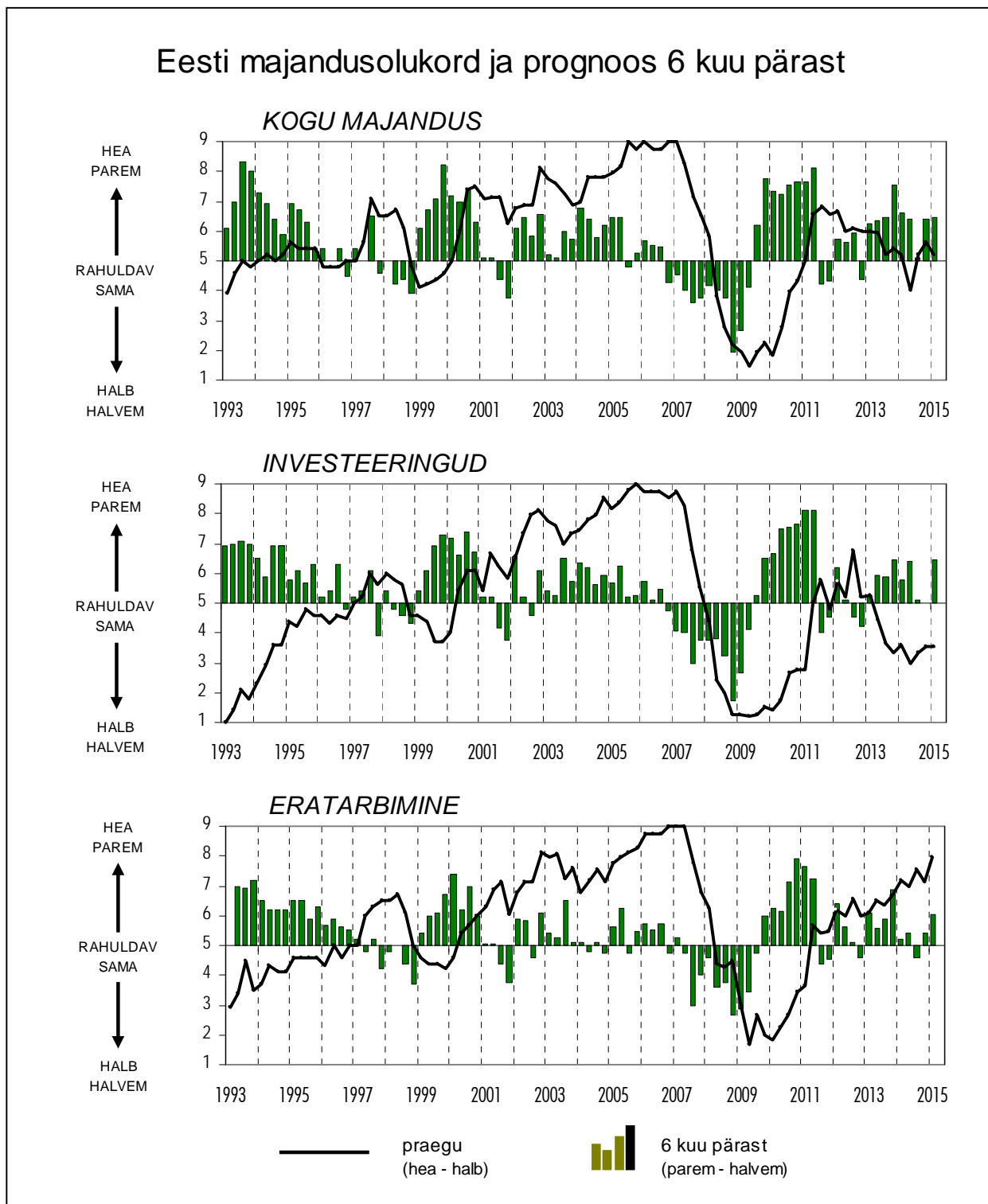
WES nr 1/2015 andmetel olid Müncheni IFO uuringus osalenud 117 riigi aktsiahindade tõusuootuste tugevus jaanuaris 6,2 punkti.

1.5. Majandusprobleemide raskusaste on viimase 3 aastaga oluliselt langenud, kuid põhiprobleemid on samad

Allpooltoodud tabelist nähtub, et Eestile majandusraskusi põhjustavad peamised probleemid on 3 aasta vältel jäänud samadeks – need on oskustööjõu puudus, ebapiisav nõudlus ja rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus. Samas on probleemide üldine raskusaste oluliselt vähenenud. Viimane väide käib eelkõige tööpuuduse ja inflatsiooni kohta.

Probleem	Probleemi olulisus (max = 9)	
	Märts 2015	Märts 2012
Vähene usaldus valitsuse majanduspoliitika suhtes	2,3	2,9
Ebapiisav nõudlus	5,9	6,2
Tööpuudus	2,5	5,3
Inflatsioon	1,2	4,5
Rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus	5,9	6,2
Eksportibarjäärid	4,2	2,6
Kvalifitseeritud tööjõu puudus	7,0	6,2
Eelarve defitsiit	1,2	1,0
Välisvõlad	1,2	1,9
Kapitali vähesus	3,0	4,5
Kokku	34,3	41,3

Eesti majandusolukord ja prognoos 6 kuu pärast

EKI MAJANDUSTEST – Märts 2015
(19 eksperdi küsitluse koondtulemused, vastuste jagunemine %-des)

Hinnang praegusele majandusolukorrale				
	Hea	Rahuldav	Halb	Hinne
<i>majandus tervikuna</i>	5	95	0	5,2
<i>investeeringute alal</i>	5	53	42	3,5
<i>eratarbimises</i>	74	26	0	7,9
Praegune majandusolukord, võrreldes sellega, mis oli aasta tagasi				
	Parem	Sama	Halvem	Hinne
<i>majandus tervikuna</i>	32	63	5	6,1
<i>investeeringute alal</i>	10	53	37	3,9
<i>eratarbimises</i>	37	58	5	6,3
Hinnang majandusolukorrale 6 kuu pärast				
	Parem	Sama	Halvem	Hinne
<i>majandus tervikuna</i>	37	63	0	6,5
<i>investeeringute alal</i>	53	32	15	6,5
<i>eratarbimises</i>	26	74	0	6,1
Hinnang väliskaubanduse käibele 6 kuu pärast				
	Suurem	Sama	Väiksem	Hinne
<i>eksport</i>	58	42	0	7,3
<i>import</i>	58	42	0	7,3
Hinnang kaubavahetusbilansile 6 kuu pärast				
	Paraneb	Sama	Halvneb	Hinne
	5	79	16	4,6
Hinnang inflatsioonimäärale 6 kuu pärast (võrreldes sama kuuga möödunud aastal)				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	73	27	0	7,9
Inflatsiooni tase jooksva aastal				0,7%
Hinnang intressimäärale 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
<i>lühiajalised intressid</i>	11	78	11	5,0
<i>pikaajalised intressid</i>	11	83	6	5,2

Hinnang alljärgnevat valuutade kursile euro suhtes praegu				
	üleväärtus- tatud	enam- vähem õigae	alaväärtus- tatud	Hinne
<i>USD</i>	39	56	5	6,3
<i>GBP</i>	11	78	11	5,0
<i>JPY</i>	6	83	11	4,8
Hinnang USD kursile euro suhtes 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	47	41	12	6,4
Hinnang kodumaistele aktsiahindadele 6 kuu pärast				
	Kõrgem	Sama	Madalam	Hinne
	63	37	0	7,5
Hinnang majanduse ees seisvate probleemide olulisusele praegu				
	Kõige olulisem	Oluline	Mitte eriti oluline	Hinne
<i>vähene usaldus valitsuse majanduspoliitika suhtes</i>	0	37	63	2,5
<i>ebapiisav nõudlus</i>	32	58	10	5,8
<i>tööpuudus</i>	5	24	71	2,4
<i>inflatsioon</i>	0	5	95	1,2
<i>rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus</i>	26	69	5	5,8
<i>ekspordibarjäärid</i>	16	47	37	4,2
<i>kvalifitseeritud tööjõu puudus</i>	53	47	0	7,1
<i>eelarvedefitsiit</i>	0	5	95	1,2
<i>välisvõlad</i>	0	5	95	1,2
<i>kapitali vähesus</i>	5	37	58	2,9
Majanduskliima				5,8

Eesti Konjunkturiinstituudi küsitluses osalenud eksperdid:

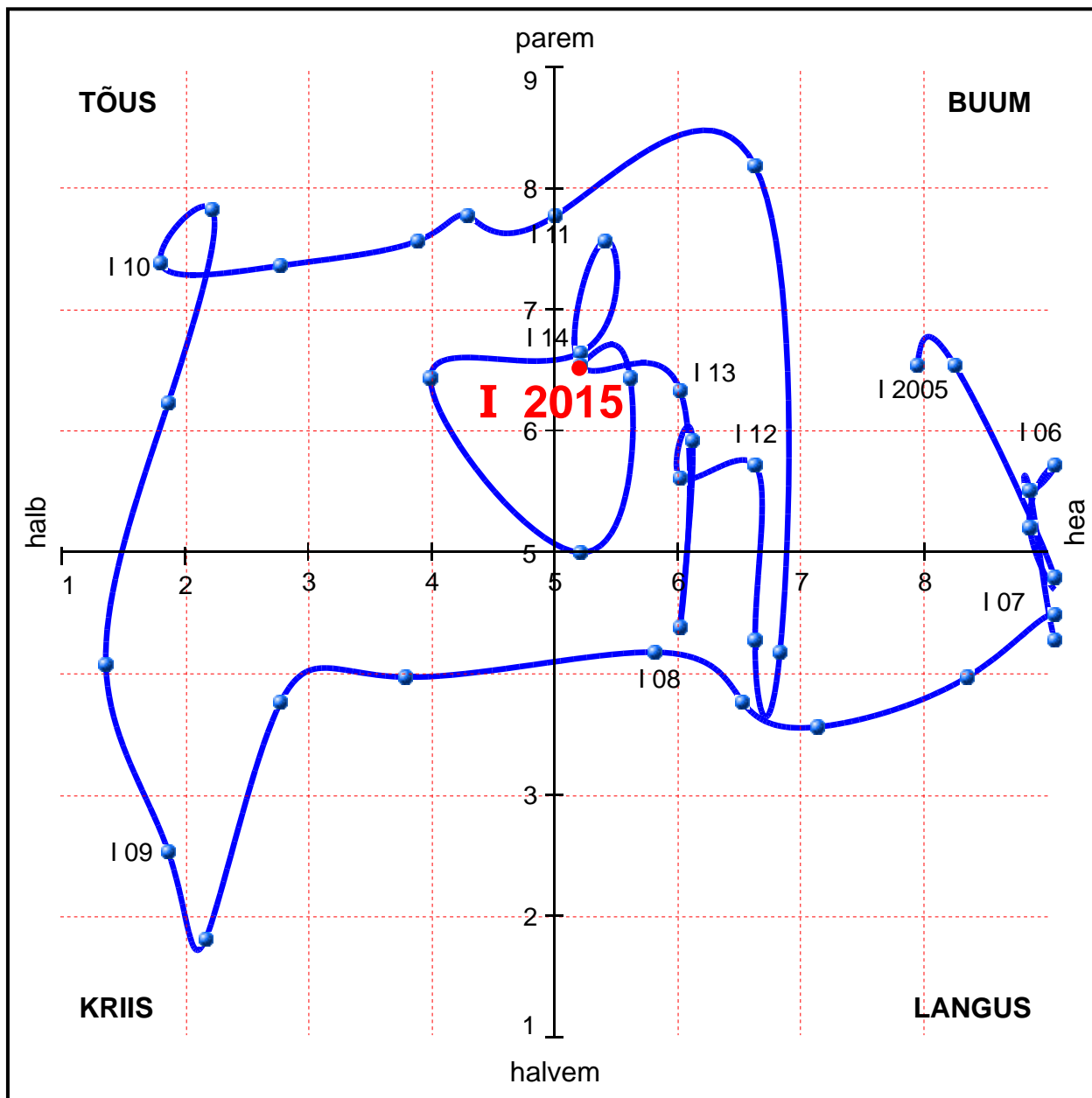
R. Arumäe	M. Kitsing	M. Lauri	T. Palm	A. Saarniit
R. Eamets	A. Kokk	H. Meerits	A. Purju	A. Säälük
M. Ivask	A. Kuningas	T. Mertsina	J. Reiljan	H. Vitsur
A. Järvan	L. Kuum	M. Milder	I. Rõtov	

EKI MAJANDUSTEST
Eesti olukorra muutumine 2003. a – 2015. a I kvartal
(EKI ekspertide hinnangute alusel)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014				2015	
												I	II	III	IV		
Hinnang praegusele majandusolukorrale												[hea(9) <—> halb(1)]					
<i>majandus tervikuna</i>	7,4	7,6	8,5	8,9	7,7	3,6	1,9	3,2	6,2	6,2	5,6	5,2	4,0	5,2	5,6	5,2	
<i>investeeringute alal</i>	7,4	7,9	8,6	8,7	7,3	2,5	1,3	2,2	4,6	5,7	4,2	3,6	3,0	3,3	3,5	3,5	
<i>eratarbimises</i>	7,7	7,2	8,0	8,8	8,1	4,9	2,3	2,6	5,0	6,2	6,4	7,2	7,0	7,5	7,1	7,9	
Praegune majandusolukord võrreldes sellega, mis oli aasta tagasi												[parem(9) <—> halvem(1)]					
<i>majandus tervikuna</i>	6,2	7,8	8,3	8,0	4,8	1,4	1,4	7,2	8,5	6,5	5,1	4,6	2,8	5,2	5,0	6,1	
<i>investeeringute alal</i>	6,1	7,3	8,2	7,6	4,8	1,3	1,3	6,1	7,9	6,6	4,1	4,0	3,6	3,9	4,4	3,9	
<i>tarbimises</i>	7,0	6,7	8,1	8,0	5,8	2,6	1,5	5,2	7,8	7,3	6,3	6,0	5,6	6,1	6,1	6,3	
Hinnang majandusolukorrale 6 kuu pärast												[parem(9) <—> halvem(1)]					
<i>majandus tervikuna</i>	5,5	6,3	5,7	5,2	4,0	3,5	5,2	7,4	6,1	5,4	6,6	6,6	6,4	5,0	6,4	6,5	
<i>investeeringute alal</i>	5,7	6,0	5,6	5,2	3,7	3,1	4,6	7,3	6,2	5,0	5,9	5,8	6,4	5,0	5,0	6,5	
<i>eratarbimises</i>	5,5	4,9	5,5	5,4	4,2	3,6	4,3	6,9	6,0	5,4	6,1	5,2	5,4	4,6	5,4	6,1	
Hinnang väliskaubanduse käibe 6 kuu pärast												[suurem(9) <—> väiksem(1)]					
<i>eksport</i>	7,8	8,7	8,2	8,2	7,1	5,4	5,7	8,1	6,5	5,6	7,3	6,6	6,0	5,4	7,6	7,3	
<i>import</i>	7,5	8,0	8,1	8,0	6,6	3,5	4,5	7,8	6,6	6,3	7,3	6,8	6,2	5,2	7,7	7,3	
Hinnang kaubavahetuse bilansile 6 kuu pärast												[parem(9) <—> halvem(1)]					
	4,8	6,4	6,3	5,8	6,2	7,9	6,7	3,9	3,7	4,6	4,4	4,2	4,4	4,6	4,8	4,6	
Hinnang inflatsioonimääradele 6 kuu pärast												[kõrgem(9) <—> madalam(1)]					
	6,8	6,1	3,7	4,2	6,1	1,9	3,4	6,3	3,5	4,1	3,3	4,2	6,3	6,1	7,0	7,9	
Inflatsiooni tase jooksva aastal (%-des)																	
	2,9	3,7	3,7	4,1	5,7	8,9	0,1	2,3	4,6	3,8	3,1	1,8	1,2	0,4	1,0	0,7	
Hinnang intressimääradele 6 kuu pärast												[kõrgem(9) <—> madalam(1)]					
<i>lühiajalised intressid</i>	5,3	6,3	6,4	8,7	8,3	6,4	5,5	5,8	6,3	5,1	5,6	5,6	4,4	4,6	5,0	5,0	
<i>pikaajalised intressid</i>										4,8	5,6	5,6	4,4	4,6	5,0	5,0	
Hinnang alljärgnevate valuutade kursile euro suhtes praegu												[üleväärtustatud(9) <—> alaväärtustatud(1)]					
<i>USD</i>											5,7	4,5	3,5	4,8	5,4	5,0	6,3
<i>GBP</i>											4,5	4,6	4,8	4,4	4,3	5,0	5,0
<i>JPY</i>											5,0	4,5	4,6	5,0	4,8	5,0	4,8
Hinnang USD kursile euro suhtes 6 kuu pärast												[kõrgem(9) <—> madalam(1)]					
											5,2	4,9	6,1	6,9	6,3	6,1	6,4
Hinnang kodumaistele aktsiahindadele 6 kuu pärast												[kõrgem(9) <—> madalam(1)]					
	6,6	6,8	6,8	5,9	4,9	4,1	5,5	7,0	5,8	6,6	7,3	5,8	6,6	6,3	6,3	7,5	
Hinnang majanduse ees seisvate probleemide olulisusele praegu												[kõige olulisem(9) <—> mitte eriti oluline(1)]					
<i>vähene usaldus valitsuse majanduspoliitika suhtes</i>	2,9	3,3	2,5	3,0	3,5	4,6	5,0	3,2	2,5	3,0	3,1	3,8	2,8	2,3	2,7	2,5	
<i>nõudlus</i>	4,6	4,2	3,1	1,5	2,4	6,4	8,1	7,0	6,0	6,3	6,2	6,2	7,0	7,0	6,4	5,8	
<i>tööpuudus</i>	3,6	3,8	2,8	1,4	1,1	2,0	6,6	7,9	6,5	4,8	3,8	3,0	2,8	2,5	2,4	2,4	
<i>inflatsioon</i>	1,2	1,5	2,6	4,0	5,6	6,3	1,6	3,6	5,7	4,1	2,7	1,4	1,2	1,0	1,4	1,2	
<i>rahvusvahelise konkurentsivõime vähesus</i>	6,5	7,1	6,1	5,7	6,5	6,5	6,1	5,9	6,0	6,1	7,1	6,2	6,6	5,8	6,4	5,8	
<i>eksportibarjäärid</i>	3,9	3,0	2,5	2,1	2,2	1,6	2,7	2,0	2,2	2,4	2,1	2,6	2,6	4,8	4,4	4,2	
<i>kvalifitseeritud tööjõu puudus</i>	6,8	7,3	8,0	8,6	7,7	5,1	3,6	4,3	6,2	6,7	7,1	7,2	6,8	6,7	7,6	7,1	
<i>eelarvedefitsiit</i>	1,1	1,2	1,1	1,3	1,1	2,4	5,7	2,4	1,7	1,4	1,2	1,4	1,6	1,4	1,4	1,2	
<i>välisvõlad</i>	1,6	1,7	2,1	2,4	2,4	2,7	3,2	2,5	2,4	1,9	1,7	1,6	1,4	1,2	1,4	1,2	
<i>kapitali vähesus</i>	2,2	2,8	2,1	1,4	1,5	4,0	5,8	5,0	3,8	3,7	3,8	2,8	3,0	2,7	2,4	2,9	
Majanduskliima												[hea(9) <—> halb(1)]					
	6,4	6,9	7,1	7,1	5,8	3,6	3,5	5,3	6,2	5,8	6,1	5,9	5,2	5,1	6,0	5,8	

EESTI MAJANDUSKELL

(algus 2005. a I kv)

Koostatud Müncheneri IFO meetodika alusel. Näitab riigi majanduskliimat ja selle muutumist neli korda aastas. Majanduskliima indikaatori (punktid kellal) aluseks on ekspertide hinnangud jooksvale olukorrale (horisontaaltelg) ja olukorrale 6 kuu pärast (vertikaaltelg), mõlemad 9 palli süsteemis (9 = max).

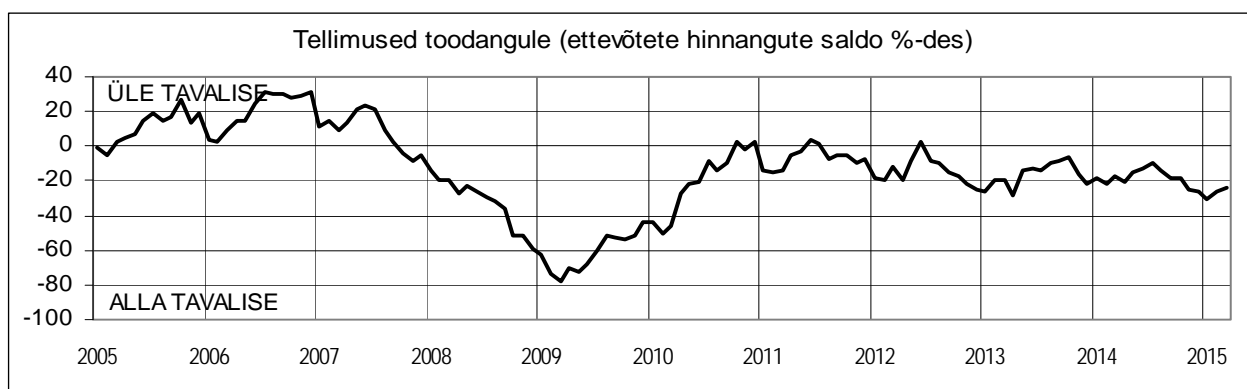
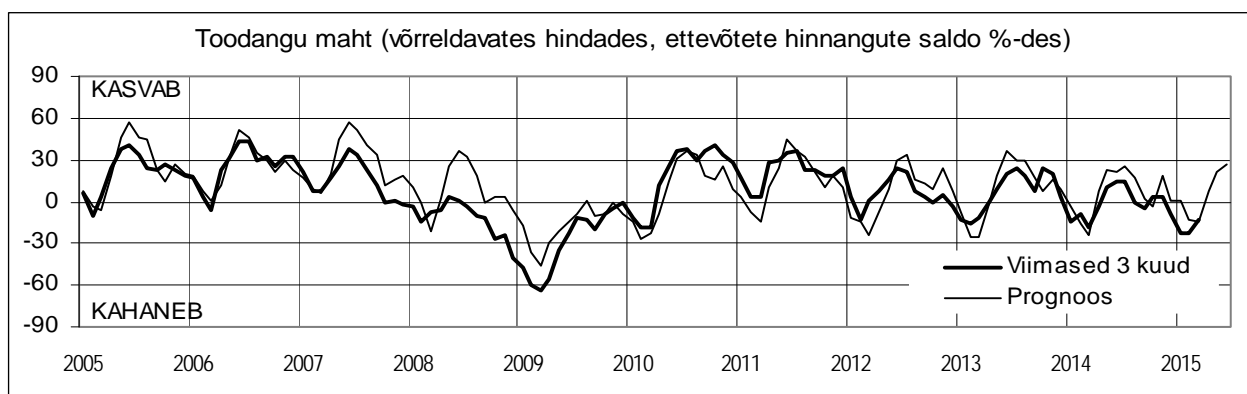
2. Konjunktuuribaromeetrid: märts 2015

2.1. Tööstusbaromeeter⁵

Tööstusettevõtete kindlustunde indikaator muutus märtsis positiivseks ja seda tänu oodatavale toodangu mahu kasvule.

Märtsikuu **kindlustunde indikaator**⁶ (+1) on 14 punkti kõrgem kui 3 kuud tagasi, kuid 3 punkti pikaajalisest keskmisest madalam. Kindlustunnet mõjutab toodangu mahu prognoos järgnevas 3 kuuks, mis on positiivne ning toodangu oodatavast suurendamisest teatas 37% ettevõtteid (detsembris 17% ettevõtteid), 10% ettevõtteid (detsembris 33%) prognoosib toodangu langust. Ettevõtteid, kes näevad ette tootmise suurenemist, on teistest harudest rohkem joogitootmises (83%) ning arvutite, elektriseadmete tootmises (71%). Praegust olukorda peegeldav sise- ja välisturu nõudlus toodangule püsib tavalisest madalamal tasemel (saldo⁷ märtsis -24, eelmise 3 kuu saldo keskmise -27). Valmistoodete varud on piisavad ja peaaegu pikaajalisel keskmisel tasemel (saldo -1). Järgmisel 3 kuul toodangu müügihinnad veidi langevad (saldo -2). Töötajate arv suureneb (saldo +3).

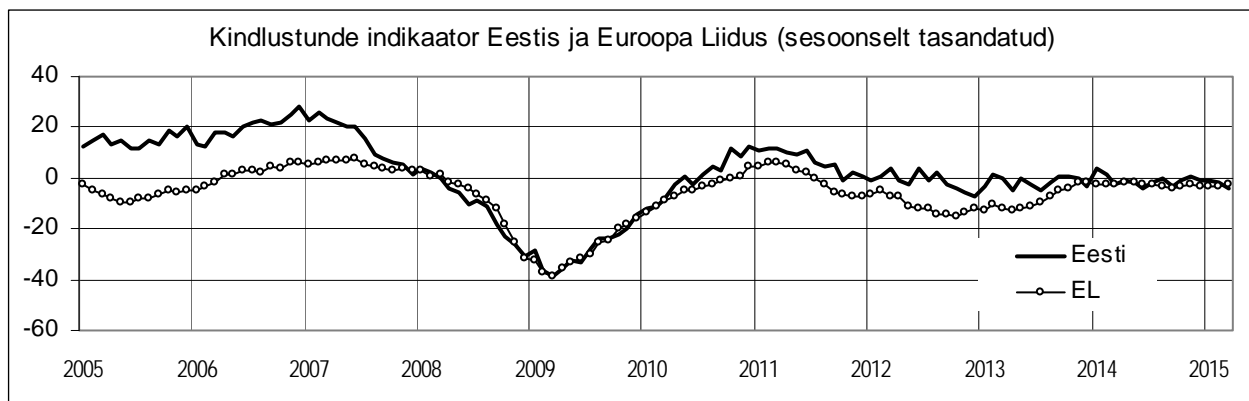
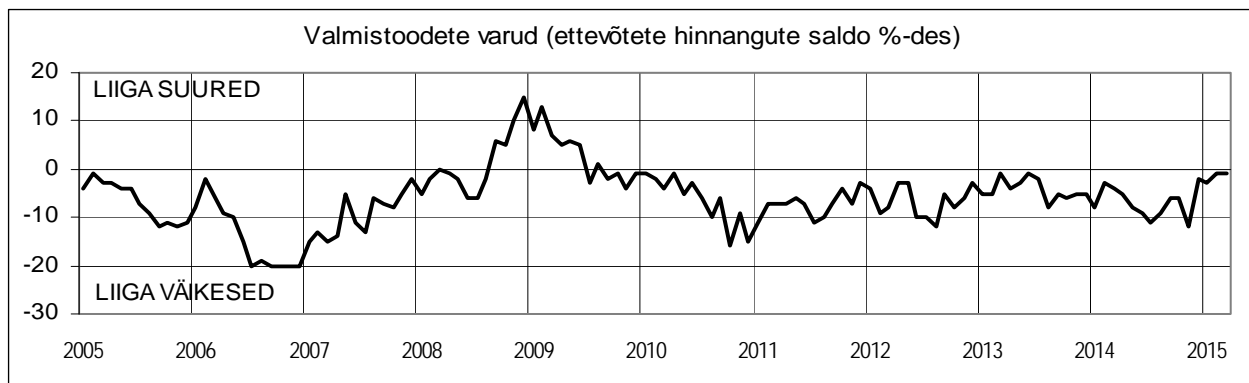
Viimasel 3 kuul toodangu maht vähenes (saldo märtsis -13), mis on kooskõlas varasemate prognoosidega. Tootmisvõimsuste rakendatus langes 68%-le (2014. a IV kv 75%). Ebapiisav nõudlus on olulisimaks takistuseks tootmise kasvule (märkis 73% ettevõtteid). Märkatavalt vähem takistasid arengut tööjõu puudus (märkis 8% ettevõtteid) ja materjali ning seadmete puudus (märkis 3% ettevõtteid).

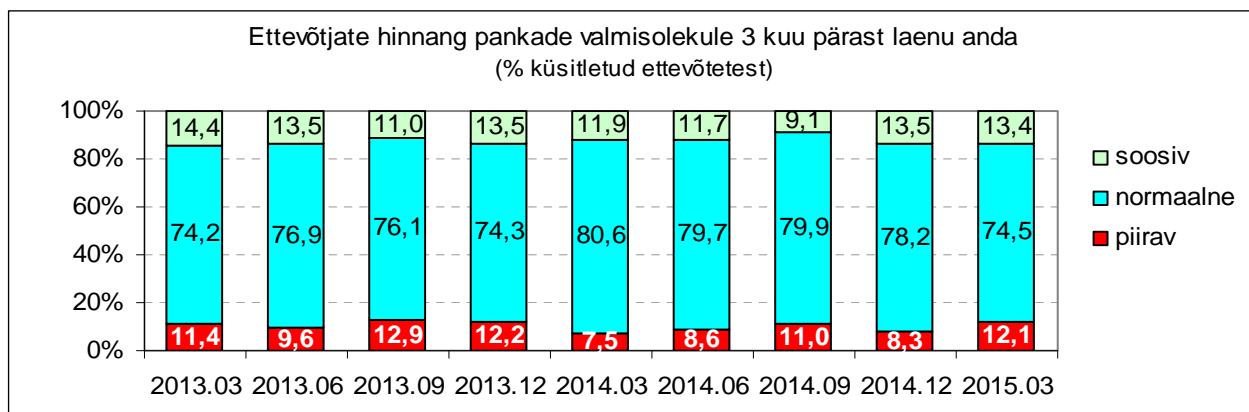
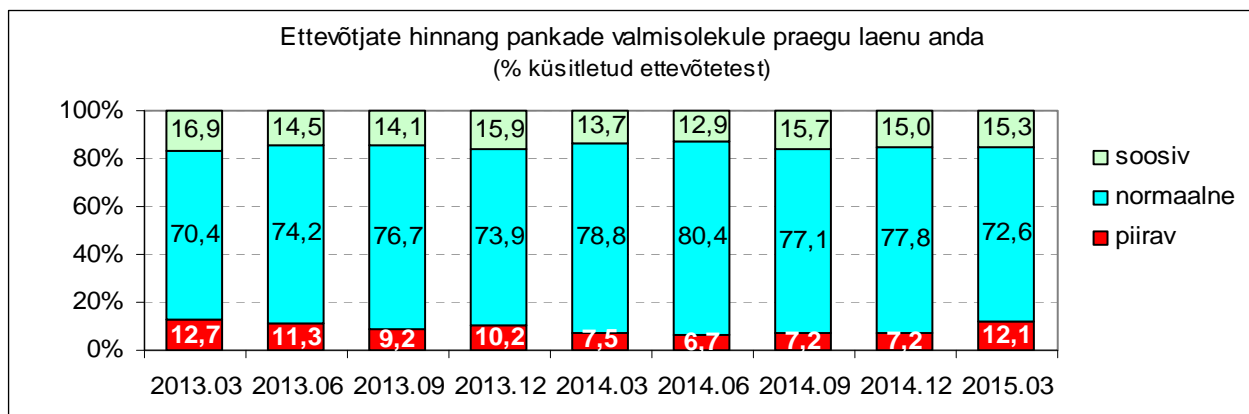
⁵ Tööstusbaromeeter on koostatud Eesti Konjunkturiinstituudi poolt Euroopa Komisjoni, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Statistikaameti tellimisel. Märtsikuu baromeeter on koostatud 172 töötleva tööstuse ettevõtte hinnangute alusel.

⁶ Tööstuse kindlustunde indikaator koondab ettevõtete toodangu prognoosi, üldnõudluse ja valmistoodete varu hinnangud.

⁷ Saldod näitavad positiivsete ja negatiivsete vastuste protsentide vahet.

Märtsis läbi viidud laenukeskkonna uuring näitas, et enamus tootjaid (73%) hindab laenu saamise võimalusi normaalseks, kuigi eelmise aasta detsembriga ja ka eelmise aasta märtsiga võrreldes mõnevõrra suurenes ettevõtete osakaal, kes pidasid pankade valmisolekut laenu anda piiravaks. Praegune soodne olukord eeldatavasti püsib ka järgneval 3 kuul.

Tööstusharude olukord märtsis ja prognoos lähikuudeks on järgmine:

Toiduainete ja jookide tööstus

Kindlustunde indikaator (märtsis -3) on 3 punkti madalam kui 3 kuud tagasi ja 11 punkti madalam kui 2014. aasta märtsis. Nõudlus toodangule on alla tavalise taseme (saldo -29). Toiduainetetööstuses on seda suurel määral mõjutanud Venemaa poolt kehtestatud sanktsioonid, kuid joogitootmist mõjutasid tavalisest väiksemad siseturu tellimused (eksporttellimusi on tavalisel hulgal). Seevastu ootused eelseisvaks perioodiks (3 kuud) on optimistlikud ning 43% ettevõtteid teatas toodangu mahu kasvust, 10%-l tootmine väheneb. Suurenevad ka eksporttellimused (saldo +16). Toodangu müügihinnad ei muutu ja töötajate arv mõnevõrra suureneb (saldo +5).

Viimasel 3 kuul toodangu maht vähenes (saldo märtsis -5, eelmise 3 kuu saldode keskmine +18). Tootmisvõimsuste rakendatus on 6%-punkti madalam kui IV kvartalis (64%). Ebapiisav nõudlus, on põhiliseks takistuseks toodangu mahu kasvule (märkis 68% ettevõtteid). Lisaks sellele võrdselt 5% ettevõtteid teatas tööjõu ning materjali ja seadmete puudusest.

Tekstiilitootmine

Kindlustunde indikaator tõusis +13-le ning on 25 punkti kõrgem kui 3 kuud tagasi ja 8 punkti kõrgem aastatagusega võrreldes. Kindlustunnet tugevdasid ootused järgmiseks 3 kuuks, mille kohaselt tootmismahd kasvab 38%-l ettevõtetel, ülejäänutel jääb samaks. Suurenevad ka eksporttellimused (saldo +14). Iga neljas tootja plaanib suuremat töötajate arvu. Nõudlus toodangule püsib tavalisest madalamal tasemel ja seda varasemast vähemal määral (saldo märtsis -13, detsembris -25).

Viimasel 3 kuul toodangu maht vähenes (saldo -13). Haru arengut takistasid ebapiisav nõudlus (märkis 60% ettevõtteid), 20% tootjaid teatas materjali ja seadmete puudusest. Tootmisvõimsuste rakendatus oli 66% (IV kv 78%).

Rõivatootmine

Kindlustunde indikaator märtsis püsib sama, mis detsembris (-4), kuid on 9 punkti kõrgem kui aasta tagasi. Kindlustunnet on mõjutanud nõudlus toodangule, mis tõusis tavalisele tasemele (saldo detsembris -13, märtsis =0). Prognoosid lähimaks 3 kuuks toodangu mahu osas on tagasihoidlikumad kui 3 kuud tagasi. Tootmise oodatavast suurenemisest teatas 22% ettevõtteid (detsembris 38%), langusest 44% ettevõtteid (detsembris 25%). Valmistoodangu müügihinnad mõeldukalt tõusevad (saldo +11). Töötajate arv väheneb (saldo -11).

Viimasel 3 kuul jäi toodangu maht samaks. Ebapiisav nõudlus on suuremaks toodangu kasvu takistavaks teguriks (märkis 57% ettevõtteid), lisaks selle takistas arengut tööjõu puudus (märkis 29% ettevõtteid).

Nahatööstus

Kindlustunde indikaator (-5) on 17 punkti kõrgem kui detsembris, kuid 5 punkti madalam kui aasta tagasi. Ettevõtete hinnangute kohaselt lähimal 3 kuul jääb tootmise maht samaks (saldo märtsis = 0). Toodangu müügihinnad tõusevad (saldo +17). Teistest harudest rohkem tootjaid (33%) plaanib töötajate arvu vähendamist. Sise- ja välisturu tellimuste portfell on jätkuvalt tava-
pärasest kõhnem (mõlema indikaatori saldo -33).

Tellimused vähenesid, sellest tulenevalt on ebapiisav nõudlus põhiliseks takistuseks toodangu mahu kasvule (märkis 50% ettevõtteid). Viimasel 3 kuul liikus toodangu maht langustrendil (teatas 1/3 ettevõtteid), 2/3-l jäi tootmine samaks. Pooltel ettevõtetel olid liigsed tootmisvõimsused ning nende rakendatus langes 74%-lt eelmise aasta IV kvartalis kuni 68%-ni käesoleva aasta I kvartalis.

Puidutööstus

Märtsikuu kindlustunde indikaator (+6) on 19 punkti kõrgem kui 3 kuud tagasi, kuid 9 punkti aastatagusest madalam. Ettevõtete hinnangul eelseisval 3 kuul toodangu maht kasvab, sellest teatas 45% ettevõtteid, ülejäänutel püsib sama. Töötajate arv suureneb (saldo +27). Enamus ettevõtteid (82%) ei kavatsenud toodangu müügihindu muuta, samas 18% plaanib madalamaid hindu. Hetkeseisu peegeldav tellimuste portfelli on tavapärasest õhem, kuid vähemal määral kui eelneval 3 kuul (saldo märtsis -18; eelmise 3 kuu saldode keskmine -22).

Viimasel 3 kuul liikus toodangu maht kasvutrendil (saldo +18). Tootmisvõimsuste rakendatus püsis heal tasemel (83%). Ebapiisav nõudlus takistas edasist arengut kõige rohkem (märkis 67% ettevõtteid). Lisaks sellele märgiti ka tööjõu puudust ja materjali ning seadmete puudust (mõlemat tegurit märkis 8% tootjaid).

Mööblitootmine

Haru olukord on stabiilne. Kindlustunde indikaator püsis plusspoollel (+5). Prognooside kohaselt järgmisel 3 kuul tootmismahud ja valmistoodangu müügihinnad jäävad samaks. Töötajate arv mõeldukalt suureneb (saldo +14). Nõudlus toodangule püsib tavapärasel tasemel, kusjuures eksporttellimused ületavad tavalise taseme (saldo +14). Oluliselt vähenes ettevõtete osakaal, kes teatasid ebapiisavatest laovarudest (märtsis 14% ettevõtteid, detsembris 43%).

Viimasel 3 kuul toodangu mahu kasv jätkus (saldo märtsis +14, detsembris +29). Tootmisvõimsuste rakendatus ei ole märgatavalt muutunud (I kv 70%, IV kv 73%). Ebapiisav nõudlus pidurdas haru arengut kõige rohkem (märkis 50% ettevõtteid). Lisaks sellele pidurdasid tootmise kasvu tööjõu puudus (märkis 38% ettevõtteid) ja materjali ning seadmete puudus (märkis 13% ettevõtteid).

Paberitööstus

Haru olukord halvenes. Seda näitab märtsi kindlustunde indikaator, mis oli madalam nii eelmiste kuudega ja ka aastatagusega võrreldes (saldo märtsis -13, eelmise 3 kuu saldode keskmine -3; 2014. a märtsis +33). Kindlustunnet on alandanud hetkeolukorda peegeldavad komponendid. Nii sise- kui välisturu tellimuste portfelli on tavalisest õhem (saldo märtsis -25, detsembris -13). Teistest harudest rohkem ettevõtteid teatas liigsetes valmistoodete varudest (saldo +38). Järgmisel 3 kuul on oodata olukorra paranemist. Tootmismahu kasvu prognoosib 25% ettevõtteid (ülejäänutel ei muutu). Suurenevad ka eksporttellimused.

Ettevõtete detsembri prognoosid ei täitunud – viimasel 3 kuul liikus toodangu maht langustrendil (saldo -25). Sama kehtib ka ekspordi mahu kohta. Tootmisvõimsuste rakendatus püsis IV kvartali tasemel (84%). Ebapiisav nõudlus on endiselt põhiliseks takistuseks toodangu mahu suurendamisele (märkis 71% tootjaid), tööjõu puudusest teatas 14% tootjaid.

Trükindus ja salvestite paljundus

Kindlustunde indikaator muutus negatiivseks (märtsis -9, detsembris +5; 2014. a märtsis +17). Nõrgema kindlustunde põhjuseks on tellimuste seis märtsis, mis langes alla tavalise taseme (saldo märtsis -57, detsembris +14). Sama kehtib ka eksportellimuste kohta. Samal ajal ootused eelseisvaks 3 kuuks on positiivsed. Nende kohaselt toodangu maht suureneb 28%-l ettevõtetel ja 14%-l väheneb. Eksportellimused sel perioodil ei muutu. Ka töötajate arv jääb samaks. Prognoositakse madalamaid toodangu müügihindu (saldo -29).

Viimasel 3 kuul toodangu maht kahanes (saldo -43). Ebapiisav nõudlus oli ainsaks takistuseks haru arengule ja seda märgiti varasemast rohkem (k.a I kv 86% ettevõtteid, IV kv 57%).

Keemiatööstus

Kindlustunde indikaator on negatiivne, kuid oluliselt kõrgem kui 3 kuud tagasi (märtsis -7, detsembris -35). Ootused toodangu mahu osas on positiivsed ning rohkem kui pooled ettevõtted (55%) prognoosivad toodangu mahu kasvu, ülejäänutel jääb tootmine samaks. Iga neljas ettevõtte loodab suurematele eksportellimustele (eelmise aasta lõpus ei olnud selliseid üldse). Toodangu väljamüügihinnad mõnevõrra langevad (saldo -9). Töötajate arv jääb samaks. Märtsi sise- ja välisturu nõudlus toodangule on alla tavapärase taseme ja seda varasemast veidi suuremal määral (saldo märtsis -55, 2014. a detsembris -50).

Viimasel 3 kuul toodangu maht endiselt väheneb, kuid varasemast aeglasemas tempos (saldo märtsis -20, eelmise 3 kuu saldode keskmine -51). Ebapiisav nõudlus oli ainsaks arengut takistavaks teguriks (märkis 82% ettevõtteid).

Kummi- ja plasttoodete tööstus

Kindlustunde indikaator on tööstusharude märtsikuu madalaim (-26). Nõudlus toodangule püsib tavalisest madalamal tasemel (saldo märtsis -44, eelmise 3 kuu saldode keskmine -36) ja seda nii sise- kui välisturul. Prognoosid lähimaks 3 kuuks tootmismahu osas on negatiivsed, kuid soodsamad kui 3 kuud tagasi. Eelseisvast toodangu langusest teatas 33% ettevõtteid (detsembris 55%), 11%-l tootmine suureneb (detsembris 9%-l). Valmistoodangu müügihinnad langevad (saldo -22). Töötajate arv jääb samaks.

Ligi pool (44%) ettevõtteid teatas toodangu mahu langusest viimasel 3 kuul, 22%-l tootmine suurenes. Tootmisvõimsuste rakendus oli 9%-punkti madalam kui eelmise aasta lõpus (I kv 53%). Ebapiisav nõudlus oli ainsaks takistuseks toodangu mahu kasvule (teatas 100% ettevõtteid).

Metalltoodete tööstus

Märtsikuu kindlustunde indikaator (-4) on 4 punkti madalam kui 3 kuud tagasi. Selle põhjuseks on varasemast väiksem nii sise- kui välisturu nõudlus (saldo märtsis -28, detsembris -6). Prognooside kohaselt järgneval 3 kuul peaks toodangu maht kasvama (saldo märtsis +11). Vaatamata sellele töötajate arv väheneb ning toodangu müügihinnad veidi langevad (saldod vastavalt -11 ja -6).

Viimasel 3 kuul tellimused vähenesid ning toodangu maht liikus langustrendil (mõlema indikaatori saldo -6). Tootmisvõimsuste rakendus oli 2%-punkti madalam kui IV kvartalis (I kv 79%). Ebapiisav nõudlus oli olulisimaks teguriks, mis takistas arengut (märkis 72% tootjaid), vähem ettevõtteid teatas tööjõu puudusest (I kv 6% ettevõtteid, IV kv 19%).

Arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine

Märtsikuu kindlustunde indikaator on positiivne ning oluliselt kõrgem kui 3 kuud ja ka aasta tagasi (märtsis +5, detsembris -31, 2014. a märtsis -5). Kõik indikaatori komponendid on paremad kui eelmise aasta lõpus. Toodangu mahu prognoosid järgnevas 3 kuuks on head, rohkem kui pooled ettevõtted (57%) loodavad suuremale tootmismahule (ülejäanutel jääb samaks). Ükski tootja ei kavatse muuta toodangu müügihindu. Valdav osa ettevõttest ei muuda ka töötajate arvu. Hetke seisuga peegeldab sise- ja välisuru nõudlus toodangule püsib tavalisest madalamal tasemel, kuid varasemast vähemal määral (saldo märtsis -43, eelmise 3 kuu saldode keskmine -53).

Viimasel 3 kuul toodangu maht kahanes (saldo -14). Vähene nõudlus oli ainsaks takistuseks tootmise arengule (märkis 83% tootjaid).

Elektriseadmete tootmine

Märtsikuu kindlustunde indikaator liikus plusspoolele (märtsis +39, detsembris -14). Positiivset mõju avaldas järgmisel 3 kuul oodatav toodangu mahu kasv, millest teatas valdav osa ettevõttest (71%), 29%-l jääb tootmine samaks. Toodangu müügihinnad tõusevad (saldo +14). Töötajate arvu suurendamist kavandab 43% ettevõttest, ülejäänud seda ei muuda. Märtsikuu sise- ja välisuru tellimuste portfelli ületab tavalise taseme (saldo +29) ja seda eriti eksporttellimuste osas (saldo +50).

Viimasel 3 kuul toodangu maht kasvas 43%-l ettevõttestel, 14%-l vähenes. Suurenes ka ekspordi maht (saldo +17).

Masinate ja seadmete tootmine

Märtsikuu kindlustunde indikaator (+5) on 16 punkti kõrgem kui eelmise 3 kuu keskmine, kuid 3 punkti madalam kui 2014. aasta märtsis. Ootuste kohaselt lähimal 3 kuul toodangu maht suureneb, sellest teatas 29% ettevõttest, 71%-l jääb tootmine samaks. Valmistoodangu müügihinnad ei muutu. Töötajate arv mõeldukalt suureneb (saldo +14). Tellimused toodangule püsivad tavalisest madalamal tasemel (saldo -14) ja seda siseturu tellimuste arvel, sest eksporttellimused ületavad tavalise taseme (saldo +17).

Eelmisel 3 kuul ei ole toodangu maht oluliselt muutunud (saldo =0).

Ehitusmaterjalitööstus

Olukord on antud hooajale iseloomulik. Seda kinnitab kindlustunde indikaator, mis on eelmise viie aasta märtsikuude keskmisele ligilähedane (märtsis +2, 2010.–2014. a märtsikuude keskmine indikaator -1). Lähimaks 3 kuuks tehtud prognooside kohaselt toodangu maht suureneb, mis vastab antud hooajale (saldo k. a märtsis +42; 2010.–2014. a märtsikuude keskmine saldo +33). Nii sise- kui välisuru nõudlus toodangule on jätkuvalt tavalisest madalamad, kuid vähemal määral kui 3 kuud tagasi (saldo märtsis -26, detsembris -50). Valmistoodangu müügihinnad tõusevad (saldo +11). Enamus ettevõttest ei kavatse töötajate arvu muuta.

Viimasel 3 kuul tellimused vähenesid oluliselt ning toodangu maht kahanes, sellest teatas 47% ettevõttest, vaid 5%-l tootmine suurenes. Tootmisvõimsuste rakendatus oli 19%-punkti madalam kui 3 kuud tagasi (51%). Põhiliseks toodangu kasvu piirajaks oli ebapiisav nõudlus ja seda märkiti varasemast rohkem (I kv märkis 94% ettevõttest, IV kv 75%).

TÖÖSTUSBAROMEETER
(vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	2014												2015		
	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03		
Toodangu maht viimase 3 kuu jooksul	suurenes	14,3	23,5	28,4	32,2	30,8	17,5	18,5	25,3	27,7	22,4	16,0	15,8	16,6	
	jäi samaks	53,7	50,3	53,4	50,7	52,1	64,3	58,3	53,4	48,7	46,1	45,3	45,4	54,3	
	vähenes	32,0	26,1	18,2	17,1	17,1	18,2	23,2	21,2	23,7	31,6	38,7	38,8	29,1	
	saldo	-18	-3	10	15	14	-1	-5	4	4	-9	-23	-23	-13	
Tellimused (nõudlus) toodangule praegu	üle tavalise	11,6	9,9	10,1	11,2	12,4	12,9	9,8	9,7	8,1	7,3	4,6	7,2	8,6	
	tavalised	59,6	59,2	64,4	64,5	65,5	60,7	62,1	62,5	58,8	58,9	61,2	59,2	58,6	
	alla tavalise	28,8	30,9	25,5	24,3	22,1	26,5	28,1	27,8	33,1	33,8	34,2	33,6	32,9	
	saldo	-17	-21	-15	-13	-10	-14	-18	-18	-25	-26	-30	-26	-24	
Eksporttellimused toodangule praegu	üle tavalise	11,0	14,4	6,5	10,8	12,0	9,9	10,7	8,9	9,5	8,5	7,9	9,3	12,1	
	tavalised	59,6	54,7	65,9	62,6	60,9	64,1	57,9	59,3	51,8	58,9	56,1	57,9	53,6	
	alla tavalise	29,4	30,9	27,5	26,6	27,1	26,1	31,4	31,9	38,7	32,6	36,0	32,9	34,3	
	saldo	-18	-17	-21	-16	-15	-16	-21	-23	-29	-24	-28	-24	-22	
Valmistoodete varud praegu	liiga suured	9,3	8,2	7,6	7,7	5,2	8,3	9,1	5,9	5,0	9,2	7,7	10,4	11,2	
	piisavad	77,9	78,8	77,1	75,5	78,7	74,3	75,5	82,2	78,0	79,6	81,8	78,5	76,9	
	liiga väikesed	12,9	13,0	15,3	16,8	16,2	17,4	15,4	11,9	17,0	11,3	10,5	11,1	11,9	
	saldo	-4	-5	-8	-9	-11	-9	-6	-6	-12	-2	-3	-1	-1	
Toodangu maht järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	31,5	36,7	29,1	18,1	14,7	31,8	22,5	25,0	18,8	17,3	24,2	33,1	36,9	
	jääb samaks	58,4	52,7	58,8	65,8	67,8	55,2	56,3	50,7	49,0	50,0	59,1	55,0	53,0	
	väheneb	10,1	10,7	12,2	16,1	17,5	13,0	21,2	24,3	32,2	32,7	16,8	11,9	10,1	
	saldo	21	26	17	2	-3	19	1	1	-13	-15	7	21	27	
Toodangu müügihinnad järgneva 3 kuu jooksul	tousevad	12,8	9,3	6,7	8,7	7,6	5,8	5,3	2,8	5,4	14,5	12,7	11,3	10,5	
	jäävad samaks	78,5	84,0	87,9	83,3	85,5	87,7	90,1	89,4	79,7	72,4	70,7	75,5	77,0	
	langevad	8,7	6,7	5,4	8,0	6,9	6,5	4,6	7,8	14,9	13,2	16,7	13,3	12,5	
	saldo	4	3	1	1	1	-1	1	-5	-9	1	-4	-2	-2	
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	11,4	13,7	10,8	8,6	8,9	9,7	15,9	11,0	6,0	7,2	10,5	11,9	13,8	
	jääb samaks	77,2	75,2	85,1	82,9	78,8	78,7	70,2	74,0	75,8	77,8	75,0	76,8	75,7	
	väheneb	11,4	11,1	4,1	8,6	12,3	11,6	13,9	15,1	18,1	15,0	14,5	11,3	10,5	
	saldo	0	3	7	0	-3	-2	2	-4	-12	-8	-4	1	3	
KINDLUSTUNDE indikaator	3	3	3	-1	-1	5	-4	-4	-9	-13	-7	-1	1		

TÖÖSTUSBAROMEETER, MÄRTS 2015
(tööstusharude lõikes ettevõtete vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Toidu- ainete tootmine	Joogi- tootmine	Tekstiili- tootmine	Rõiva- tootmine	Naha- tootmine	Puidu- tootmine	Paberi- tootmine	Keemia- tootmine	Kummi- ja plast- tootmine	Ehitus- materjal- tootmine	Metalli- tootmine	Elektro- onika- ja optika- tootmine	Elektri- seadmete tootmine	Masinate ja seadmete tootmine	Mööbli- tootmine	Trüki- ja saavestiste pajundus	Kogu tööstus
Toodangu maht																	
viimase 3 kuu jooksul	33,3	16,7	12,5	11,1	0,0	27,3	0,0	10,0	22,2	5,3	16,7	14,3	42,9	28,6	28,6	28,6	16,6
jääb samaks	46,7	16,7	62,5	77,8	66,7	63,6	75,0	60,0	33,3	47,4	61,1	57,1	42,9	42,9	57,1	0,0	54,3
väheneb	20,0	66,7	25,0	11,1	33,3	9,1	25,0	30,0	44,4	47,4	22,2	28,6	14,3	28,6	14,3	71,4	29,1
saldo	13	-50	-13	0	-33	18	-25	-20	-22	-42	-6	-14	29	0	14	-43	-13
Tellimused (nõudlus)																	
üle tavalise	0,0	0,0	12,5	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	5,3	5,6	0,0	42,9	14,3	0,0	0,0	8,6
tavalised	73,3	66,7	62,5	55,6	66,7	81,8	75,0	45,5	33,3	63,2	61,1	57,1	42,9	57,1	100,0	42,9	58,6
alla tavalise	26,7	33,3	25,0	22,2	33,3	18,2	25,0	54,6	55,6	31,6	33,3	42,9	14,3	28,6	0,0	57,1	32,9
saldo	-27	-33	-13	0	-33	-18	-25	-55	-44	-26	-28	-43	29	-14	0	-57	-24
Eksporditellimused																	
üle tavalise	0,0	20,0	12,5	22,2	0,0	0,0	0,0	0,0	11,1	0,0	11,1	0,0	50,0	33,3	28,6	14,3	12,1
tavalised	71,4	60,0	62,5	55,6	66,7	81,8	71,4	45,5	22,2	60,0	44,4	66,7	50,0	50,0	57,1	42,9	53,6
alla tavalise	28,6	20,0	25,0	22,2	33,3	18,2	28,6	54,6	66,7	40,0	44,4	33,3	0,0	16,7	14,3	42,9	34,3
saldo	-29	0	-13	0	-33	-18	-29	-55	-56	-40	-33	-33	50	17	14	-29	-22
Valmistoodete varud																	
liiga suured	13,3	16,7	0,0	0,0	0,0	9,1	37,5	20,0	22,2	15,8	17,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,2
piisavad	86,7	83,3	87,5	88,9	83,3	90,9	62,5	80,0	66,7	79,0	58,8	100,0	83,3	100,0	85,7	83,3	76,9
liiga väikesed	0,0	0,0	12,5	11,1	16,7	0,0	0,0	0,0	11,1	5,3	23,5	0,0	16,7	0,0	14,3	16,7	11,9
saldo	13	17	-13	-11	-17	9	38	20	11	11	-6	0	-17	0	-14	-17	-1
Toodangu maht																	
suureneb	26,7	83,3	37,5	22,2	20,0	45,5	25,0	54,6	11,1	47,4	27,8	57,1	71,4	28,6	14,3	28,6	36,9
jääb samaks	60,0	16,7	62,5	33,3	60,0	54,6	75,0	45,5	55,6	47,4	55,6	42,9	28,6	71,4	71,4	57,1	53,0
väheneb	13,3	0,0	0,0	44,4	20,0	0,0	0,0	0,0	33,3	5,3	16,7	0,0	0,0	0,0	14,3	14,3	10,1
saldo	13	83	38	-22	0	45	25	55	-22	42	11	57	71	29	0	14	27
Toodangu müüghinnad																	
tõusevad	6,7	0,0	0,0	11,1	16,7	0,0	0,0	9,1	0,0	21,1	16,7	0,0	14,3	0,0	14,3	14,3	10,5
jäävad samaks	86,7	100,0	100,0	88,9	83,3	81,8	87,5	72,7	77,8	68,4	61,1	100,0	85,7	100,0	71,4	42,9	77,0
langevad	6,7	0,0	0,0	0,0	0,0	18,2	12,5	18,2	22,2	10,5	22,2	0,0	0,0	0,0	14,3	42,9	12,5
saldo	0	0	0	11	17	-18	-13	-9	-22	11	-6	0	14	0	0	-29	-2
Töötajate arv																	
suureneb	6,7	33,3	25,0	0,0	0,0	27,3	0,0	9,1	0,0	10,5	11,1	0,0	42,9	14,3	14,3	14,3	13,8
jääb samaks	80,0	66,7	75,0	88,9	66,7	72,7	87,5	81,8	100,0	73,7	66,7	85,7	57,1	85,7	85,7	71,4	75,7
väheneb	13,3	0,0	0,0	11,1	33,3	0,0	12,5	9,1	0,0	15,8	22,2	14,3	0,0	0,0	0,0	14,3	10,5
saldo	-7	33	25	-11	-33	27	-13	0	0	-5	-11	-14	43	14	14	0	3
KINDLUSTUNDE indikaator	-9	11	13	-4	-5	6	-13	-7	-26	2	-4	5	39	5	5	5	-9

TÖÖSTUSBAROMEETER 1993–2014
(saldod %-des)

Näitaja	1993 - 2015			2014										2015			
	min	kesk	max	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	
Toodangu maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-64	11	47	-18	-3	10	15	14	-1	-5	4	4	-9	-23	-23	-13
Tellimused (nõudlus) toodangule praegu	saldo	-78	-8	31	-17	-21	-15	-13	-10	-14	-18	-18	-25	-26	-30	-26	-24
Eksporttellimused toodangule praegu	saldo	-71	-10	24	-18	-17	-21	-16	-15	-16	-21	-23	-29	-24	-28	-24	-22
Valmistoodete varud praegu	saldo	-20	-4	15	-4	-5	-8	-9	-11	-9	-6	-6	-12	-2	-3	-1	-1
Toodangu maht järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-46	15	57	21	26	17	2	-3	19	1	1	-13	-15	7	21	27
Toodangu müügi-hinnad järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-35	10	53	4	3	1	1	1	-1	1	-5	-9	1	-4	-2	-2
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-47	-1	21	0	3	7	0	-3	-2	2	-4	-12	-8	-4	1	3
Toodangu kasvu piiravad praegu (%)																	
mitte miski		1	12	22	x	14	x	x	13	x	x	10	x	x	11	x	x
ebapiisav nõudlus		16	54	85	x	65	x	x	56	x	x	61	x	x	73	x	x
tööjõu puudus		1	17	44	x	10	x	x	22	x	x	19	x	x	8	x	x
materjali/seadmete puudus		0	11	21	x	5	x	x	3	x	x	5	x	x	3	x	x
finantsprobleemid		0	6	16	x	5	x	x	2	x	x	1	x	x	0	x	x
muu		0	4	18	x	1	x	x	3	x	x	4	x	x	6	x	x
Tootmisvõimsuste piisavus	saldo	-22	8	47	x	21	x	x	4	x	x	3	x	x	19	x	x
Olemasolevad tellimused tagavad tootmise	kuu	2,8	4,2	8,0	x	3,1	x	x	3,7	x	x	3,0	x	x	3,1	x	x
Tellimused viimase 3 kuu jooksul	saldo	-51	10	48	x	-3	x	x	7	x	x	3	x	x	-21	x	x
Eksporttellimused järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-32	13	43	x	4	x	x	-5	x	x	-3	x	x	0	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatuse tase praegu	%	57	72	80	x	73	x	x	76	x	x	75	x	x	68	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime Eesti turul viimase 3 kuu jooksul	saldo	2	13	29	x	5	x	x	9	x	x	8	x	x	5	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime EL turul viimase 3 kuu jooksul	saldo	-10	7	25	x	1	x	x	5	x	x	2	x	x	6	x	x
Ettevõtte konkurentsivõime mujal väliseturul viimase 3 kuu jooksul	saldo	-13	5	33	x	-1	x	x	2	x	x	3	x	x	-2	x	x
Ekspordi maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-37	9	33	x	4	x	x	0	x	x	-5	x	x	-14	x	x
Ekspordi osakaal toodangus	%	44	57	68	x	65	x	x	67	x	x	66	x	x	66	x	x
KINDLUSTUNDE indikaator		-40	4	27	3	3	3	-1	-1	5	-4	-4	-9	-13	-7	-1	1

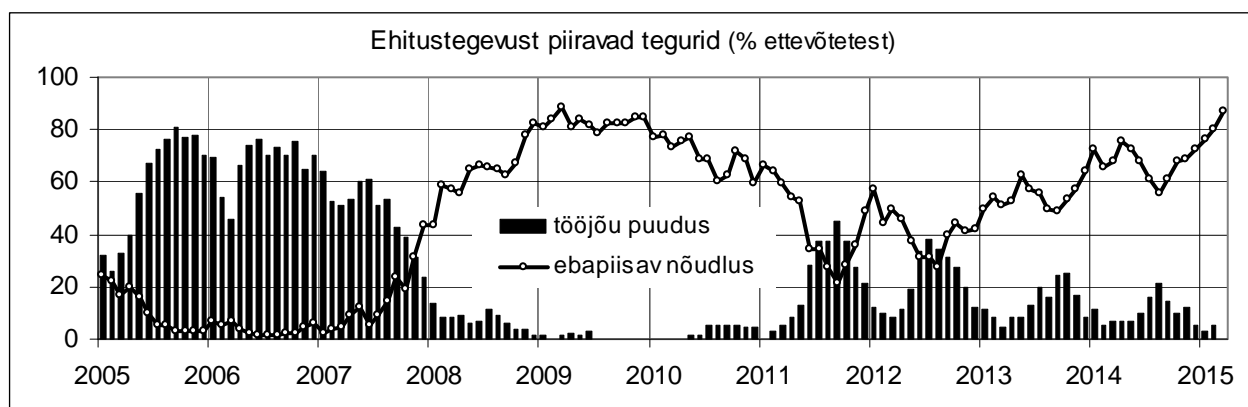
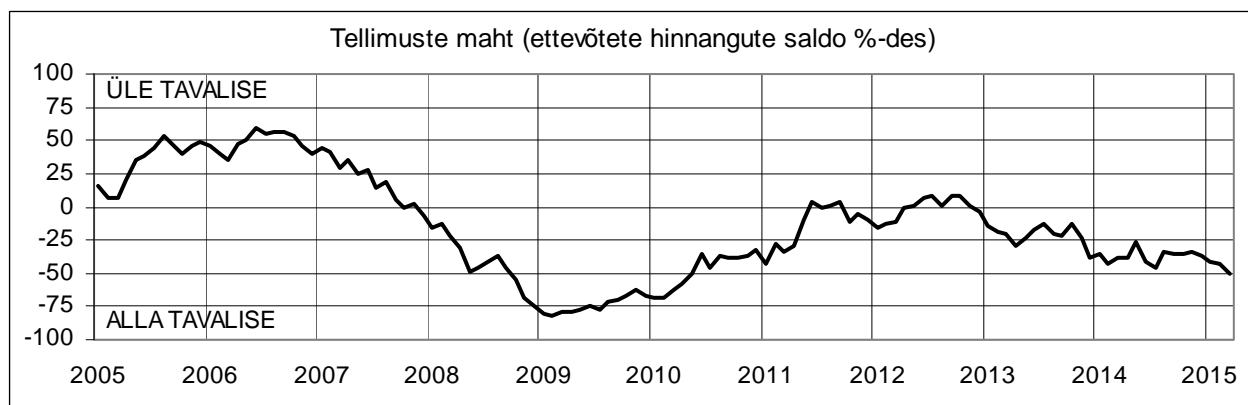
2.2. Ehitusbaromeeter⁸

Olukord ehitusturul püsib ebasoodne. Kindlustunde indikaator on endiselt miinuspoolel (–22), kuid järgmise 3 kuu väljavaated on veidi paremad kui eelmisel aastal samal ajal.

Ehitusettevõtete kindlustunde indikaator⁹ tõusis algava ehitushooaja eel detsembri –32-lt märtsiks –22-le (märtsis 2014 –20). Kindlustunde tõus tulenes hooajalistest eeldustest: ettevõtete hinnangul on väljavaated ehitustööde mahu kasvuks paremad kui aasta tagasi (saldo +29, märtsis 2014 +23) ja jälle vajatakse lisatöötajaid, keda kavatseb tööle võtta iga kuues ettevõtte (saldo +6, märtsis 2014 –3).

Kindlustunde indikaatori teine mõjutaja, tellimuste seis, on suurel osal ettevõtetel (56%-l) esialgu endiselt kesine (seda eriti mitteeluhoonete ja rajatiste ehituses, elamuehituses on olukord parem). Viimasel 3 kuul tellimuste seis ei paranenud (saldo¹⁰ märtsis –50, detsembris –37, märtsis 2014 –38) ja ebapiisavat nõudlust piirava tegurina märkivate ettevõtete osakaal tõusis 87%-le. Kvartali algul oli ettevõtetel tellimusi keskmiselt 3 kuuks ja ehitusvõimsused olid rakendatud 67% nagu ka eelmise aasta I kvartalis.

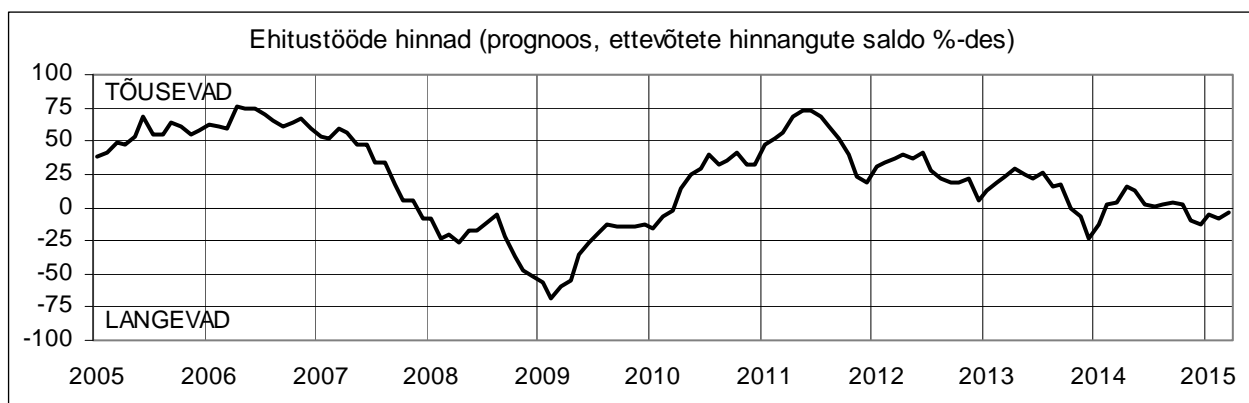
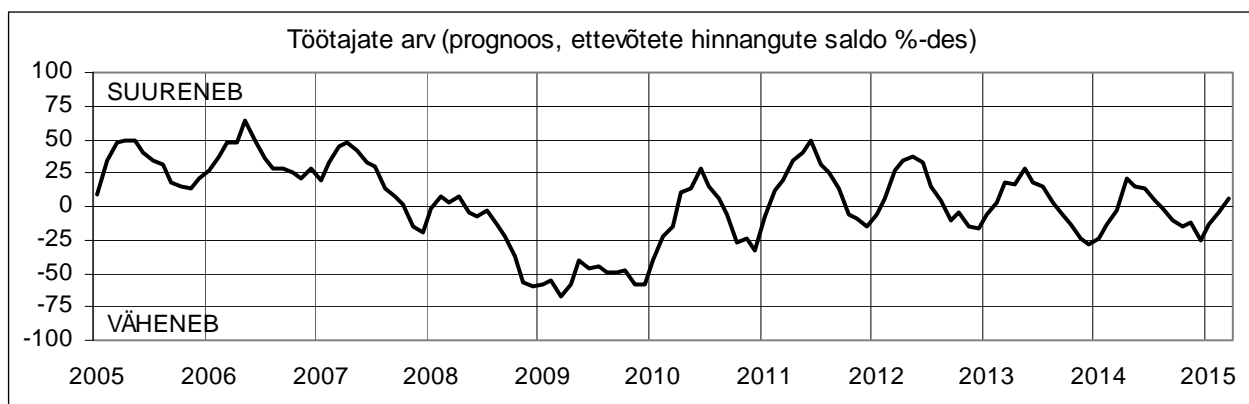
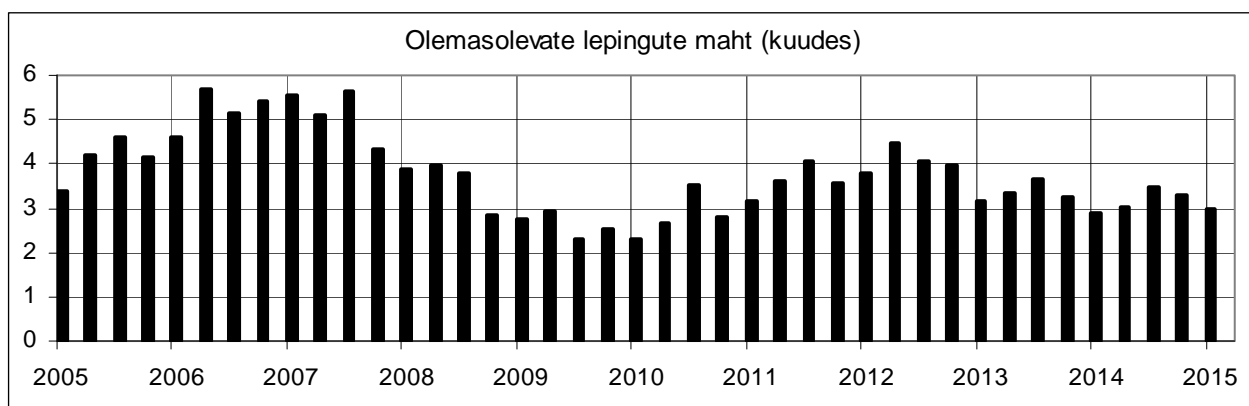
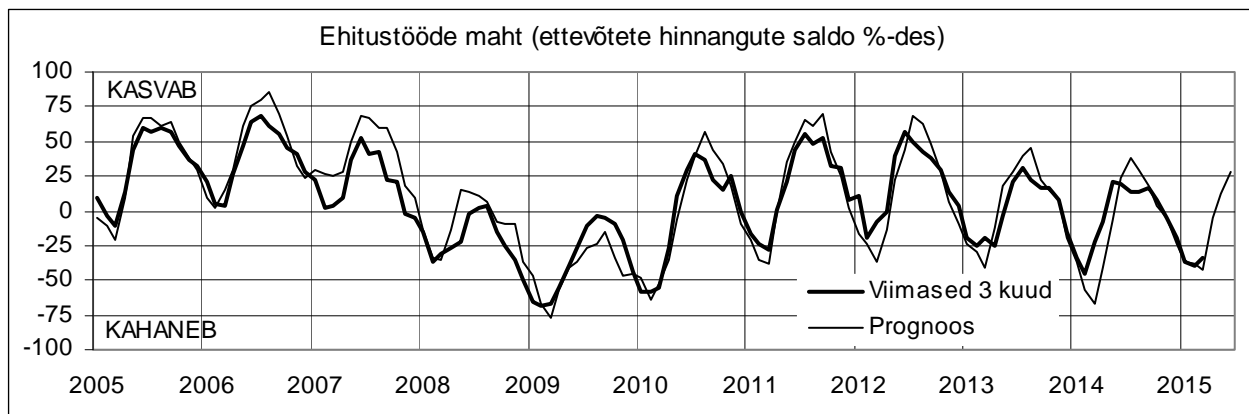
Ehitustööde hinnad võivad lähikuudel tiheda konkurentsi tõttu mõnevõrra langeda (saldo –4).

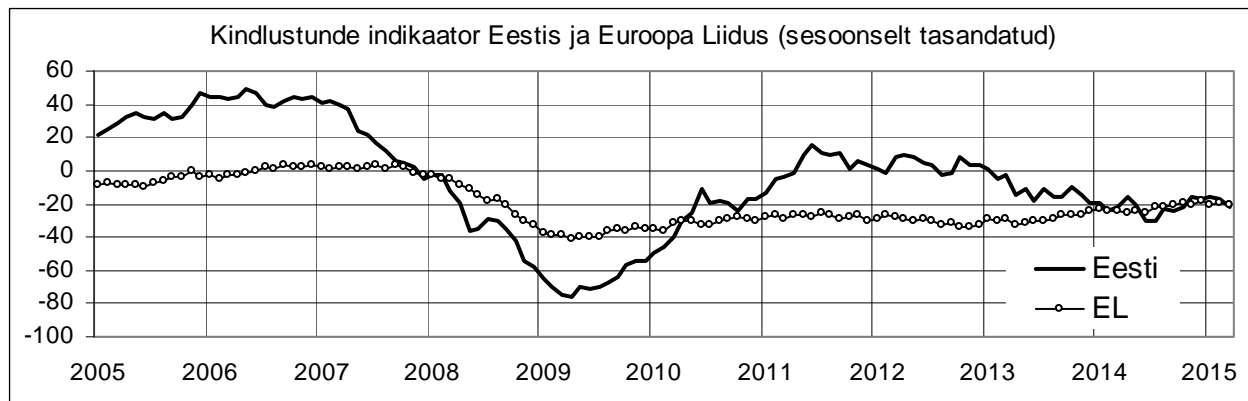

⁸ Koostatud EKI poolt Euroopa Komisjoni ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi tellimisel, märtsis 70 ehitusettevõtte hinnangute alusel.

⁹ Koondnäitaja, mis peegeldab tellimuste seisu ja töötajate arvu muutusi järgmisel 3 kuul.

¹⁰ Saldod on positiivsete ja negatiivsete hinnangute protsentide vahed.

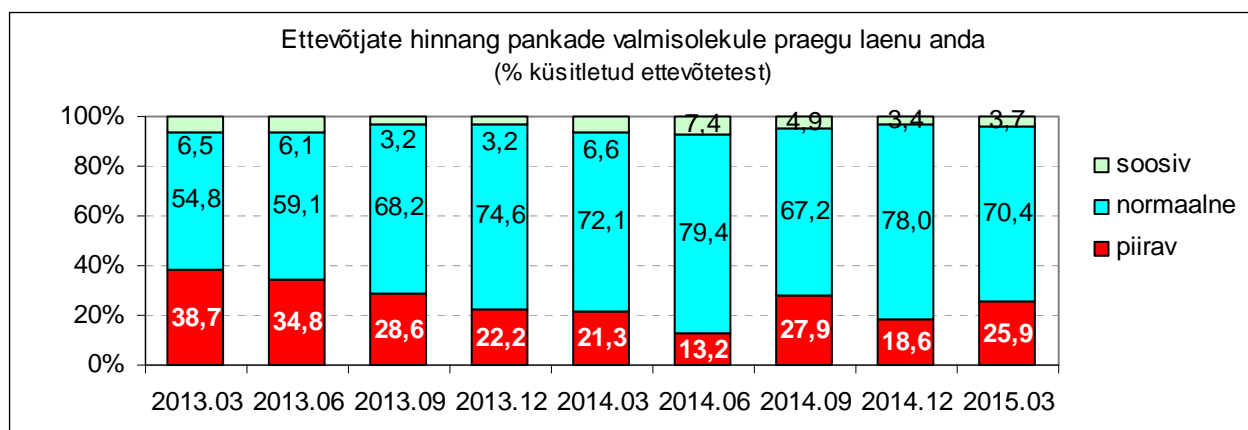
Eluhoonete ehituses on nõudlus olnud soodne ja ettevõtete kindlustunde indikaator on jätkuvalt plusspoolel (+33)¹¹. Töömahu kasvu trend püsib ka lähemal 3 kuul. Töötajate arv suureneb ja hinnatase pigem tõuseb kui langeb.

Mitteeluhoonete ehituses on kindlustunde indikaator endiselt negatiivne (-28) ega ole 3 kuuga kuigivõrd tõusnud (detsembris -30)¹². Ligi 60%-l ettevõtetel on tellimusi tavalisest vähem ja ehitusvõimsused on rakendatud vähemal määral kui aasta tagasi (67%, jaanuaris 2014 73%). Algalval hooajal töötajate arvu suurendamist esialgu ei plaanita, töömahu kasv (saldo +20) jääb väiksemaks tavapärasesest (pikaajaline keskmine saldo +35). Iga kaheksas ettevõtte kavatses langetada hinnataset.

Rajatiste ehituses on ettevõtete kindlustunde (-25) parem kui detsembris (-47) ja aasta tagasi (-30)¹³, kuid madalam pikaajalisest keskmisest (märtsis -6). 56%-l ettevõtetel on endiselt tellimusi tavalisest vähem. Ehitusvõimsused on rakendatud siiski rohkem kui aasta eest (59%, jaanuaris 2014 55%).

Järgmisel 3 kuul algav hooajaline töömahu kasv võib tulla tavalisest väiksem (saldo +33, pikaajaline keskmine prognoos märtsis +55). Hinnatase lähikuudel ei muutu (saldo =0).

Laenukeskkonna uuring näitab, et enamik ehitusettevõtteid (74%) hindas pangalaenu saamise võimalusi normaalseks, kuid 26% piiravaks (saldo -22, märtsis 2014 -15). Olukorra muutumist lähikuudel ei prognoositud.

¹¹ Elamuehituslube anti 2014. a 16% suuremale pinnale kui eelmisel aastal (SA andmetel).

¹² Kasutusse lubatud mitteleuhoonete pind vähenes 2014. a 15%, ehituslube anti välja 7% suuremale pinnale (SA andmetel).

¹³ Rajatiste ehituse maht vähenes 2014. aastal 10% (SA andmetel). Ehitustööde maht tervikuna vähenes 2014. a 4%.

EHITUSBAROMEETER
(vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	2014				2015								
		03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03
Ehitustööde maht	kasvas	14,5	17,1	33,3	36,1	30,0	24,6	30,0	26,8	16,7	15,9	11,3	7,9	12,9
viimase 3 kuu	jäi samaks	49,3	57,2	53,6	47,2	54,3	63,8	57,1	54,9	61,1	49,3	40,8	44,7	40,0
jooksul	kahanes	36,2	25,7	13,0	16,7	15,7	11,6	12,9	18,3	22,2	34,8	47,9	47,4	47,1
	saldo	-22	-9	20	19	14	13	17	9	-6	-19	-37	-40	-34
Ehitustegevust piirab praegu														
	mitte miski	8,7	11,4	13,0	8,3	8,6	12,9	11,4	11,3	9,6	5,7	2,8	1,3	2,9
	ebapiisav nõudlus	68,1	75,7	72,5	68,1	61,4	55,7	61,4	67,6	68,5	72,9	76,1	80,3	87,1
	ilmastikutingimused	10,1	4,3	1,4	2,8	4,3	0,0	4,3	2,8	4,1	10,0	14,1	9,2	7,1
	tööjõu puudus	7,2	7,1	7,2	9,7	15,7	21,4	14,3	9,9	12,3	5,7	2,8	5,3	0,0
	masinate, seadmete, materjalide puudus	1,4	1,4	0,0	2,8	0,0	0,0	1,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	finantsprobleemid	2,9	0,0	2,9	2,8	4,3	4,3	2,9	4,2	2,7	4,3	2,8	1,3	1,4
	muud	1,4	0,0	2,9	5,6	5,7	5,7	4,3	4,2	2,7	1,4	1,4	1,3	1,4
Tellimuste portfelli praegu	üle tavalise	7,3	5,7	7,3	2,8	1,4	7,1	7,1	5,6	6,9	4,3	7,1	6,6	5,7
	tavaline	47,8	50,0	59,4	52,8	51,4	51,4	50,0	53,5	52,1	54,3	44,3	43,4	38,6
	alla tavalise	44,9	44,3	33,3	44,4	47,1	41,4	42,9	40,9	41,1	41,4	48,6	50,0	55,7
	saldo	-38	-39	-26	-42	-46	-34	-36	-35	-34	-37	-41	-43	-50
Töötajate arv	suureneb	16,2	30,0	23,2	22,2	17,7	8,7	11,6	5,6	12,3	5,8	8,6	10,5	15,9
järgneva 3 kuu	jääb samaks	64,7	61,4	68,1	69,5	69,1	81,2	66,7	73,2	63,0	62,3	70,0	75,0	73,9
jooksul	väheneb	19,1	8,6	8,7	8,3	13,2	10,1	21,7	21,1	24,7	31,9	21,4	14,5	10,1
	saldo	-3	21	15	14	4	-1	-10	-16	-12	-26	-13	-4	6
Ehitustööde hinnad	tõusevad	17,9	19,4	18,2	8,3	8,6	10,1	11,6	12,9	5,6	7,3	9,9	7,9	5,8
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	68,7	77,6	75,8	86,1	84,3	82,6	81,2	77,1	79,2	72,5	74,7	76,3	84,1
jooksul	langevad	13,4	3,0	6,1	5,6	7,1	7,3	7,3	10,0	15,3	20,3	15,5	15,8	10,1
	saldo	5	16	12	3	1	3	4	3	-10	-13	-6	-8	-4
Ehitustööde maht	kasvab	41	49	42	33	24	19	12	11	8	9	25	30	46
järgneva 3 kuu	jääb samaks	42	41	46	51	56	57	54	41	46	40	44	51	37
jooksul	kahaneb	17	10	12	15	20	24	35	48	46	51	31	18	17
	saldo	23	39	30	18	4	-6	-23	-37	-38	-43	-6	12	29
Poolleiolevad tööd ja sõlmitud lepingud tagavad normaalse töö (kuuks)		x	3,0	x	x	3,5	x	x	3,3	x	x	3,0	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatus praegu (%)		x	70	x	x	77	x	x	81	x	x	67	x	x
Kindlustunde indikaator		-20	-9	-6	-14	-21	-18	-23	-25	-23	-32	-27	-24	-22

EHITUSBAROMEETER, märts 2015
(ehitusvaldkondade lõikes vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	Kokku	sh			Rajatised
			Hooned	sh		
				elamud	mitteeluhooned	
Ehitustööde maht viimase 3 kuu jooksul	kasvas jäi samaks kahanes saldo	12,9 40,0 47,1 -34	15,4 42,3 42,3 -27	50,0 33,3 16,7 33	10,9 43,5 45,7 -35	5,6 33,3 61,1 -56
Ehitustegevust piirab praegu	mitte miski ebapiisav nõudlus ilmastikutingimused tööjõu puudus masinate, seadmete, materjalide puudus finantsprobleemid muu	2,9 87,1 7,1 0,0 0,0 1,4 1,4	3,8 92,3 1,9 0,0 0,0 1,9 0,0	16,7 66,7 0,0 0,0 0,0 16,7 0,0	2,2 95,7 2,2 0,0 0,0 0,0 0,0	0,0 72,2 22,2 0,0 0,0 0,0 5,6
Tellimuste portfelli praegu	üle tavalise tavaline alla tavalise saldo	5,7 38,6 55,7 -50	7,7 36,5 55,8 -48	33,3 33,3 33,3 0	4,4 37,0 58,7 -54	0,0 44,4 55,6 -56
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb jäáb samaks väheneb saldo	15,9 73,9 10,1 6	15,7 74,5 9,8 6	66,7 33,3 0,0 67	8,9 80,0 11,1 -2	16,7 72,2 11,1 6
Ehitustööde hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad jäävad samaks langevad saldo	5,8 84,1 10,1 -4	5,9 82,4 11,8 -6	16,7 83,3 0,0 17	4,4 82,2 13,3 -9	5,6 88,9 5,6 0
Ehitustööde maht järgneva 3 kuu jooksul	kasvab jäáb samaks kahaneb saldo	45,7 37,2 17,1 29	44,2 38,5 17,3 27	83,3 16,7 0,0 83	39,1 41,3 19,6 20	50,0 33,3 16,7 33
Kindlustunde indikaator		-22	-21	33	-28	-25

EHITUSBAROMEETER
(saldod %-des)

		1994 - 2015			2014										2015		
		min	kesk	max	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03
Ehitustööde maht viimase 3 kuu jooksul	saldo	-69	11	76	-22	-9	20	19	14	13	17	9	-6	-19	-37	-40	-34
Ehitustegevust piirab praegu																	
mitte miski	%	0	12	33	9	11	13	8	9	13	11	11	10	6	3	1	3
ebapiisav nõudlus	%	1	48	89	68	76	73	68	61	56	61	68	69	73	76	80	87
ilmastikutingimused	%	0	13	65	10	4	1	3	4	0	4	3	4	10	14	9	7
tööjõu puudus	%	0	27	81	7	7	7	10	16	21	14	10	12	6	3	5	0
masinate, seadmete, materjalide puudus	%	0	2	14	1	1	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0
finantsprobleemid	%	0	4	16	3	0	3	3	4	4	3	4	3	4	3	1	1
muu	%	0	4	23	1	0	3	6	6	6	4	4	3	1	1	1	1
Tellimuste portfelli praegu	saldo	-83	-9	59	-38	-39	-26	-42	-46	-34	-36	-35	-34	-37	-41	-43	-50
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-68	5	65	-3	21	15	14	4	-1	-10	-16	-12	-26	-13	-4	6
Ehitustööde hinnad järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-68	22	82	5	16	12	3	1	3	4	3	-10	-13	-6	-8	-4
Ehitustööde maht järgneva 3 kuu jooksul	saldo	-77	12	86	23	39	30	18	4	-6	-23	-37	-38	-43	-6	12	29
Pooleliolevad tööd ja sõlmitud lepingud tagavad normaalse töö	kuud	1,9	3,5	5,7	x	3,0	x	x	3,5	x	x	3,3	x	x	3,0	x	x
Tootmisvõimsuste rakendatus praegu	%	54	77	95	x	70	x	x	77	x	x	81	x	x	67	x	x
Kindlustunde indikaator		-73	-2	58	-20	-9	-6	-14	-21	-18	-23	-25	-23	-32	-27	-24	-22

2.3. Jaekaubandusbaromeeter¹⁴

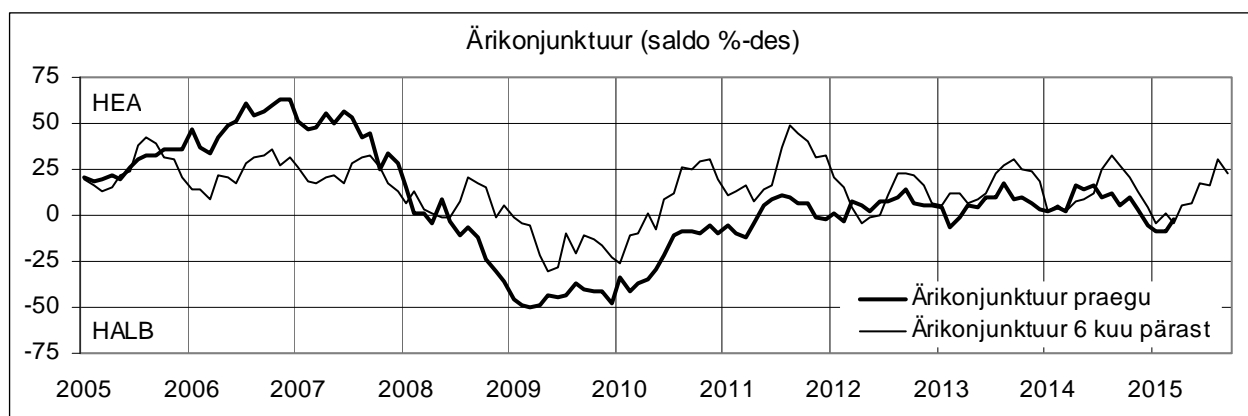
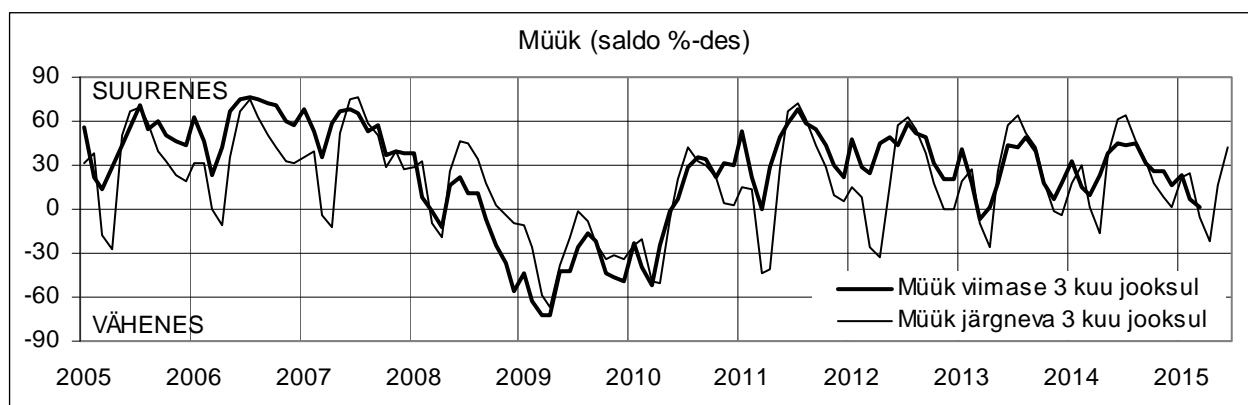
Jaekaubandusettevõtete kindlustunde indikaator tõusis (võrreldes detsembriga), kuid on eelmise aasta märtsi tasemest madalam.

Kindlustunde indikaator¹⁵ tõusis märtsis detsembri –1-lt +9-le positiivsete müügiootuste tulemusel, kuid jäi aastatagusest (+19) madalamaks.

Järgmise 3 kuu müügiprognoosid (saldo¹⁶ +43) on detsembriga (saldo –6) võrreldes oluliselt paranenud, ent on siiski natuke madalamad kui eelmisel aastal (saldo +61). Kaupade tellimused ettevõtetejuhtide hinnangul lähikuudel samuti suurenevad, kuid aeglasemas tempos kui aasta tagasi (saldo +29, märtsis 2014 +38).

Viimase 3 kuu müügi kasv oli tagasihoidlik (saldo +1). Hinnangud ärikonjunkturile jäid märtsis endiselt negatiivsele poolele (saldo –3, viimase 3 kuu keskmine saldo –8) ja 18%-l kauplustel olid märtsis kaubavarud liiga suured.

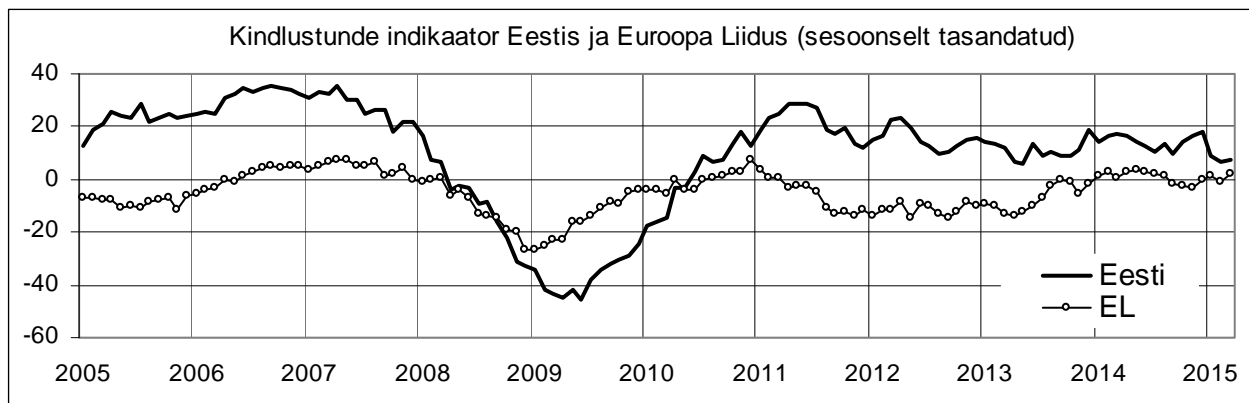
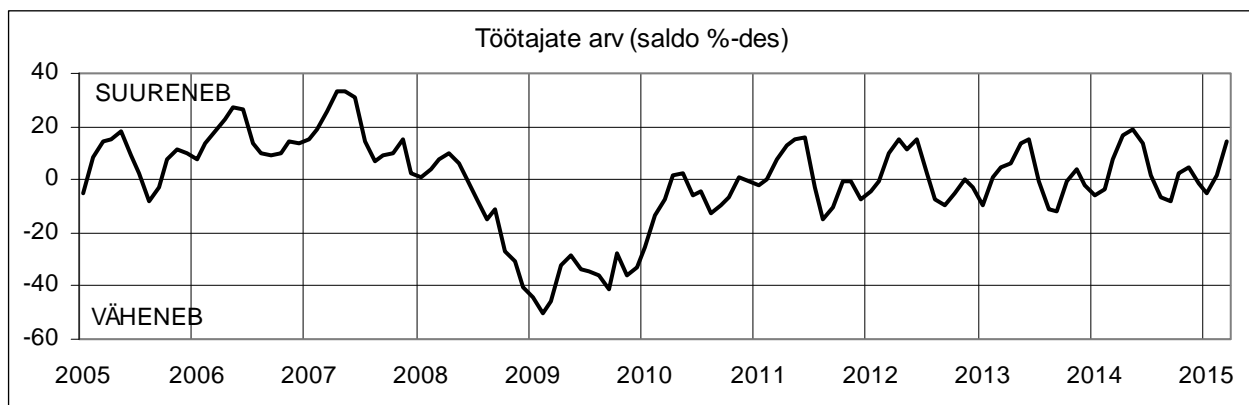
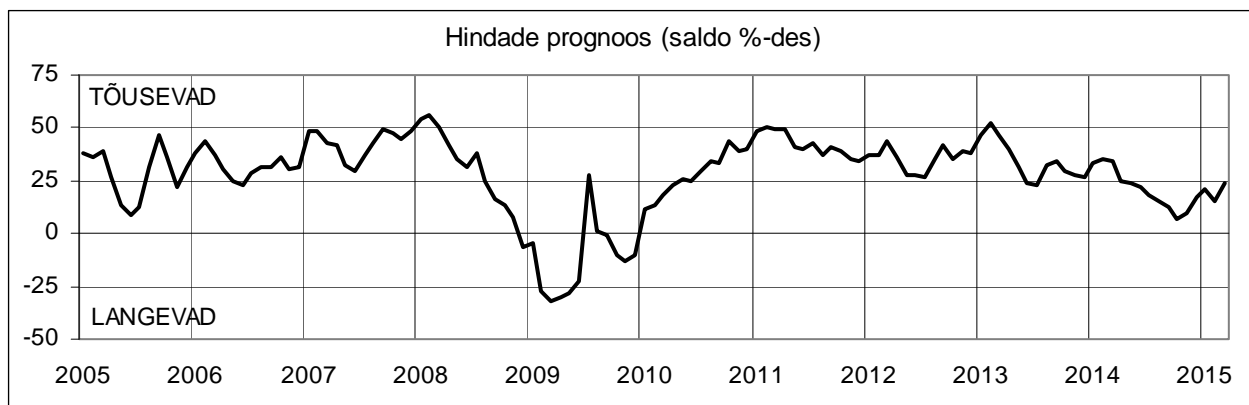
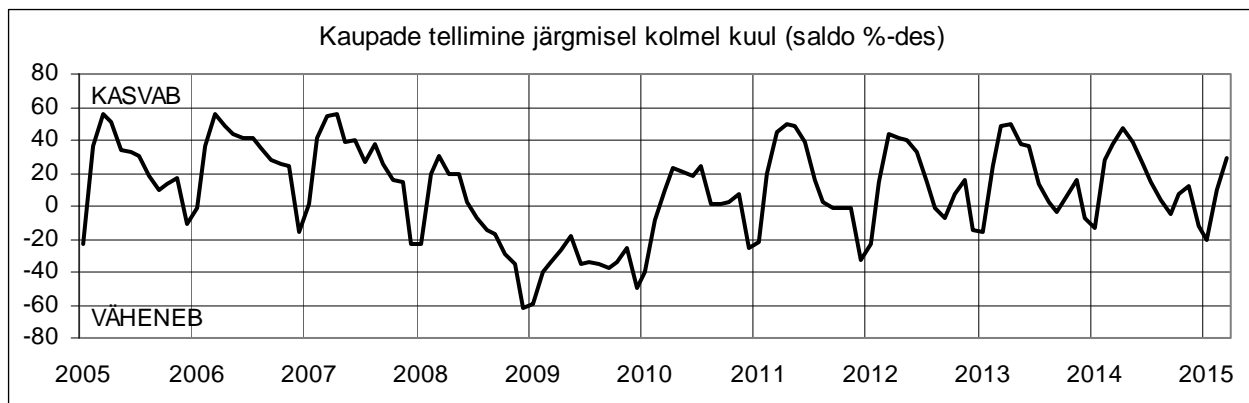
Prognoositav hinnatõus on aastatagusest aeglasem (saldo +24, märtsis 2014 +34). Töötajate arv 17%-l kauplustel eeloleval 3 kuul suureneb, 79%-l kauplustel jääb samaks.

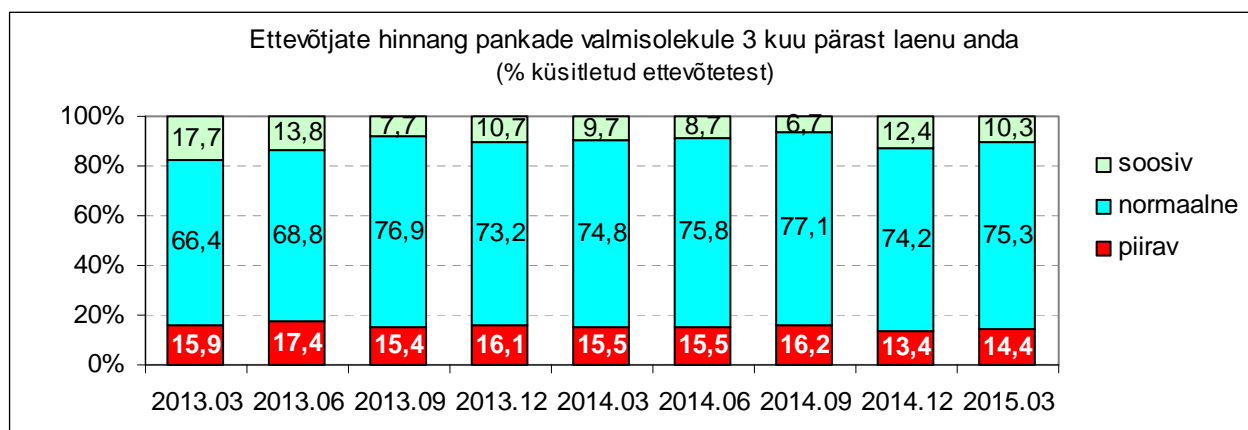
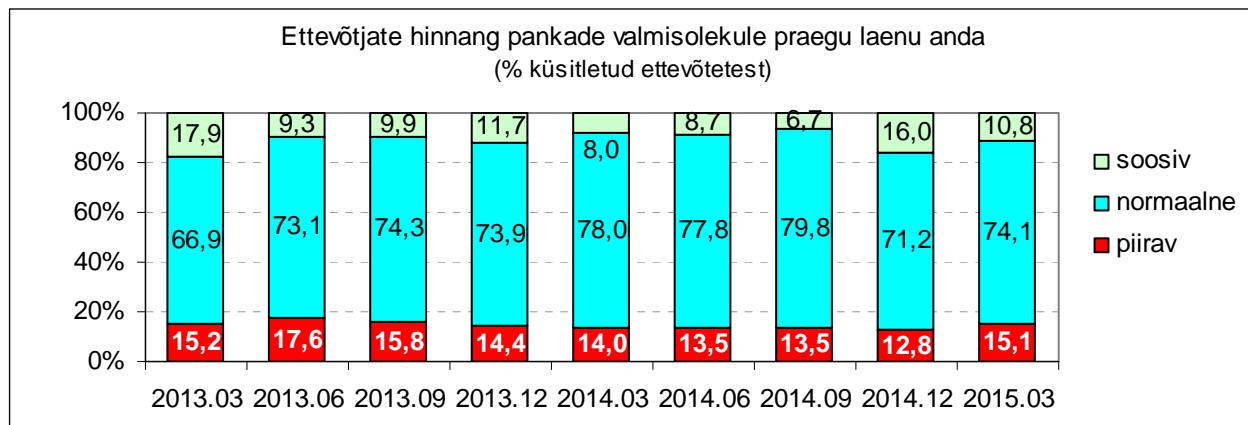
¹⁴ Koostatud EKI poolt Euroopa Komisjoni ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel, märtsis 124 kaupluse ja kaubandusettevõtte hinnangute alusel.

¹⁵ Koondnäitaja, mis peegeldab viimase 3 kuu müüki, hinnangut kaubavarudele ja järgmise 3 kuu müügi prognoosi.

¹⁶ Saldod on positiivsete ja negatiivsete hinnangute protsentide vahed.

Laenukeskkond oli märtsis enamiku (74%) kaubandusettevõtete jaoks normaalne, 11%-l soosiv, kuid 15% hinnangul olid laenuvõimalused piiratud (saldo -4, märtsis 2014 -6). Lähemal 3 kuul jääb selline olukord püsima (saldo -4).

Kauplustegruppide lõikes võib esile tuua järgmist:

Toidukaupluste viimase 3 kuu müük (saldo +17) kasvas aeglasemalt kui aasta tagasi (saldo +31). 14%-l kauplustel oli konjunktuur märtsis hea, 78%-l rahuldav (saldo +6).

Lähemaks 3 kuuks prognoosib 67% ettevõttejuhitidest käibe kasvu (saldo +53, detsembris +13). 39%-l toidukauplustel lähikuudel hinnatase tõuseb (saldo +33, märtsis 2014 +62). Kindlustunde indikaator tõusis detsembri +9-lt +17-le, jäädes siiski aastatagusele tasemele alla (+26).

Garderoobikaupluste müük viimasel 3 kuul vähenes (saldo -6). Liigseid kaubavarusid (saldo +31) esines sagedamini kui teistes kauplustegruppides. 60%-l kauplustel oli konjunktuur märtsis rahuldav, 7%-l hea.

Järgmiseks 3 kuuks prognoosivad umbes kaks kolmandikku kauplustest müügi suurenemist (saldo +56, märtsis 2014 +71). Umbes viiendik kauplustest plaanib lähikuudel hindu tõsta. Kindlustunde indikaator on muutunud positiivseks (+6, viimase 3 kuu keskmine -25).

Kodukaupade kaupluste viimase 3 kuu müük langes kiiremini kui eelmisel aastal samal ajal (saldo -23, märtsis 2014 -14). 81%-l kodukaupade kauplustel oli konjunktuur märtsis rahuldav, 8%-l halb (saldo +4).

Eeloleva 3 kuu müügi väljavaateid peetakse heaks (saldo +27), kuid mitte sellisel määral kui aasta tagasi (saldo märtsis 2014 +54). Kodukaupade hinnatase tõuseb (saldo +39). Kindlustunde indikaator näitab aastatagusest kehvemat seisu (-3, märtsis 2014 +10).

Sõidukite müügiga tegelevate kaupluste kindlustunde indikaator, mis pole 2011. aasta detsembrist alates olnud negatiivne, langes märtsis -15-le. Viimase 3 kuu müüginäitaja langes negatiivsele poolele (saldo -11), sest detsembrist kehtima hakanud sõiduautode käibemaksuseaduse muudatus vähendas tehingute arvu võrreldes seadusemuudatuse eelse ajaga. Automüügifirmad on konjunktuuriga enamasti rahul (89% kauplustest vastas, et ärikonjunktuur oli märtsis rahuldav).

Erinevalt viimastest aastatest, kui teiseks kvartaliks prognoositi olulist müügi suurenemist (viimase 3 aasta märtsi keskmine prognoosi saldo on +69), langeb käive selle aasta kevadel hinnanguliselt kolmandikul kauplustel (saldo -22). Hinnatase jääb lähikuudel valdavalt samaks.

Kaubamajade ja hüpermarketite kindlustunde indikaator tõusis detsembri +23-lt +42-le, olles ka aastatagusega (+33) võrreldes kõrgem. Viimase 3 kuu müügisaldo on eelmise aasta märtsiga võrreldes suurenenud (saldo +42, märtsis 2014 +31). Hinnang konjunkturile oli märtsis kolmandikul kauplustel hea ning ülejäänutel rahuldav.

Järgmiseks 3 kuuks prognoosivad enamused (92%) kauplustest käibe tõusu (saldo +92, märtsis 2014 +69). Kolmel neljandikul kaubamajadel kaupade tellimused lähiajal suurenevad. Hinnad jäävad lähikuudel enamjaolt samaks.

Muude kaupluste¹⁷ müügi vähenemine on aeglustunud (saldo -8, detsembris -30). Ärikonjunktuur oli märtsis viimase 3 kuu keskmisel tasemel (saldo -21).

Järgmise 3 kuu müügi prognoosid on paranenud (saldo +35, detsembris +17), kuid jäävad aastatagusele (saldo +57) alla. 30%-l kauplustel töötajate arv eeloleval 3 kuul suureneb. Kindlustunde indikaator (+2) on tõusnud aastatagusest (+9) mõnevõrra aeglasemalt.

¹⁷ Sh bürootarvete, raamatu-, spordi-, vaba aja kaupade jms kauplused, kioskid.

KAUBANDUSBAROMEETER
 (vastuste jagunemine %-des)

Näitaja	Vastuse variant	2014					2015								
		03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	
Müük	suurenes	37,7	44,4	53,7	56,6	56,7	56,9	48,8	45,4	46,2	38,1	45,2	36,2	30,9	
viimase 3 kuu	jäi samaks	34,6	34,7	30,9	31,8	29,9	31,5	33,3	34,6	33,9	40,5	32,5	34,7	39,0	
jooksul	vähenes	27,7	21,0	15,5	11,6	13,4	11,5	17,8	20,0	20,0	21,4	22,2	29,1	30,1	
	saldo	10	23	38	45	43	45	31	25	26	17	23	7	1	
Kaubavarud	liiga suured	16,9	10,5	9,8	9,3	12,6	10,9	10,1	11,6	13,9	14,3	22,4	21,1	17,9	
praegu	hooajale kohased	80,8	87,1	88,6	89,2	85,0	86,8	87,6	86,8	86,2	84,1	76,8	78,1	82,1	
	liiga väikesed	2,3	2,4	1,6	1,6	2,4	2,3	2,3	1,6	0,0	1,6	0,8	0,8	0,0	
	saldo	15	8	8	8	10	9	8	10	14	13	22	20	18	
Kaupade tellimused	suurenevad	44,2	55,7	50,0	39,5	26,8	23,1	24,0	31,5	34,4	21,6	13,5	26,2	44,2	
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	49,6	35,5	38,5	46,5	60,6	56,9	46,5	43,8	43,7	44,8	52,4	57,1	40,8	
jooksul	vähenevad	6,2	8,9	11,5	14,0	12,6	20,0	29,5	24,6	21,9	33,6	34,1	16,7	15,0	
	saldo	38	47	39	26	14	3	-5	7	13	-12	-21	10	29	
Müük	suureneb	63,1	66,1	55,7	44,9	31,5	30,5	29,7	43,9	42,3	24,2	12,7	36,2	55,7	
järgneva 3 kuu	jääb samaks	34,6	31,5	35,2	43,3	54,3	47,7	41,4	33,8	40,0	46,0	53,2	44,1	31,2	
jooksul	väheneb	2,3	2,4	9,0	11,8	14,2	21,9	28,9	22,3	17,7	29,8	34,1	19,7	13,1	
	saldo	61	64	47	33	17	9	1	22	25	-6	-21	17	43	
Töötajate arv	suureneb	13,3	21,8	26,5	23,3	7,2	6,3	6,3	10,0	8,5	8,1	5,6	6,3	17,4	
järgneva 3 kuu	jääb samaks	81,3	73,4	66,1	67,4	87,2	81,1	79,7	82,3	87,6	82,3	84,1	89,0	79,3	
jooksul	väheneb	5,5	4,8	7,4	9,3	5,6	12,6	14,1	7,7	3,9	9,7	10,3	4,7	3,3	
	saldo	8	17	19	14	2	-6	-8	2	5	-2	-5	2	14	
Kaupade hinnad	tõusevad	34,9	26,8	24,4	26,6	22,1	19,4	17,2	14,6	17,1	27,0	29,6	23,0	26,8	
järgneva 3 kuu	jäävad samaks	64,3	71,5	74,8	68,8	74,0	76,7	78,1	77,7	75,2	63,5	61,6	69,0	69,9	
jooksul	langevad	0,8	1,6	0,8	4,7	3,9	3,9	4,7	7,7	7,8	9,5	8,8	7,9	3,3	
	saldo	34	25	24	22	18	16	13	7	9	18	21	15	24	
Ärikonjunktuur	hea	11,5	25,0	22,1	27,9	20,6	19,4	13,9	19,4	16,2	13,5	10,4	12,6	12,3	
praegu	rahuldav	79,2	66,1	69,7	60,5	69,1	73,6	77,7	71,3	71,5	67,5	70,4	66,1	73,0	
	halb	9,2	8,9	8,2	11,6	10,3	7,0	8,5	9,3	12,3	19,1	19,2	21,3	14,8	
	saldo	2	16	14	16	10	12	5	10	4	-6	-9	-9	-3	
Ärikonjunktuur	parem	31,0	22,8	21,1	15,6	11,2	16,2	12,5	16,9	18,5	27,4	22,2	32,3	26,2	
6 kuu pärast	sama	65,1	74,8	70,7	72,7	72,8	68,5	71,1	71,5	69,2	62,9	72,2	66,2	70,5	
	halvem	3,9	2,4	8,1	11,7	16,0	15,4	16,4	11,5	12,3	9,7	5,6	1,6	3,3	
	saldo	27	20	13	4	-5	1	-4	5	6	18	17	31	23	
Kindlustunde indikaator		19	26	26	23	17	15	8	12	12	-1	-7	1	9	

KAUBANDUSBAROMEETER, märts 2015
(vastuste jagunemine kaupluste gruppide lõikes %-des)

Näitaja	Vastuse variant	Kauplused kokku sh								
			Toidu	Garde-roobi	Kodukaupade sh		Auto	Kaubamajad	Muud	
					A	B				
Müük	suurenes	30,9	41,7	25,0	15,4	28,6	10,5	11,1	66,7	25,0
viimase 3 kuu jooksul	jäi samaks	39,0	33,3	43,8	46,2	28,6	52,6	66,7	8,3	41,7
	vähenes	30,1	25,0	31,3	38,5	42,9	36,8	22,2	25,0	33,3
	saldo	1	17	-6	-23	-14	-26	-11	42	-8
Kaubavarud praegu	liiga suured	17,9	19,4	31,3	11,5	14,3	10,5	11,1	8,3	20,8
	hooajale kohased	82,1	80,6	68,8	88,5	85,7	89,5	88,9	91,7	79,2
	liiga väikesed	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	saldo	18	19	31	12	14	11	11	8	21
Kaupade tellimused järgneva 3 kuu jooksul	suurenevad	44,2	62,9	18,8	36,0	28,6	38,9	0,0	75,0	43,5
	jäävad samaks	40,8	28,6	50,0	56,0	57,1	55,6	55,6	25,0	39,1
	vähenevad	15,0	8,6	31,3	8,0	14,3	5,6	44,4	0,0	17,4
	saldo	29	54	-13	28	14	33	-44	75	26
Müük järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	55,7	66,7	68,8	42,3	28,6	47,4	11,1	91,7	43,5
	jääb samaks	31,2	19,4	18,8	42,3	57,1	36,8	55,6	8,3	47,8
	väheneb	13,1	13,9	12,5	15,4	14,3	15,8	33,3	0,0	8,7
	saldo	43	53	56	27	14	32	-22	92	35
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	17,4	8,3	18,8	23,1	14,3	26,3	12,5	8,3	30,4
	jääb samaks	79,3	86,1	81,3	73,1	85,7	68,4	87,5	91,7	65,2
	väheneb	3,3	5,6	0,0	3,9	0,0	5,3	0,0	0,0	4,4
	saldo	14	3	19	19	14	21	13	8	26
Kaupade hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad	26,8	38,9	18,8	38,5	28,6	42,1	11,1	8,3	16,7
	jäävad samaks	69,9	55,6	81,3	61,5	71,4	57,9	88,9	91,7	75,0
	langevad	3,3	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,3
	saldo	24	33	19	39	29	42	11	8	8
Ärikonjunktuur praegu	hea	12,3	13,9	6,7	11,5	14,3	10,5	0,0	33,3	8,3
	rahuldav	73,0	77,8	60,0	80,8	85,7	78,9	88,9	66,7	62,5
	halb	14,8	8,3	33,3	7,7	0,0	10,5	11,1	0,0	29,2
	saldo	-3	6	-27	4	14	0	-11	33	-21
Ärikonjunktuur 6 kuu pärast	parem	26,2	28,6	25,0	34,6	57,1	26,3	0,0	25,0	25,0
	sama	70,5	68,6	75,0	65,4	42,9	73,7	100,0	75,0	62,5
	halvem	3,3	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,5
	saldo	23	26	25	35	57	26	0	25	13
Kindlustunde indikaator		9	17	6	-3	-5	-2	-15	42	2

Kodukaupade kauplused

A - Elektriliste kodumasinate, audio- ja videokaupade kauplused

B - Majatarvete, sisustuskaupade, ehituskaupade, rauakaupade kauplused

Kaubamajad sh ka hüpermarketid

Muud sh bürootarvete, raamatu-, ja sporditarvete jm kauplused

KAUBANDUSBAROMEETER
(saldod %-des)

Näitaja	1993 - 2015			2014												2015		
	min	kesk	max	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03		
Müük viimase 3 kuu jooksul	-73	27	76	10	23	38	45	43	45	31	25	26	17	23	7	1		
Kaubavarud praegu	-7	12	38	15	8	8	8	10	9	8	10	14	13	22	20	18		
Kaupade tellimused järgneva 3 kuu jooksul	-62	11	57	38	47	39	26	14	3	-5	7	13	-12	-21	10	29		
Müük järgneva 3 kuu jooksul	-67	19	77	61	64	47	33	17	9	1	22	25	-6	-21	17	43		
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	-50	-1	34	8	17	19	14	2	-6	-8	2	5	-2	-5	2	14		
Kaupade hinnad järgneva 3 kuu jooksul	-32	27	56	34	25	24	22	18	16	13	7	9	18	21	15	24		
Ärikonjunktuur praegu	-53	6	63	2	16	14	16	10	12	5	10	4	-6	-9	-9	-3		
Ärikonjunktuur 6 kuu pärast	-41	16	49	27	20	13	4	-5	1	-4	5	6	18	17	31	23		
Kindlustunde indikaator	-49	10	43	19	26	26	23	17	15	8	12	12	-1	-7	1	9		

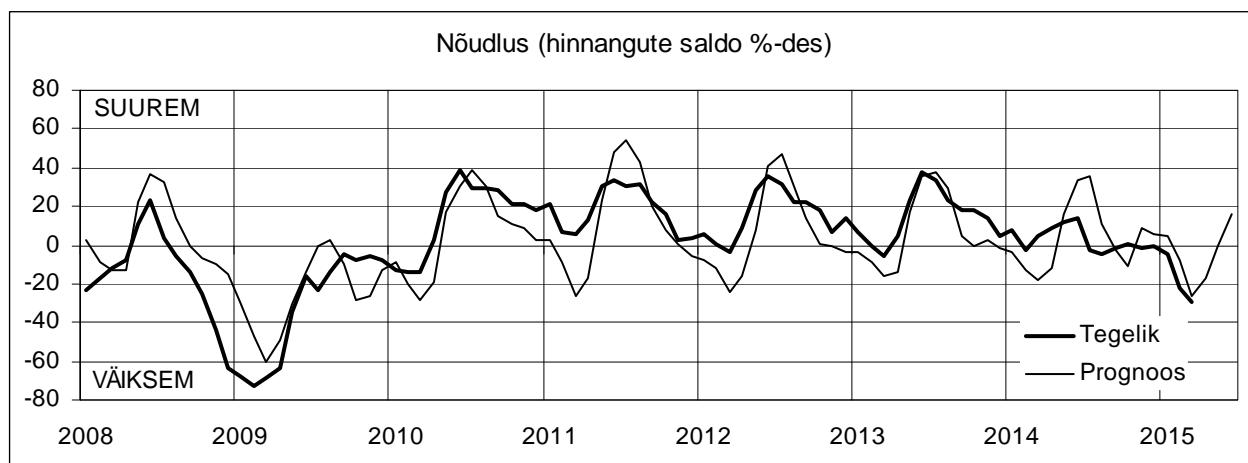
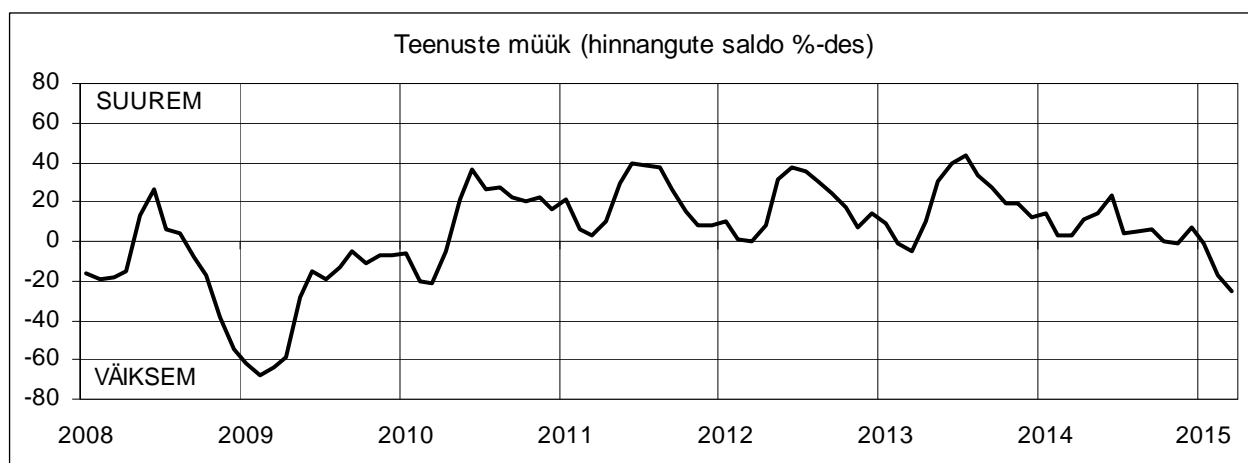
2.4. Teenindusbaromeeter¹⁸

Olukord on tervikuna tavapärasest ebasoodsam, kuid saabunud kevadhooajal on kõigis sektorites oodata nõudluse suurenemist. Kindlustunde indikaatori¹⁹ (-13) langus peatus, kuid võrreldes aastatagusega (+14) on kindlustunne madalam.

2015. aasta esimestel kuudel jätkunud kindlustunde langus peatus märtsis ja seda eeloleva hooajalise nõudluse paranemise mõjul. Kindlustunde indikaator (-13) on aga tavapärasest madalam (märtsi pikaajaline keskmine on +10), sest mitmes harus on nõudlus välisolukorra halvenemise tõttu tavalisest väiksem, sh eriti transpordi- ja logistikasektoris, hotellidel ja restoranidel.

Märtsis tõusis ettevõtete kindlustunne viies ja langes viies vaadeldavas teenindussektoris. Aastases võrdluses on kindlustunne kõrgem vaid IT sektoris (+23) ja arhitekti-inseneribüroodel (+14), liiksaks on kindlustunde indikaator plusspoolel kinnisvarasektoris.

Viimasel 3 kuul nõudlus tervikuna vähenes (saldo²⁰ -29) ja teenuste müük oli langustrendil (saldo -25). Ettevõtete hinnangul on nõudlus järgmisel 3 kuul kõigis sektorites paranemas (prognoosi saldo +16, veebruaris =0). Oodatav kevadkuudele omane nõudluse kasv võib seejuures jääda tava-

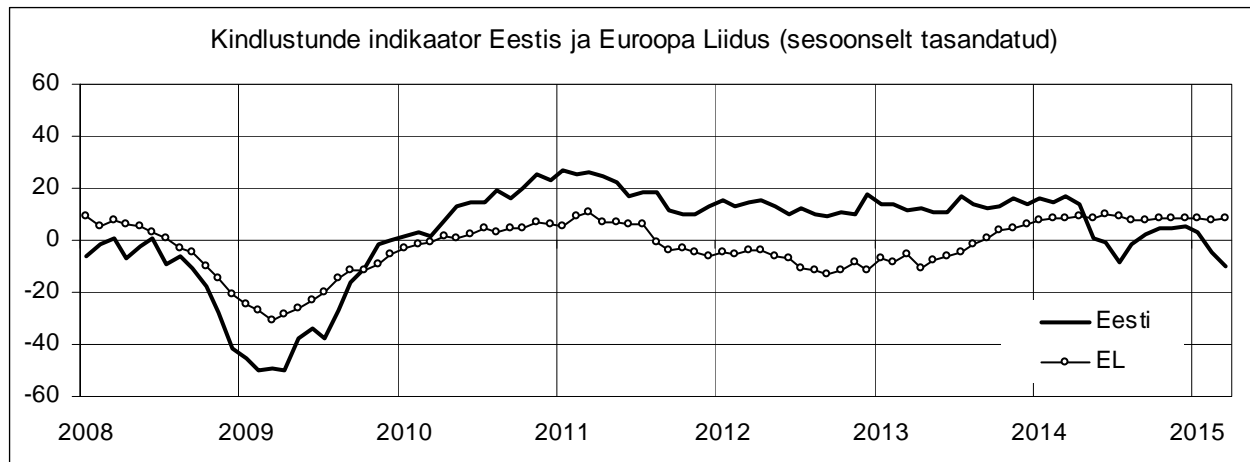
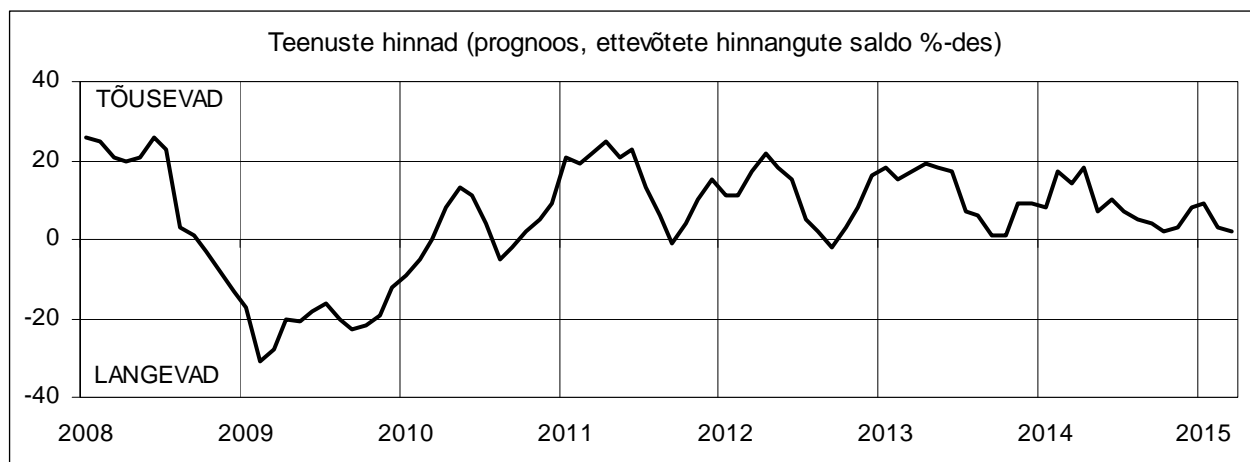
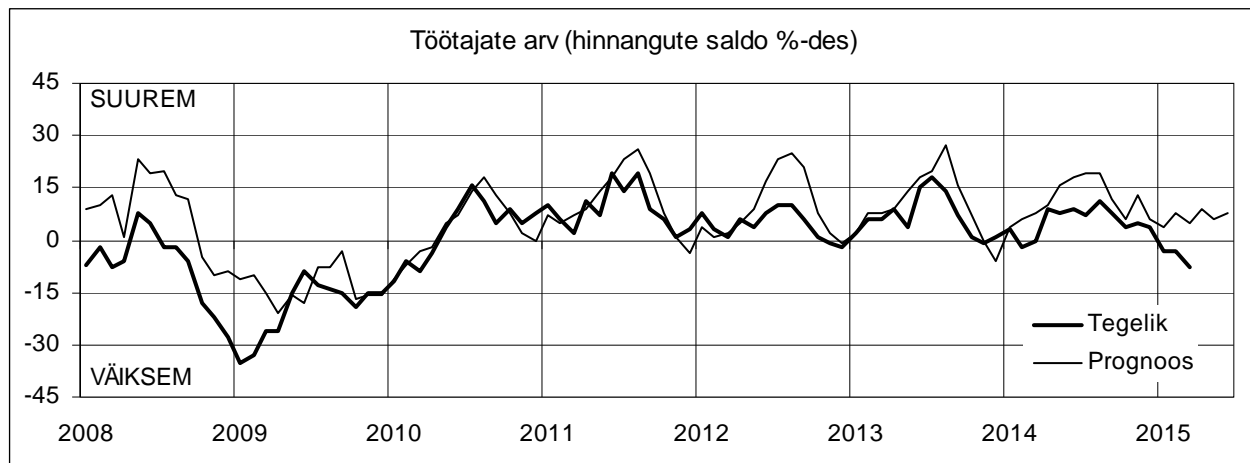
¹⁸ Koostatud märtsis 343 teenindusfirma hinnangute põhjal. Baromeeteruuring on läbi viidud Euroopa Komisjoni ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel.

¹⁹ Kindlustunde indikaator on koondnäitaja, mis peegeldab teenuste müüki ja nõudlust eelmisel 3 kuul, ning järgmise 3 kuu nõudluse prognoosi.

²⁰ Saldod on positiivsete ja negatiivsete hinnangute protsentide vahed.

pärasest väiksemaks (pikaajaline keskmine märtsis +39). Töötajate arv, mis eelmistel kuudel viiendikul ettevõtetel vähenes, hakkab jälle vähehaaval suurenema (saldo +8). Hindade osas jätkub väike tõus, v.a transpordi- ja logistikasektoris, kus hinnatase langeb.

Eesti Panga tellitud laenukeskkonna-alane küsitlus näitas, et IT-ettevõtete, kinnisvara- ja turismi-firmade laenusaaamise võimalused olid viimase aastaga paranenud, hotellidel, telekommunikat-siooni- ja logistikafirmadel veidi halvenenud. Järgmisel 3 kuul olukord ettevõtete arvates eriti ei muutu.

Infotehnoloogia

IT-ettevõtete kindlustunne (+23) on kõrgem kui teistes sektorites. Nõudlus on olnud soodne ja järjepideval kasvutrendil (saldo märtsis +23, märtsis 2014 +17), võimaldades teenuste müüki suurendada (eelmise 3 kuu müügi saldo märtsis +28, märtsis 2014 +22). Järgmisel 3 kuul nõudluse kasvu trend püsib, kuid ettevõtete ootused on pisut tagasihoidlikumad kui eelmistel aastatel (prognoosi saldo +19, märtsis 2014 +29, märtsis 2013 +33).

IT-ettevõtete tegevust piirab vajaliku kvalifikatsiooniga tööjõu vähesus tööjõuturul, mistõttu töötajate arv on kasvanud loodetust aeglasemalt. Püsib pidev uue tööjõu vajadus – järgmisel 3 kuul kavatakse lisatöötajaid võtta 42% ettevõtetest (eelmisel 3 kuul võttis tööjõudu juurde viiendik ettevõtteid). Hinnataset valdav osa ettevõtteid (90%) lähikuudel ei muuda.

Telekommunikatsioon

Telekommunikatsiooniettevõtetele ei olnud aasta alguskuud kõige soodsamad ja kindlustunde indikaator on nõudluse hooajalise madalseisu tõttu olnud ajutiselt miinuspoolel (märtsis -12, detsembris +31). Teenuste müük viimastel kuudel tervikuna vähenes, müügi vähenemisest teatas 46% ettevõtteid, suurenemisest 23% (saldo -23).

Järgmisel 3 kuul on jälle oodata nõudluse kasvu (prognoosi saldo +16), veidi suurendatakse ka töötajate arvu (saldo +7). Teenuste hinnataseme aeglane tõus jätkub (saldo +15).

Turism

Nõudlus on madalseisust väljumas, kindlustunde indikaator on uue turismihooaja eel tõusnud -3-le (detsembris -47), kuid on kevadhooaja kohta tavalisest pisut madalam (pikaajaline keskmine kindlustunne märtsis +6), sest nõudlus ja müük jäid välisolukorra halvenemise tõttu viimasel 3 kuul tavalisest märksa väiksemaks.

Eelolevatel kevadkuudel nõudlus oodatavalt kasvab, reisifirmade ootused (saldo +36) on optimistlikumad kui kevadel tavaliselt (46% ettevõtteid loodab nõudluse suurenemist). Töötajate arv eriti ei muutu (saldo +5). Hinnatase tõuseb aeglasemalt kui eelmisel aastal samal ajal.

Hotellid

Nõudlus on tavalisest väiksem. Kindlustunde indikaator (-19) on küll väljunud madalseisust (detsembris -53), kuid on kevadhooaja kohta tavalisest tasemest madalam (pikaajaline keskmine märtsis +7). Vene turistide arvu ja ostujõu vähenemine talvekuudel mõjutas paljusid hotelle, ehkki külastajate arv teistest riikidest suurenes. Müük vähenes rohkem kui I kvartalile iseloomulik (saldo -52, pikaajaline keskmine -19)

Järgmisel 3 kuul on taas oodata tavapärasele lähedast nõudlust (prognoosi saldo +51, märtsis 2014 +53). Viiendik hotelle kavatakse võtta lisatööjõudu. Hinnad, mis talvekuudel tugevasti langesisid, hakkavad uuesti vähehaaval tõusma.

Restoranid

Nõudlus allpool tavalist märtsi taset. Kindlustunde indikaatori langus siiski peatus (märtsis -16, veebruaris -17, detsembris -20), seda tänu oodatavale nõudluse suurenemisele kevadkuudel, mil pooltel restoranidel on loota praegusest rohkem külastajaid (saldo +37). Talvine külastatavuse

langus oli tavapärasest sügavam (saldo -60), müük vähenes eriti hotellirestoranidel, osaliselt põhjuseks väiksem Vene turistide arv detsembris-jaanuaris. Järgmisel 3 kuul vajab neljandik restorane jälle lisatööjõudu, 18% restoranidest kavatseb hinnataset tõsta.

Transport

Transporditeenuste turul on nõudlus kevadhooaja kohta tavalisest väiksem. Ettevõtete kindlustunde indikaator (-37) oli märtsis madalam kui 3 kuud tagasi detsembris (-28), samuti eelmise aasta märtsiga võrreldes (-18). Turu maht on väiksem peamiselt Venemaa-suunaliste vedude vähenemise tõttu. Nõudluse langusest eelmisel 3 kuul teatas 65% ettevõtetest, müük vähenes 58%-l. Kütuse odavnemise ja tiheda konkurentsi tõttu on hinnatase alanenud ja langeb ka lähikuudel (saldo -15).

Järgmisel 3 kuul peaks olukord hakkama vähehaaval paranema ja 21% ettevõtteid ootab praegusest paremat nõudlust (saldo +2). Töötajate arvu vähenemine on peatunud.

Logistika

Logistikateenuste turul on olukord jätkuvalt ebasoodne, sest ekspordinõudlus on vähenenud. Sarnaselt transpordiettevõtetele oli kindlustunde indikaator märtsis (-26) madalam nii detsembriga (-14) kui ka eelmise aasta märtsiga võrreldes (+8). Eelmisel 3 kuul oli nõudlus isegi talvekuude kohta väike (saldo -44, märtsis 2014 -11), müük vähenes 57%-l firmadel.

Järgmisel 3 kuul peaks nõudlus pöörduma hooajalisele kasvule (saldo +7), mis jääb aga aastataegusest väiksemaks (märtsis 2014 oli prognoosi saldo +35). Nõudluse suurenemist prognoosib 30%, edasist vähenemist 23% ettevõtetest. Töötajate arvu vähenemine jätkub (saldo -10) ja hinnatase langeb (saldo -13).

Kinnisvara

Olukord kinnisvaraturul on taas soodsamaks muutunud. Kui 2014. aasta teisel poolel nõudlus vähenes, siis talvekuudel hakkas see jälle tõusma ja märtsis oli kinnisvaratevõtete kindlustunne (+12) parem kui detsembris (+4), ehkki madalam kui aasta tagasi (+38) ja madalam märtsi keskmisega võrreldes (+18). Kõik kindlustunnet mõjutavad tegurid on positiivsed: nõudlus ja teenuste müük eelmisel 3 kuul suurenesid (saldod vastavalt +7 ja +14) ning nõudluse kasv peaks jätkuma ka järgmisel 3 kuul (saldo +14). Suurenevale nõudlusele loodab 24% ettevõtetest, seejuures soovivad paljud ettevõtted (28%) võtta lisatööjõudu. Teenuste hinna tõus on soodsama nõudlusega jälle pisut kiirenenud.

Reklaam

Reklaamifirmade teatel hakkas nõudlus viimastel kuudel vähenema ning üheks põhjuseks oli valimiskampaania lõppemine. Kindlustunde indikaator langes märtsis -1-le ning on madalam kui 3 kuud tagasi (+13), samuti aastatagusega võrreldes (+5). Müügi vähenemisest teatas 44% ettevõtteid.

Ettevõtete ootused järgmise 3 kuu nõudluse suhtes on kevadhooaja kohta tavapärasel heal tasemel (saldo +40, märtsis 2014 +38). Töötajate arv peaks pisut suurenema (saldo +4) ja hinnatase aeglane tõus jätkub (saldo +19).

Arhitekti- ja inseneritegevused

Arhitekti- ja inseneribüroode turuolukord paranes ja kindlustunde indikaator tõusis plusspoolele (+14-le). Nõudlus muutus pärast hooajalist mõõna taas aktiivsemaks nii arhitekti- kui inseneriteenuste osas (kokku ligi 30%-l ettevõtetel) ja nõudluse edasist kasvu on oodata ka järgmise 3 kuu kestel (saldo +25), eriti inseneriteenuste. Kuigi arhitekti-inseneriteenuste müük tervikuna hakkas suurenema (saldo +2), oli ettevõtete olukord erinev: 22%-l müük suurenes, 20%-l vähenes, 58%-l ei muutunud. Töötajate arv vähenes eelmistel kuudel veidi (saldo -3), kuid järgmisel 3 kuul vajatakse jälle lisatööjõudu (saldo +5). Hinnatase võib lähikuudel veidi tõusta (saldo +15).

TEENINDUSBAROMEETER
(saldod %-des)

Näitaja	2002 - 2015			2014										2015		
	min	kesk	max	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03
Teenuste müük viimase 3 kuu jooksul	-68	13	52	3	11	14	23	4	5	6	0	-1	7	-1	-17	-25
Nõudlus viimase 3 kuu jooksul	-73	10	50	5	9	12	14	-3	-5	-2	1	-2	-1	-5	-22	-29
Nõudlus järgneva 3 kuu jooksul	-60	8	60	34	36	11	-3	-11	9	6	5	-8	-26	-17	0	16
Töötajate arv viimase 3 kuu jooksul	-35	4	21	0	9	8	9	7	11	8	4	5	4	-3	-3	-8
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	-21	10	39	18	19	19	12	6	13	6	4	8	5	9	6	8
Teenuste hinnad järgneva 3 kuu jooksul	-31	9	33	14	18	7	10	7	5	4	2	3	8	9	3	2
Äritegevust piirab praegu																
mitte miski	4	18	35	x	23	x	x	20	x	x	18	x	x	19	x	x
ebapiisav nõudlus	21	47	82	x	43	x	x	45	x	x	52	x	x	47	x	x
tööjõu puudus	1	14	36	x	18	x	x	15	x	x	16	x	x	18	x	x
ruumi, seadmete puudus	0	3	9	x	2	x	x	1	x	x	0	x	x	1	x	x
finantsprobleemid	2	10	22	x	8	x	x	7	x	x	5	x	x	6	x	x
muu	3	8	17	x	6	x	x	12	x	x	8	x	x	10	x	x
Ärikonjunktuur (olukord) 6 kuu pärast	-44	11	48	x	11	x	x	-7	x	x	-12	x	x	-14	x	x
Kindlustunde indikaator	-60	10	43	14	19	12	11	-3	3	3	2	-4	-7	-8	-13	-13

TEENINDUSBAROMEETER
 (vastuste jagunemine %-des)

		2014									2015				
		03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	01	02	03	
Teenuste müük viimase 3 kuu jooksul	suurenes	30,1	28,9	31,7	37,0	28,3	28,8	31,1	25,7	24,7	28,8	26,1	23,2	17,3	
	jäi samaks	42,7	53,6	50,7	48,5	47,7	47,3	43,7	48,8	49,8	49,7	47,2	37,0	40,2	
	vähenes	27,2	17,5	17,6	14,4	24,0	24,0	25,3	25,5	25,5	21,5	26,7	39,8	42,5	
	saldo	3	11	14	23	4	5	6	0	-1	7	-1	-17	-25	
Nõudlus viimase 3 kuu jooksul	suurenes	30,0	26,5	27,6	31,5	26,3	23,5	28,0	24,6	23,4	24,8	23,5	18,1	12,8	
	jäi samaks	45,0	55,7	56,3	51,4	44,7	48,1	41,8	51,2	51,4	49,8	47,6	41,4	45,5	
	vähenes	25,0	17,8	16,1	17,1	29,0	28,4	30,1	24,1	25,2	25,4	28,9	40,5	41,6	
	saldo	5	9	12	14	-3	-5	-2	1	-2	-1	-5	-22	-29	
Nõudlus järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	40,4	42,8	31,2	23,7	11,9	28,0	28,2	25,5	20,4	13,5	17,3	25,3	31,4	
	jääb samaks	53,0	50,7	48,2	49,7	65,4	52,8	49,5	54,0	51,2	46,9	48,4	49,0	52,8	
	väheneb	6,6	6,5	20,6	26,7	22,8	19,2	22,2	20,6	28,4	39,6	34,2	25,8	15,8	
	saldo	34	36	11	-3	-11	9	6	5	-8	-26	-17	0	16	
Töötajate arv viimase 3 kuu jooksul	suurenes	12,2	16,3	14,9	16,6	18,1	19,6	15,6	14,6	14,3	14,3	11,0	9,9	11,5	
	jäi samaks	75,9	76,4	78,0	76,2	71,1	72,2	76,8	74,9	76,3	75,9	75,0	77,2	69,5	
	vähenes	11,9	7,3	7,1	7,2	10,7	8,2	7,6	10,5	9,5	9,9	14,0	13,0	19,0	
	saldo	0	9	8	9	7	11	8	4	5	4	-3	-3	-8	
Töötajate arv järgneva 3 kuu jooksul	suureneb	21,4	25,5	22,3	17,4	14,7	18,9	15,5	13,7	17,7	12,9	15,6	17,4	16,0	
	jääb samaks	75,2	68,4	74,4	77,3	76,6	75,3	75,4	76,1	72,5	79,6	78,2	71,0	75,8	
	väheneb	3,4	6,1	3,3	5,3	8,7	5,8	9,1	10,2	9,9	7,5	6,3	11,6	8,2	
	saldo	18	19	19	12	6	13	6	4	8	5	9	6	8	
Teenuste hinnad järgneva 3 kuu jooksul	tõusevad	16,1	19,0	13,9	15,1	10,1	11,9	12,7	11,2	15,2	20,0	19,8	16,2	13,1	
	jäävad samaks	82,2	79,8	79,8	79,5	87,1	81,3	78,3	79,9	72,3	68,3	69,2	71,0	76,0	
	langevad	1,7	1,2	6,4	5,3	2,9	6,9	9,0	8,9	12,5	11,7	11,1	12,8	10,9	
	saldo	14	18	7	10	7	5	4	2	3	8	9	3	2	
Äritegevust piirab praegu															
	mitte miski	x	23,4	x	x	19,6	x	x	18,4	x	x	18,7	x	x	
	ebapiisav nõudlus	x	42,8	x	x	44,9	x	x	51,8	x	x	47,3	x	x	
	tööjõu puudus	x	17,5	x	x	15,0	x	x	16,3	x	x	17,6	x	x	
	ruumi, seadmete puudus	x	2,2	x	x	1,0	x	x	0,3	x	x	0,8	x	x	
	finantsprobleemid	x	8,2	x	x	7,3	x	x	5,4	x	x	5,9	x	x	
	muud	x	5,8	x	x	12,2	x	x	7,9	x	x	9,8	x	x	
Ärikonjunktuur (olukord) 6 kuu pärast	parem	x	21,1	x	x	12,0	x	x	9,7	x	x	12,2	x	x	
	sama	x	68,8	x	x	69,1	x	x	68,3	x	x	61,4	x	x	
	halvem	x	10,1	x	x	18,9	x	x	22,0	x	x	26,5	x	x	
	saldo	x	11	x	x	-7	x	x	-12	x	x	-14	x	x	
Võimsuste rakendatus (%)		x	84	x	x	83	x	x	84	x	x	83	x	x	
Kindlustunde indikaator		14	19	12	11	-3	3	3	2	-4	-7	-8	-13	-13	

TEENINDUSBAROMEETER, märts 2015
(vastuste jagunemine teenindusharude lõikes %-des)

	Infotehno- loogia	Telekommu- nikatsioon	Hotellid	Resto- ranid	Turism	Transport	Logistika	Kinnis- vara	Arhitekti- ja inseneritegevused	Reklaam	KOKKU
Teenuste müük	39,5	23,1	7,3	7,5	19,5	4,7	16,7	24,1	22,0	11,1	17,3
viimase 3 kuu	48,5	30,9	33,7	44,5	39,5	37,4	26,3	65,9	58,1	44,9	40,2
jooksul	12,0	46,0	59,0	48,0	41,0	58,0	57,0	10,0	20,0	44,0	42,5
saldo	28	-23	-52	-41	-22	-53	-40	14	2	-33	-25
Nõudlus viimase	33,3	7,7	7,7	2,6	17,1	4,7	13,3	14,3	29,3	22,2	12,8
3 kuu jooksul	56,7	54,3	28,3	50,4	41,9	30,4	29,7	78,7	55,7	44,8	45,5
jääb samaks	10,0	38,0	64,0	47,0	41,0	65,0	57,0	7,0	15,0	33,0	41,6
väheneb	23	-30	-56	-44	-24	-60	-44	7	14	-11	-29
saldo	28,6	30,8	63,4	50,0	46,3	21,4	30,0	24,1	36,6	44,4	31,4
Nõudlus järgneva	61,4	54,2	24,6	37,0	43,7	59,6	47,0	65,9	51,4	51,6	52,8
3 kuu jooksul	10,0	15,0	12,0	13,0	10,0	19,0	23,0	10,0	12,0	4,0	15,8
jääb samaks	19	16	51	37	36	2	7	14	25	40	16
väheneb	18,6	23,1	4,9	7,7	9,8	4,8	13,8	6,9	12,2	7,4	11,5
saldo	72,4	53,9	80,1	69,3	85,2	81,2	52,2	86,1	72,8	88,6	69,5
Töötajate arv	9,0	23,0	15,0	23,0	5,0	14,0	34,0	7,0	15,0	4,0	19,0
viimase 3 kuu	10	0	-10	-15	5	-9	-20	0	-3	3	-8
jooksul	41,5	15,4	20,0	25,0	9,8	4,8	10,0	27,6	9,8	14,8	16,0
suureneb	58,5	76,6	77,0	65,0	85,2	93,2	70,0	72,4	85,2	74,2	75,8
jääb samaks	0,0	8,0	3,0	10,0	5,0	2,0	20,0	0,0	5,0	11,0	8,2
väheneb	42	7	17	15	5	3	-10	28	5	4	8
saldo	10,0	23,1	43,9	17,5	12,5	2,4	10,0	10,3	17,1	18,5	13,1
Teenuste hinnad	90,0	68,9	49,1	77,5	84,5	80,6	67,0	89,7	80,9	81,5	76,0
tõusevad	0,0	8,0	7,0	5,0	3,0	17,0	23,0	0,0	2,0	0,0	10,9
3 kuu	10	15	37	13	10	-15	-13	10	15	19	2
jäävad	27,0	30,8	5,6	10,5	10,0	4,9	15,4	33,3	12,2	28,0	18,7
langevad	32,4	23,1	72,2	71,1	80,0	61,0	50,0	33,3	58,5	32,0	47,3
saldo	35,1	38,5	8,3	7,9	2,5	14,6	7,7	23,3	17,1	12,0	17,6
Äritegevust piirab praegu*	0,0	0,0	2,8	2,6	0,0	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,8
mitte miski	2,7	7,7	0,0	5,3	0,0	2,4	11,5	3,3	9,8	0,0	5,9
ebapiisav nõudlus	2,7	0,0	11,1	2,6	7,5	17,1	15,4	3,4	2,4	28,0	9,8
tööjõu puudus	24,3	7,7	21,1	26,3	24,4	4,9	12,0	10,0	14,6	8,7	12,2
ruumi, seadmete puudus	70,3	76,9	50,0	50,0	53,7	48,8	64,0	60,0	61,0	73,9	61,4
finantsprobleemid	5,4	15,4	29,0	23,7	22,0	46,3	24,0	30,0	24,4	17,4	26,5
muud	19	-8	-8	3	2	-42	-12	-20	-10	-9	x
Ärikonjunktuur	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
parem	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
sama	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
(olukord) 6 kuu	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
halvem	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
pärast*	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
saldo	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13
Kindlustunde indikaator	23	-12	-19	-16	-3	-37	-26	12	14	0	-13

2.5. Tarbijabaromeeter²¹

Tarbijate kindlustunne oli märtsis heal tasemel.

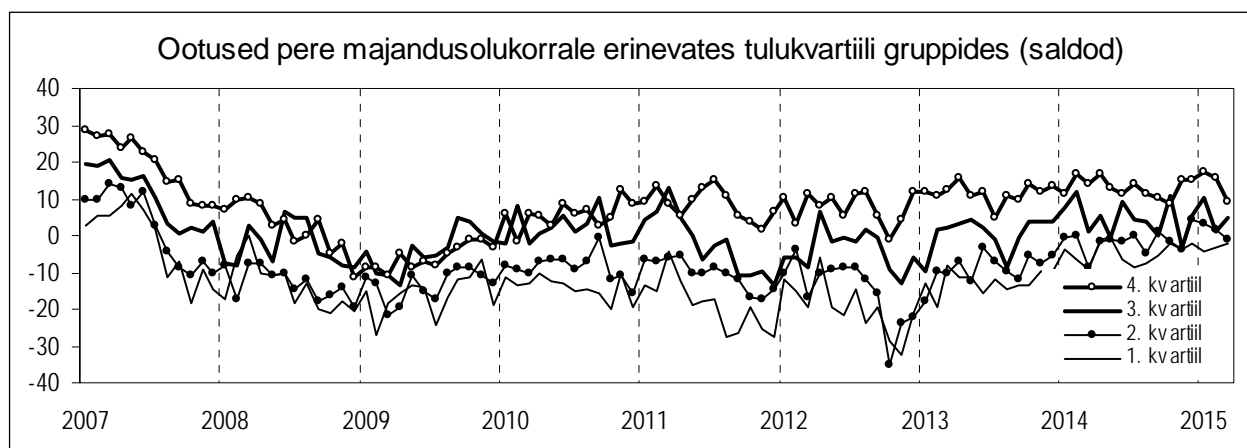
Ootused oma pere majandusväljavaadetele natuke halvenesid

Märtsis hindas 56% peredest, et nende majanduslik olukord pole viimase 12 kuu võrdluses muutunud. Majandusolukorra paranemist tundsid 21% peredest, 23% peredest hindas, et nende majanduslik olukord on halvem kui aasta tagasi (saldo -3, pikaajaline keskmine -10).

Ootused oma pere majandusolukorrale 12 kuu pärast olid märtsis natuke tagasihoidlikumad kui 3 kuud tagasi (saldo detsembris +8, märtsis +5). Märtsis ootas 25% küsitletutest oma pere majandusolukorra paranemist, 50% samaks jäämist ja 14% kartis halvenemist. Kõrgemasse tulukvartiili kuuluvate perede ootused pole viimase 2 aasta jooksul oluliselt muutunud, kuid madalaima sissetulekuga perede hinnangud on paranenud.

Pere majanduslik olukord 12 kuu pärast (märts 2015, % vastanutest tulukvartiilide lõikes)

	Palju parem	Mõnevõrra parem	Sama	Mõnevõrra halvem	Palju halvem	Ei oska öelda
I kvartiil (madalaim)	1	13	54	14	3	13
II kvartiil	0	16	50	15	2	17
III kvartiil	0	29	45	14	2	9
IV kvartiil (kõrgeim)	1	26	56	7	2	8

Ootused riigi majandusarengule paranesid

Märtsis elanike hinnangud Eesti majanduse väljavaadetele (12 kuu pärast) paranesid (saldo detsembris +6, märtsis +10). Hinnangud on paremad pikaajalisest keskmisest (+4). Märtsis prognoosis 35% küsitletutest, et riigi majandusolukord on 12 kuu pärast parem, sama olukorra püsimist ootas 34% ja halvenemist kartis 14% küsitletutest.

²¹ Küsitlusi viiakse läbi telefoni teel. Märtsi küsitlus viidi läbi 1.–8. märtsini ja küsitleti 800 inimest üle Eesti.

Kui aasta esimestel kuudel kasvas tööturul negatiivseid trende prognoosinud inimeste hulk, siis märtsis olukord paranes ja on sarnane 2014. aasta märtsi seisuga. Töötuse kasvu näevad suurema ohuna madalama sissetulekuga ja pensionieelses eas inimesed.

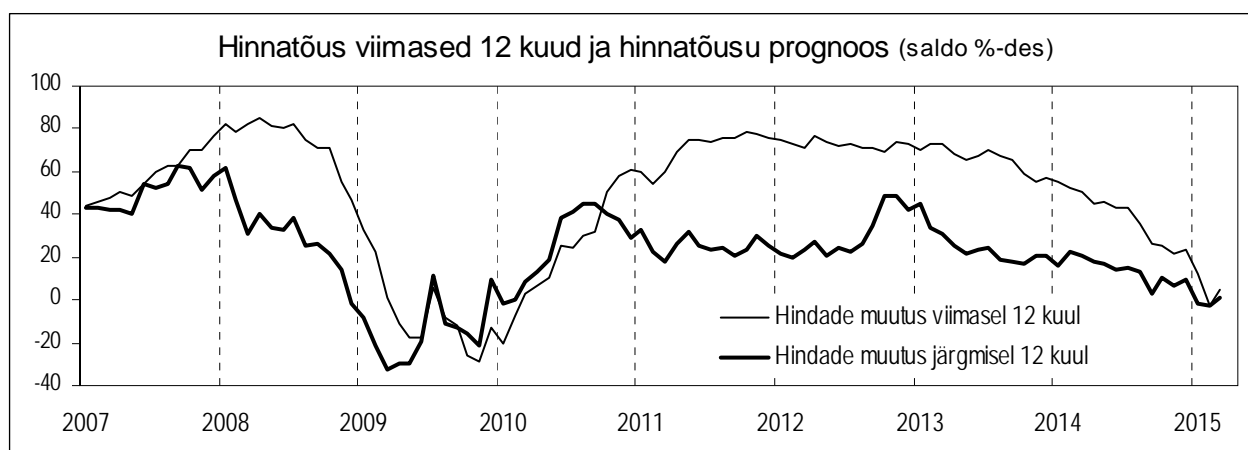
Säästjate hulk suureneb

Suurim osa Eesti peredest tuleb omadega ots-otsaga kokku (nii palju kui teenitakse, nii palju ka kulub) – märtsis elas nii 48% vastanutest. Aasta võrdluses on perede rahanduslik olukord paranenud, s.t suurenenud on säästa suutvate inimeste hulk. Kui aasta tagasi märtsis säästis 38% peredest, siis 2015. a märtsis 44%. Madalaima tulukvartiili perede säästuvõime on oluliselt väiksem. Nii säästis väiksema sissetulekuga perede kvartiilis 18% (aasta tagasi 12%) vastanutest ja jõukaima tulukvartiili peredest säästis 71% (aasta tagasi 63%). Positiivne on see, et säästuvõime on aastaga suurenenud kõigis tulukvartiilides.

Hinnang pere rahanduslikule olukorrale (märts 2015, % vastanutest)

Pere sissetuleku grupp	Säästab palju	Säästab natuke	Nii palju kui teenib ka kulutab	Elatakse varasemate säästude abil	Elatakse võlgu
I kvartiil (madalaim)	1	17	69	11	2
II kvartiil	1	30	61	7	2
III kvartiil	2	43	48	5	2
IV kvartiil (kõrgeim)	4	67	26	1	3

Perede reaalmajanduslikku olukorda on parandanud see, et sissetulekute tõustes on tarbijahinnad olnud languses (SA andmetel alanesid tarbijahinnad viimase 12 kuu jooksul 0,8%). Elanikud tunnetavad reeglina hindade alanemist märksa halvemini kui hindade tõusu. Nii hindas märtsis vaid 6% elanikest, et hinnad on viimase aasta jooksul alanenud. Elanike inflatsiooniootused järgnevas 12 kuuks on I kvartalis püsinud madalal (saldo jaanuaris -2, veebruaris -3, märtsi +1) ja on tunduvalt alla pikaajalist keskmist (+36).

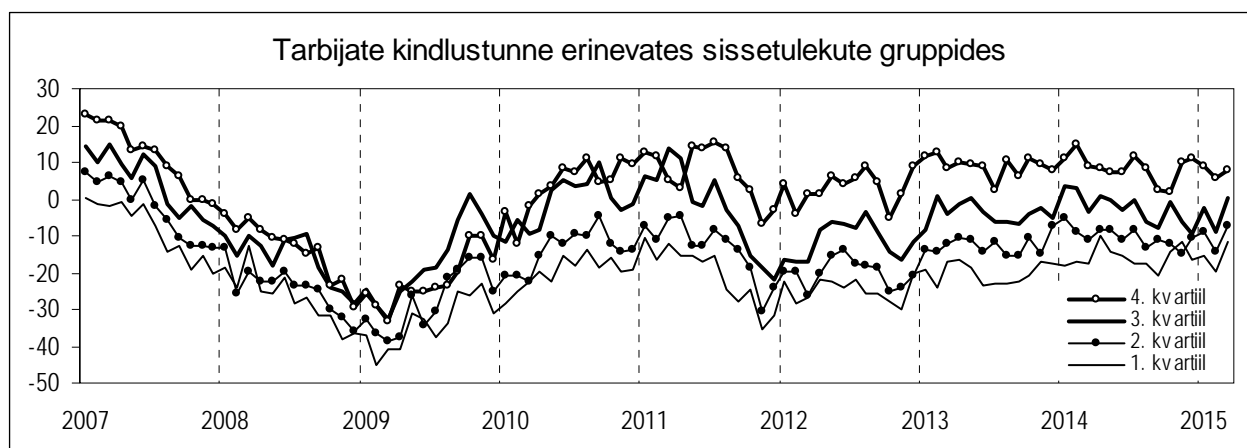
Tarbijate kindlustunde koondindikaator heal tasemel

Tarbijate kindlustunde indikaator oli märtsis -1 ja see on parem kui detsembris, parem eelmise aasta märtsist (-4) ning pikaajalisest (1992–2015) keskmisest (-9). Viimase 3 kuuga paranesid elanike ootused riigi majandusolukorrale, tööturu ja säästuprognosis, kuid halvenesid natuke ootused perede majandustuleviku suhtes.

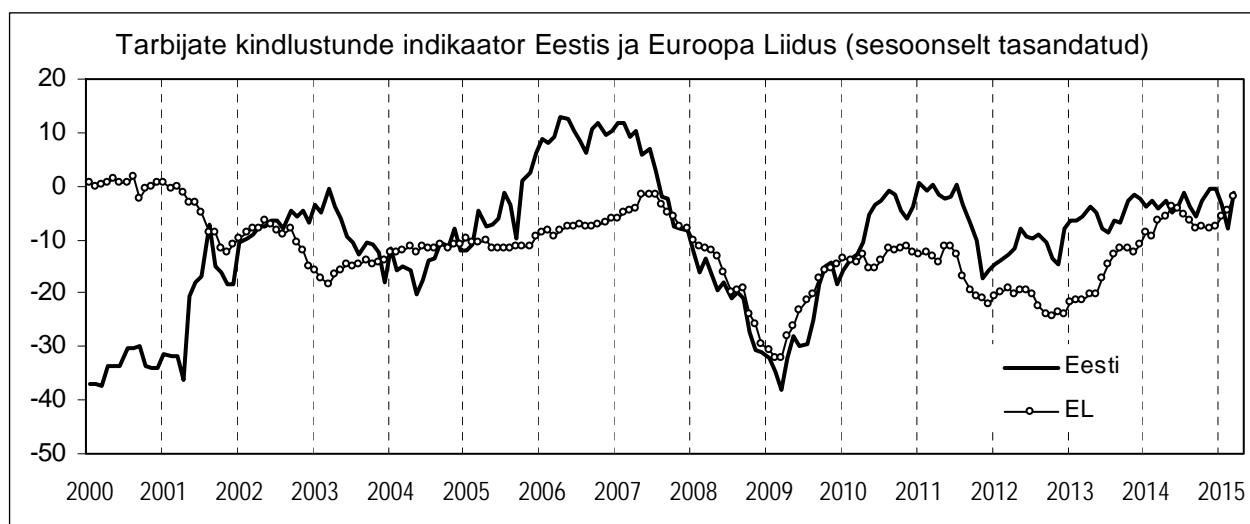
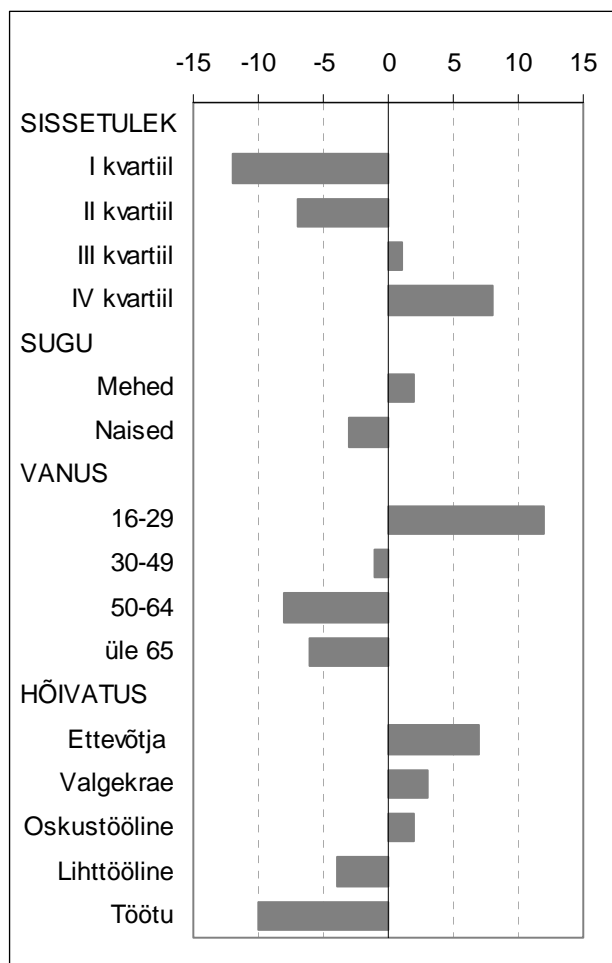
Tarbijate kindlustunde indikaator (indikaatori komponentide löikes)

	Kindlustunde indikaator	Pere majanduslik olukord 12 kuu pärast (saldo)	Eesti majanduslik olukord 12 kuu pärast (saldo)	Tööpuudus järgneval 12 kuul (saldo)	Säästmine järgneval 12 kuul (saldo)
Märts 2008	-11	2	-6	19	-22
Märts 2009	-37	-16	-35	66	-30
Märts 2010	-14	-4	-1	20	-29
Märts 2011	-1	2	14	-4	-23
Märts 2012	-12	-4	-5	15	-27
Märts 2013	-5	1	6	1	-25
Märts 2014	-4	2	7	4	-22
Detsember 2014	-3	8	6	10	-14
Jaanuar 2015	-2	7	6	10	-13
Veebruar 2015	-8	5	3	19	-20
Märts 2015	-1	5	10	7	-11

Kindlustunne on oluliselt kõrgem jõukaimas tulukvartiilis, kuid pole aastaga enam paranenud. Teiste tulukvartiilide kindlustunne on aastaga paranenud ja lõhe erinevate tulukvartiilide kindlustundes on vähenenud. Kindlustunne väheneb vanuse kasvades ja meeste majanduslik kindlustunne on parem kui naistel.

Tarbijate kindlustunde indikaator sotsiaalses gruppides

TARBIJABAROMEETER
(vastuste jagunemine %-des)

Küsimus	2015			
	jaan	veebr	märts	
1. Perekonna majanduslik olukord võrreldes sellega, mis oli 12 kuud tagasi				
palju parem	++	1,4	1,3	0,6
mõnevõrra parem	+	17,4	14,9	20,0
sama	=	62,4	60,5	55,9
mõnevõrra halvem	-	13,6	18,5	18,8
palju halvem	--	5,0	4,5	4,6
ei oska öelda		0,3	0,4	0,1
saldo		-2	-5	-3
2. Perekonna majanduslik olukord 12 kuu pärast				
palju parem	++	0,9	0,9	0,8
mõnevõrra parem	+	25,6	25,5	23,9
sama	=	50,0	51,6	49,8
mõnevõrra halvem	-	8,9	13,6	11,4
palju halvem	--	1,9	1,4	1,9
ei oska öelda		12,8	7,0	12,4
saldo		7	5	5
3. Eesti majanduslik olukord võrreldes sellega, mis oli 12 kuud tagasi				
palju parem	++	0,4	0,5	0,3
mõnevõrra parem	+	26,6	23,0	24,9
sama	=	35,5	38,9	42,3
mõnevõrra halvem	-	25,4	26,3	22,0
palju halvem	--	3,3	5,1	4,5
ei oska öelda		8,9	6,3	6,1
saldo		-2	-6	-3
4. Eesti majanduslik olukord 12 kuu pärast				
palju parem	++	0,0	0,9	0,3
mõnevõrra parem	+	33,4	28,0	35,1
sama	=	31,0	35,3	34,1
mõnevõrra halvem	-	16,3	18,6	12,6
palju halvem	--	2,3	2,1	1,1
ei oska öelda		17,1	15,1	16,8
saldo		6	3	10
5. Hindade muutus viimase 12 kuu jooksul				
oluliselt tõusnud	++	15,8	10,8	10,0
mõõdukalt tõusnud	+	25,9	24,1	29,8
natuke tõusnud	=	26,9	21,8	23,6
jäänud samaks	-	20,5	29,4	28,1
alanenud	--	6,4	10,4	5,9
ei oska öelda		4,6	3,6	2,6
saldo		12	-2	5

Küsimus	2015			
	jaan	veebr	märts	
6. Hindade muutus lähema 12 kuu jooksul (võrreldes möödunud 12 kuuga)				
hinnad tõusevad kiiremini	++	6,0	5,6	4,3
hinnad tõusevad sama kiiresti	+	23,3	21,8	25,6
hinnad tõusevad aeglasemalt	=	23,6	25,1	27,4
hinnad püsivad samal tasemel	-	29,6	30,5	27,6
hinnad langevad	--	4,8	4,1	2,5
ei oska öelda		12,8	12,9	12,6
saldo		-2	-3	1
7. Tööpuudus järgneva 12 kuu jooksul				
kasvab tunduvalt	++	2,9	6,4	3,9
kasvab mõnevõrra	+	32,3	42,5	28,4
jääb samaks	=	35,6	25,8	32,8
väheneb mõnevõrra	-	17,0	15,6	21,3
väheneb tunduvalt	--	0,4	0,4	0,4
ei oska öelda		11,9	9,4	13,4
saldo		10	19	7
8. Praeguse aja soodsus püsikaupade ostmiseks				
praegu on sobiv aeg	+	29,6	28,9	24,5
ei eriti soodne ega ebasoodne	=	39,1	37,3	39,8
ei ole soodne	-	19,1	19,3	19,8
ei oska öelda		12,1	14,6	16,0
saldo		11	10	5
9. Kulutamine püsikaupade ostuks järgmisel 12 kuul (võrreldes viimase 12 kuuga)				
tunduvalt rohkem	++	3,3	3,3	3,8
mõnevõrra rohkem	+	10,0	8,5	8,8
umbes samad	=	40,9	38,3	40,0
mõnevõrra vähem	-	13,6	15,6	15,8
tunduvalt vähem	--	27,4	30,1	29,0
ei oska öelda		4,9	4,3	2,8
saldo		-26	-30	-29
10. Praeguse majandusliku olukorra sobivus raha kogumiseks/säästmiseks				
väga sobiv aeg	++	7,0	4,8	5,8
küllaltki sobiv aeg	+	37,3	35,3	35,1
pigem ebasobiv aeg	-	29,3	26,8	29,4
täiesti ebasobiv aeg	--	19,3	20,3	17,9
ei oska öelda		7,3	13,0	11,9
saldo		-8	-11	-9

Küsimus	2015			
	jaan	veebr	märts	
11. Raha säästmise tõenäosus lähema 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	5,0	3,8	4,0
küllaltki tõenäoline	+	40,1	39,9	43,0
küllaltki ebatõenäoline	-	29,3	25,1	29,0
täiesti ebatõenäoline	--	23,4	30,6	21,9
ei oska öelda		2,3	0,6	2,1
saldo		-13	-20	-11
12. Pere praegune rahanduslik olukord				
säästetakse palju	++	2,3	2,0	1,9
säästetakse natuke	+	40,3	39,4	41,9
tullakse ots-otsaga välja	=	49,3	50,8	48,3
kulutatakse varasemaid sääste	-	4,8	4,9	5,3
elatakse võlgu	--	3,1	2,5	1,9
ei oska öelda		0,4	0,5	0,9
saldo		17	17	18

Küsimus	2015			
	jaan	veebr	märts	
13. Auto ostmise tõenäosus järgmise 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	3,0	-	-
küllaltki tõenäoline	+	7,4	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	9,6	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	79,5	-	-
ei oska öelda		0,5	-	-
saldo		-78	-	-
14. Maja/korteri ostmise või ehitamise tõenäosus järgmise 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	2,1	-	-
küllaltki tõenäoline	+	6,0	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	4,4	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	86,9	-	-
ei oska öelda		0,6	-	-
saldo		-84	-	-
15. Suuremate kulutuste tegemise tõenäosus oma maja või korteri kapitaalseks ümberehitamiseks või remontimiseks järgneva 12 kuu jooksul				
väga tõenäoline	++	10,4	-	-
küllaltki tõenäoline	+	15,5	-	-
küllaltki ebatõenäoline	-	6,1	-	-
täiesti ebatõenäoline	--	66,9	-	-
ei oska öelda		1,1	-	-
saldo		-52	-	-

TARBIJABAROMEETER (saldod)

Küsimus	1992–2015			2014										2015		
	min	kesk	max	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3
PEREKONNA MAJANDUSLIK OLUKORD																
Viimased 12 kuud	-53	-10	18	-6	-8	-4	-4	-6	-4	-3	-5	-4	-4	-2	-5	-3
Järgmised 12 kuud	-36	-1	17	2	6	4	5	5	3	4	5	4	8	7	5	5
RIIGI MAJANDUSLIK OLUKORD																
Viimased 12 kuud	-65	-6	38	-7	-4	1	-4	-3	-1	-3	-5	-1	-6	-2	-6	-3
Järgmised 12 kuud	-37	4	27	7	7	6	3	8	-1	-3	2	4	6	6	3	10
HINNAD																
Viimased 12 kuud	-29	39	85	51	45	46	43	43	36	26	25	22	24	12	-2	5
Järgmised 12 kuud	-33	36	85	21	18	17	14	15	13	3	10	7	9	-2	-3	1
Muutus %-des	-1	9	21	6	6	4	3	3	4	3	2	2	3	2	3	3
TÖÖPUUDUS																
Praegu	-17	17	47	3	1	-1	3	0	6	2	-2	5	4	11	10	5
Järgmise 12 kuu jooksul	-60	-21	-2	-28	-31	-29	-36	-34	-23	-29	-33	-27	-26	-26	-30	-29
SÄÄSTUD																
Praegu	-75	-24	-2	-17	-14	-15	-9	-14	-8	-12	-15	-7	-13	-8	-11	-9
Järgmise 12 kuu jooksul	-47	-27	-6	-22	-19	-19	-17	-15	-15	-17	-17	-12	-14	-13	-20	-11
PERE RAHANDUSLIK OLUKORD																
AUTO OSTMINE	-89	-71	-55	x	-75	x	x	-75	x	x	-76	x	x	-78	x	x
MAJA, KORTERI OSTMINE	-93	-84	-64	x	-89	x	x	-89	x	x	-86	x	x	-84	x	x
MAJA, KORTERI REMONT	-66	-37	-14	x	-42	x	x	-56	x	x	-50	x	x	-52	x	x
KINDLUSTUNDE INDIKAATOR	-37	-9	13	-4	-2	-4	-4	-1	-4	-7	-5	-3	-3	-2	-8	-1

3. 2014 – pingeline majandusaasta ebakindlas majanduskeskkonnas

Eesti majandus arenes 2014. aastal paljuski sarnaselt eelmisele, 2013. aastale. Kuigi majanduskasv mõnevõrra kiirenes, jäi see algselt prognoositust (3%) väiksemaks. Väliskeskonna loodetud paranemist ei toimunud, pigem võib rääkida selle halvenemisest. Vene-Ukraina konflikt süvenes ning Euroopa Liidu ja Venemaa vastastikused sanktsioonid halvendasid paljude riikide majandusolukorda.

Kuigi EL liikmesriikides jätkusid struktuurireformid, majanduskasvu toetav rahanduspoliitika, krediidi piirangute leevendamine, mis kõik oleksid pidanud elavdama majandust, siis tegelikult olid meie lähemad kaubanduspartnerid suuremates raskustes kui muu maailm.

Eesti ettevõtted on välisnõudluse taaselavnemise suhtes ebakindlad, mistõttu ka kapitali kogumahutus, sealhulgas investeringud tootmisvõimsustesse jäid oodatust väiksemateks.

Samas sisenõudluse kasv tervikuna oli ootuspärane, tuginedes nagu 2013. aastalgi, eelkõige eratarbimise arengule. Viimase taga oli omakorda palgatulude jätkuv kasv ning ootamatult madal inflatsioon (tegelikult deflatsioon).

Eesti majanduse positiivsele poolele võib samuti kanda, nagu 2013. aastalgi, valitsussektori tugeva rahanduse, riigieelarve tasakaalu, riigi madala võlakoormuse jne. Eesti Panga hinnangul tugevnes aastaga majanduse vastupanuvõime välisriskidele, seda suuresti tänu erasektori suurenenud säästudele ja vähenenud võlakoormale. Kokkuvõtlikult võib 2014. majandusaastat hinnata rahuldavaks, euroala riikide võrdluses isegi heaks. Nüüd kõigest lähemalt.

Sisemajanduse koguprodukti (SKP) reaalkasv 2014. aastal oli 2,1% (2013. aastal 1,6%) ja SKP jooksevhindades 19,5 mld eurot (2013. aastal 18,7 mld eurot, kasv jooksevhindades 4,2%). Kvartalite lõikes reaalkasv kiirenes, moodustades I kvartalis 0,5%, II kvartalis 2,3%, III kvartalis 2,4% ja IV kvartalis 3,0%. Kõige olulisema panuse majanduse kasvu andis kaubanduse tegevusala (kasv 3,9%) ja seda peamiselt just jaekaubanduses loodud lisandväärtuse suurenemise arvel. Edukas lisandväärtuse tootja oli ka töötlev tööstus, kus kasv ulatus 3,0%-ni. Majanduskasvu pidurdasid kõige enam veonduse ja laonduse tegevusala (lisandväärtuse vähenemine 8,6%), ehitus (langus 4,1 %) ning majutuse ja toitlustuse tegevusala (langus 3,4%).

SKP arvestus **tarbimismeetodil** näitab, et sisemajanduse nõudlus kasvas 2014. aastal 4,8% (2013. a 0,9%) ja seda eelkõige kodumajapidamiste tarbimiskulutuste suurenemise (kasv 4,5%) ja varude kasvu arvel. Samas aga kapitali kogumahutus tegi läbi languse, hinnamõjusid arvestades koguni 2,8% võrreldes 2013. aastaga. Valitsemissektori lõpptarbimiskulud suurenesid 2,3% ja moodustasid SKP-st 19,6% (eratarbimine 50,5% ja kapitalikulutused 25,8%). Jääb veel lisada, et netoeksport (kaupade ja teenuste ekspordi ja impordi vahe) oli 2014. aastal positiivne, moodustades 2,5 % SKP-st. See on viimase kolme aasta parim näitaja ja osaliselt tuleneb investeerimis-kaupade impordinõudluse vähenemisest. Kuna SKP kasvas 2014. aastal kiiremini kui töötajate arv, siis suurenes kogumajanduse tööjõu tootlikkus hõivatute kohta 1,3%.

Tööhõive, väljendatuna töötajate arvuna, kasvas 2014. aastal 3500 inimese võrra ja tõusis hinnanguliselt 625 tuhandeni (2013. a hõive kasv 6400 in). Võrreldes tööturu tippajaga (2007. a) on seda 33 tuhande võrra vähem, mis osaliselt on seletatav ka rahvaarvu vähenemisega. Tööhõive kasvu mõjutasid kõige enam hõivatute arvu suurenemine info ja side, majutuse ja toitlustuse, jaekaubanduse, tervishoiu ning veonduse ja laonduse (posti- ja kulleriteenused) tegevusaladel. Töötajate arv kahanes põllumajanduses, töötlevas tööstuses ning finants- ja kindlustustegevuses.

Tööhõive **määr** 2014. aastal oli 63,6%, kasvades aastaga 0,9 %-punkti võrra. **Töötuse määr** oli 2014. aastal 7,4%, mis on 1,2%-punkti madalam kui 2013. aastal. Arvuliselt oli töötuid (aasta keskmine näitaja) 50 tuhat inimest ehk 9 tuhande võrra vähem kui eelmisel aastal. Nendest pikaajalisi töötuid oli 23 tuhat. Tööturгу läbivaks probleemiks oli kvalifitseeritud ja oskustööjõu puudus.

Keskmine brutopalk 2014. aastal oli 1001 eurot ja kasvas aastavõrdluses 5,5% (2013. aastal kasv 7,0%). Keskmise palga kasvu mõnevõrra pidurdas töötajate registreerimiskohustus, aga kiirendas miinimumpalga 11%-line tõus. Oodatust mõnevõrra aeglasemat brutopalgakasvu korvas palga kriisijärgse perioodi rekordiline reaalkasv, mis ulatus 5,6 %-ni (2013. aastal 4,1%). Siin avaldas kasvu kiirenemisele positiivset mõju tarbijahindade langus (-0,1%). Palgakasv oli tegevusalade lõikes väga laiapõhjaline, IV kvartalis, näiteks, tõusid keskmised palgad kõigil tegevusaladel. Kõigi enam, seejuures, finants- ja kindlustustegevuse palgatöötajatel (12,4%) ja kõige vähem info ja side tegevusala palgatöötajatel (0,5%). Kõrgemad palgad IV kvartalis olid, nagu paljudel varasematel aastatelgi, finants- ja kindlustustegevuses (1760 eurot), info ja side alal (1621 eurot), elektrienergia ja gaasiga varustamise tegevusalal (1416 eurot) jne. Töötlevas tööstuses, näiteks, oli keskmine palk 1002 eurot, hulgi- ja jaekaubanduses 946 eurot, hariduses 937 eurot jne. Tervikuna kasvasid riigitöötajate palgad kiiremini kui palgad erasektoris.

Kaupade eksport moodustas jooksevhindades 12,1 mld eurot ning oli ligikaudu 2% väiksem kui 2013. aastal (püsivhindades eksport vähesel määral suurenes, kuna ekspordihinnad langesid 2,6%). Enim vähenes eksport Venemaale (216 mln euro võrra), seda suuresti Venemaa- poolsete sanktsioonide tõttu. Arvestatav oli ka ekspordi vähenemine Soome, mis moodustas 138 mln eurot. Euroopa Liidu riikide osatähtsus kaupade ekspordis püsis tervikuna eelmise aasta tasemel ja moodustas 72% kogu ekspordist. Eesti peamised ekspordipartnerid olid Rootsi (18% Eesti kogu ekspordist), Soome (15%) ja Läti (11%). Ekspordi struktuur näitab, et kõige enam veeti Eestist välja elektriseadmeid (22% ekspordikäibest), mineraalseid tooteid (11%) ning põllumajandussaadusi ja toidukaupu (10%). Suurimad muutused ekspordi struktuuris olid: vähenes transpordivahendite, keemiatööstuse tooraine ja toodete ning mehhaaniliste masinate väljavedu ja suurenes elektriseadmete ning puidu ja puidutoodete väljavedu.

Eesti töötleva tööstuse ettevõtted ekspordisid enam kui 70% oma toodangust, mis on ligikaudu samas ulatuses kui eelmisel aastal.

Kaupade import jooksevhindades moodustas 13,7 mld eurot ja oli 1% väiksem kui 2013. aastal. Arvestades, et impordihinnad aastavõrdluses langesid 2,2%, siis püsivhindades oli impordikäive u 1% võrra aastatagusest suurem. Nagu ka mitmel varasemal aastal imporditi kõige rohkem kaupu Soomest (15% koguimpordist), Saksamaalt (12%) ja Rootsist (11%). Viimased kaks riiki olid ka need, kust kaupade import kõige enam suurenes. Vähenes sissevedu aga kõige enam Suurbritanniast, Lätist ja Leedust. Impordi struktuuris olid 2014. aastal eesotsas elektriseadmed (19% koguimpordist), mineraalsed tooted (13%) ja põllumajandussaadused ja toidukaubad (11%). Import vähenes enam transpordivahendite, mehhaaniliste masinate ning põllumajandussaaduste ja toidukaupade osas. Enam suurenes elektriseadmete ja mineraalsete toodete import. Kaupade väliskaubavahetuses (nii impordis kui ekspordis) moodustavad ühe veerandi tooraine ja kapitalikaubad, teise veerandi valmistooted ja ülejäänud poole pooltooted.

Väliskaubavahetuse bilanss oli mõõdukas (tavapärasel) puudujäägis 1,6 mld eurot, mis on 126 mln eurot enam kui 2013. aastal (puudujääk ekspordi suhtes 13%, eelmisel aastal 12%). Riigiti oli suurim ülejääk kaubavahetuses Rootsiaga (+698 mln eurot) ja Norraga ning suurim puudujääk kaubavahetuses Saksamaaga (-994 mln eurot) ja Poolaga. EL liikmesriikidega oli kaubavahetus arvestatavas defitsiidis, mis 2014. aastal ulatus 2,7 mld euronit (suurem kui kogu puudujääk). Kaubagrüpiti oli suurim positiivne saldo puidu ja puidutoodete osas (+712 mln eurot) ja suurim

puudujääk transpordivahendite osas (–531 mln eurot). Suur oli puudujääk ka keemiatööstuse tooraine ja toodete osas (–505 mln eurot) ning kaubavahetuses mineraalsete toodetega (–430 mln eurot).

Tarbijahinnad langesid aastavõrdluses 0,1% (2013. a tõusid 2,8%), seejuures I kvartalis tõusid hinnad 0,6%, II kvartalis jäid samaks (0,0%), III kvartalis langesid 0,6% ja IV kvartalis langesid 0,5%. Tarbijahinnaindeksi langus miinuspoolele on Eestis väga erakordne ja seda on juhtunud viimase 15 aasta jooksul varem vaid ühel korral – 2009. aastal. Ka siis oli põhjused riigivälised (ülemaailmne pangandus- ja krediidikriis, nüüd naftahinna langus ja Ukraina-Vene konflikt). Suuremateks THI mõjutajateks 2014. aastal olid kodusesse jõudnud elektri 6,2% ja mootorkütuse 3,8% odavnemine ning alkohoolsete jookide ja tubaka 4,1% kallinemine. Tarbijahindade kasvu peatumisel oli positiivne mõju reaalpalka kasvule ja eratarbimise arengule.

Ehitusturg iseloomustas 2014. aastal ebapiisav nõudlus ja sellest tulenevalt terav konkurents ettevõtete vahel. Taoline turuseisund on olnud iseloomulik kogu kriisijärgsele perioodile, kuid varasematel aastatel (2011–2013) ehitusmahud siiski mõõdukalt kasvasid, mida aga 2014. a ei toimunud. Eesti ehitusettevõtted ehitasid kodu- ja välismaal kokku 2,1 mld euro eest, mis on 3% vähem kui 2013. aastal (koduturul oli langus 2%). Välisurul tehtud ehitustööde osatähtsus oli 8%. Hooneid ehitati 1,3 mld euro eest ja rajatise 0,8 mld euro eest, kusjuures hoonete ehitamine kasvas 3%, aga rajatiste ehitamine vähenes kümnendiku võrra (suuresti EL struktuurifondide rahade vähenemise tõttu). Positiivse momendina saab märkida, et kolmandat aastat järjest kasvas uute eluruumide arv – 2014. aastal lubati kasutusse 2756 uut eluruumi, mis on 677 võrra rohkem kui eelmisel aastal. IV kvartalis pöördus ehitusturg kasvule, mis lubab 2015. aastal oodata turu mõõdukat elavnemist (EKI prognoos 2,2 mld eurot, võrdluseks olgu märgitud, et rekordiline ehitustööde maht oli 2007. aastal, mil see moodustas 2,6 mld eurot).

Laenuurg. Eesti ettevõtete ja majapidamiste rahastamisolukord püsis suhteliselt hea. Seda toetasid hea ligipääs pangalaenuudele ja baasintressimäärade madal tase. Ettevõtete vajadus laenuude järele võrreldes eelmise aastaga vähesel määral suurenes, seda osaliselt kasumlikkuse vähenemise ja mõnedel tegevusaladel ka investeerimisvajaduse kasvu tõttu. Kasvas majapidamiste säästmisvõime. Majapidamiste hoiused kasvasid 2014. aastal üle 8% ja olid aasta lõpus 5,9 mld eurot. Majapidamiste laenuaktiivsus samuti mõõdukalt tõusis, seda eriti eluasemelaenuude osas. Majapidamiste laenuportfell kasvas aasta lõpuks 7,1 mld euroni ja koondlaenuportfell 15,0 mld euroni.

Äriettevõtete tegevuse koondtulemused 2014. aastal olid valdavalt rahuldavad ning mitmete näitajate osas paremad kui eelmisel aastal. Ettevõtted müüsid kaupu ja teenuseid 50,3 mld euro eest ehk sama palju kui aasta varem. Ettevõtlussektori kogukasum oli 3,3 mld eurot, mis on 3% enam kui 2013. aastal. Ettevõtete kulud tervikuna jäid eelmise aasta tasemele, kuigi tööjõukulud kasvasid 8%. Samas hõivatute arv kasvas 3% ning töötasu inimese kohta 5%. Ettevõtlussektori töövõime puhta lisandväärtuse alusel oli 22,3 tuhat eurot hõivatu kohta, mis on 4% suurem kui aasta varem. Ettevõtete investeeringud moodustasid 2,4 mld eurot ehk ligi 10% vähem kui 2013. aastal.

Tööstustoodang (mahuindeks) kasvas 1,7%, jaemüük (mahuindeks) kasvas 6,6%, ehitustööde maht püsihinnas vähenes 3% (seejuures Eestis 2%).

Eesti **riigieelarve** oli väikeses plussis (44 mln eurot) ja jooksevkonto väikeses miinuses (10 mln eurot).

Lisame ülaltoodule valiku **rahvusvaheliste reitinguagentuuride** hinnanguid, mis iseloomustavad Eesti positsiooni võrreldes teiste riikidega (2015. a märtsi seisuga):

- **Rahvusvaheline konkurentsivõime reiting** (Institute for Management Development, Lausanne)

30. koht 60 riigi arvestuses (mai 2014). Reiting iseloomustab Eesti majanduse seisundit, valitsuse töö tõhusust, äritegevuse efektiivsust ja infrastruktuuri arengutaset. Võrreldes aasta varasemaga on reiting 6 koha võrra tõusnud.

- **Globaalne konkurentsivõime reiting** (World Economic Forum, Geneva)

29. koht 144 riigi võrdluses (september 2014). Reiting iseloomustab riigi võimet tagada jätkusuutlik majanduskasv keskpikal perioodil. Tugineb informatsioonile, mis iseloomustab riigi arengutaset sõltuvalt sellest, kas areng toimub ressursside, tehnoloogia või innovatsiooni baasil. Võrreldes aasta varasemaga on reiting 3 koha võrra paranenud.

- **Rahvusvaheline inimarengu indeks** (ÜRO)

33. koht 187 riigi edetabelis (märts 2014). Indeks arvestab elanike haridustaset, eluiga, majanduse arengutaset jne. Võrreldes eelmise aastaga paranes Eesti koht edetabelis 1 koha võrra.

- **Rahvusvaheline majandusvabaduse indeks** (The Heritage Foundation)

8. koht 178 riigi võrdluses (jaanuar 2015). Hindamise aluseks on kaubanduspoliitika, riiklik sekumine, rahanduspoliitika, musta turu osakaal majanduses jne. Võrreldes möödunud aastaga on Eesti 3 kohta tõusnud.

- **Rahvusvaheline pikaajaliste väliskohustuste täitmise võimet iseloomustav reiting** (Standard & Poor's)

Reitinguagentuur Standard & Poor's (S&P) jättis 2014. a augustis Eesti riigireitingu AA– (väljavaade negatiivne) tasemele. Aluseks on riigis läbiviidud struktuurireformid, otseinvesteeringute maht, fiskaal- ja rahapoliitika.

- **Rahvusvaheline korruptsioonitajumise indeks** (Transparency International)

26. koht 175 riigi edetabelis (detsember 2014). Esikohal olevas riigis on korruptsioon väikseim. Aastaga on Eesti positsioon 2 koha võrra paranenud.

- **Rahvusvaheline infotehnoloogia indeks** (World Economic Forum)

21. koht 148 riigi võrdluses (september 2014). Aluseks on IT kasutamine riigi majanduse edendamisel. Võrreldes aasta varasemaga on Eesti kahe 1 võrra tõusnud.

- **Turismi konkurentsivõime indeks** (World Economic Forum)

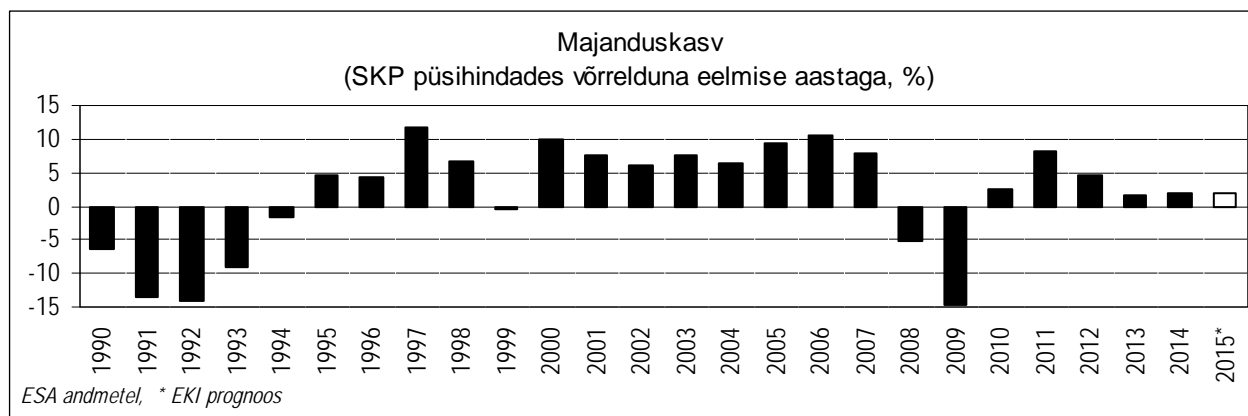
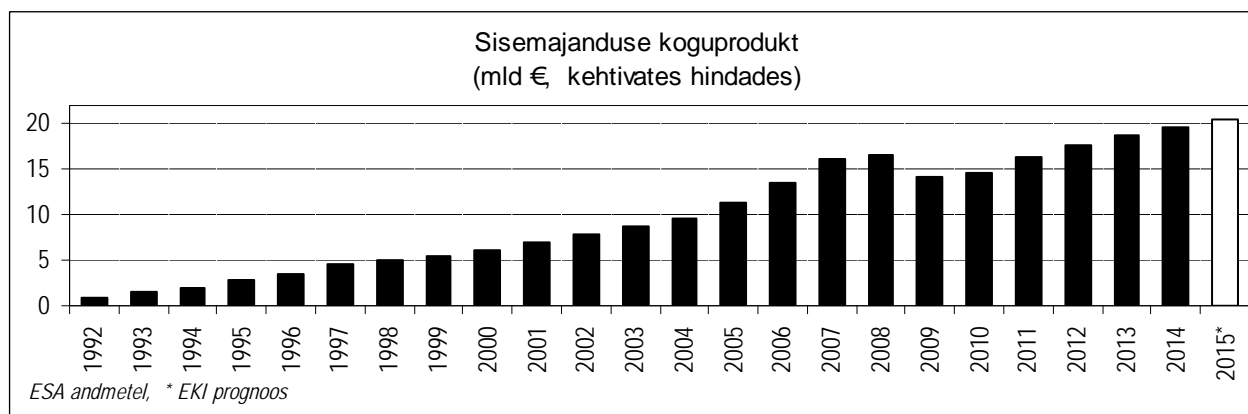
Eestile kuulub 144 riigi hulgas 29. koht (märts 2014). Tõus aastaga 1 koht. Indeks võtab arvesse riigis valitsevat turvalisust, transpordi- ja IT infrastruktuuri, loodus- ja kultuuriressursse, tervishoiu- ja hügieenitingimusi jne.

- **Doing Business** (World Bank Group)

17. koht 189 riigi arvestuses (juuni 2014). Riigid on reastatud selle järgi, kus on kõige kergem ettevõtlust alustada ning sellega tegeleda.

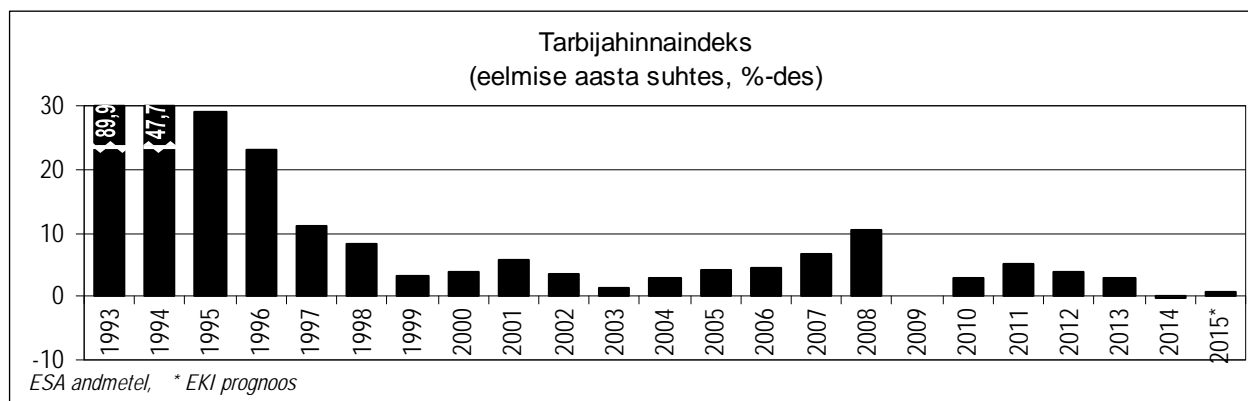
4. Eesti majandusareng 1993–2014 ja prognoos 2015

Sisemajanduse koguprodukt (SKP). Reformide ja majanduse ümberstruktureerimise käigus (1992–1994) kahanes sisemajanduse koguprodukt (püsihindades) ligi veerandi võrra. Tõus algas 1994. aasta teisel poolel ja kestis 2007. aastani. Majanduse reaalkasv oli tõusuaastatel (2000–2007) keskmiselt 7,9% aastas. Nominaalhindades suurenes SKP 1995–2007 ~6 korda. Arengukiirus tõusis pärast Eesti liitumist Euroopa Liiduga. Sellest tulenevalt võib 2004. aastat nimetada kiirenduse aastaks ja 2005. aastat kõrgkonjunkturi aastaks. Sel aastal sai alguse kinnisvarabuum, mis kulmineerus 2006. aastal ja sai nimeks ülekuumenemise aasta. Olukord muutus 2008. aastal, kui maailmas sai alguse finantskriis, mis viis Eesti majanduse langusesse (–5,3%). 2008. aastal moodustas SKP ühe inimese kohta 67% Euroopa Liidu 27 riigi keskmisest (hindade erinevust arvestades). Majanduslangus süvenes 2009. aastal (langus 14,7%) ja alles 2010. aastal saavutati 2,5%-ne tõus. 2011. aastal, tänu ekspordile, kiirenes SKP kasv 8,3%-ni ning oli 2012. aastal 4,7%. 2013. aastal majanduskeskkond halvenes ja SKP kasv langes 1,6%-le, 2014. aastal oli kasv 2,1% ja EKI prognoosib 2015. aastaks 2,0% majanduskasvu.

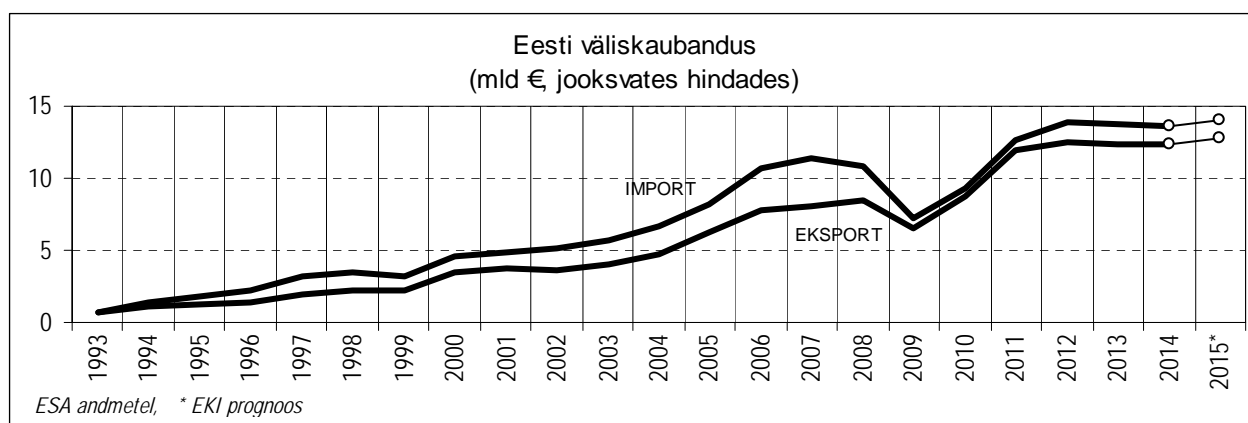
Tarbijahinnaindeks (THI). Tarbekaubad ja tasulised teenused krooni ajal (1992. juunist kuni 2010. a detsembrini) kallinesid 10,7 korda. Tarbijahindade tõus aastast-aastasse aeglustus, jõudes 2003. a 1,3%-ni. Perioodil 2004–2006 THI püsis vahemikus 3,0...4,4%. Hinnatõusu aluseks oli siis siirdemajandusriikidele iseloomulik hindaühildumisprotsess. Sel perioodil kasvasid administratiivselt reguleeritavad hinnad kiiremini vabalt kujunevatest hindadest ja teenuste hinnad kaupade hindadest. Nõudmis- ja pakkumispoolsete tegurite koosmõjul hakkas 2007. aastal inflatsioon taas kiirenema: 2007. aastal oli THI 6,6% ja 2008. aastal koguni 10,4%. Situatsioon muutus oluliselt 2009. aastal, mil majanduslanguse ja vähenenud nõudluse mõjul inflatsioon langes

miinus 0,1%-ni. 2010. aastal majanduskasvu taastumisel kiirenes taas ka inflatsioon: 2010. a 3,0%, 2011. a 5,0%. Alates 2012. a hakkas hinnatõus pidurduma (2012. a 3,9%, 2013. a 2,8%, 2014. a -0,1%). EKI prognoosib 2015. aastaks 0,7% hinnatõusu.

Väliskaubandus. Eesti väliskaubandus on teisel iseseisvusajal jõudsalt arenenud. Aastatel 1994–2008 kasvas kaupade väliskaubanduse käive jooksvates hindades ligi 8 korda. Samas on kõikidel aastatel olnud kaubavahetusbilans negatiivne, seejuures 2007. aastal ületas defitsiit 3 mld euro piiri. Maailma majanduskliima halvenemisega Eesti väliskaubanduse maht aastatel 1999 ja 2008–2009 vähenes. Kiire hüppe tegi **eksport** kriisijärgsetel 2010. ja 2011. aastal, millele järgnes suhteliselt mõõdukas kasv 2012. ja langus 2013. a. 2014. aasta **eksporti** maht oli 12,1 mld eurot ja 2015. aasta prognoos 12,8 mld eurot.

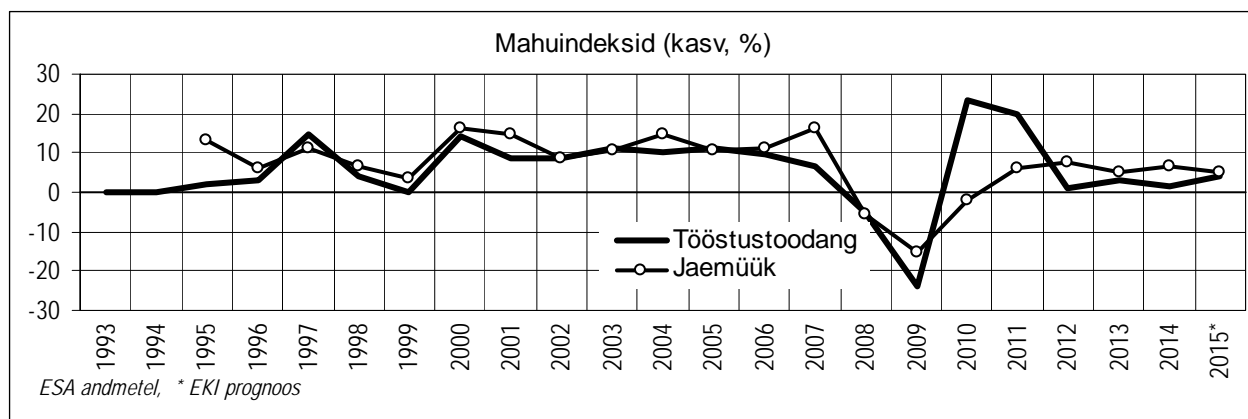
Kaupade **import** on kõigil aastatel (välja arvatud 1999. a ja 2009. a) suurenenud. Impordinõudluse kiiret kasvu on soodustanud välismaiste otseinvesteeringute hoogne sissevool ja eratarbimise kiire areng. Peamisteks impordipartneriteks nagu ka ekspordipartneriteks on olnud Soome ja Rootsi, kust on ka pärit valdav osa detaile ja pooltooteid, mida on kasutatud allhankelepingute täitmisel. Väliskaubanduse käive kahanes 2013. aastal jooksevhindades 1,1%. 2014. aastal oli **impordi** maht on 13,7 mld eurot ja prognoos. 2015. aastaks 14,3 miljardit eurot.

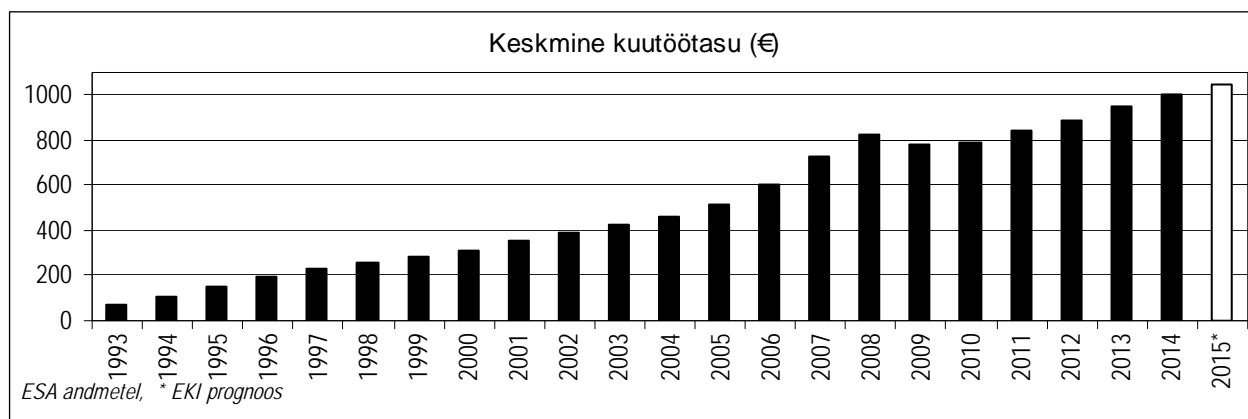
Tööhõive. Negatiivse iibe ja väljarände tõttu 90-ndatel aastatel tööga hõivatute arv Eestis oluliselt vähenes. Alles alates 2000. aastast hakkas hõivatute arv liikuma tõusu suunas, jõudes 2000. a 572 tuh inimeselt 657 tuhande inimeseni 2008. aastal. Töötuse määr kasvas kuni 2000. aastani, ulatudes siis ligi 14%-ni. Aastatel 2002–2007 töötuse määr liikus langustrendil, moodustades 2003. ja 2004. a ~10% ning 2007. a 4,7%. **Tööhõivet** tõstis kinnisvarabuum, mille käigus ehitussektorisse lisandus ligi 40 tuhat töötajat. 2008. aastal hakkas tööpuudus taas kasvama, põhjustatuna majanduslangusest ja eriti ehitussektori taandarengust. 2009. a tööpuudus kasvas järsult.

Registreeritud töötajaid oli aasta lõpul 87 282 inimest (aasta keskmine 67 tuh in). 2010. aasta teisel poolel olukord paranes, kuid aasta keskmine töötute arv oli siiski ligi 80 tuh in (töötuse määr 16,7%). Tööturu olukorra paranemine jätkus aastatel 2011–2014, mil töötuse määr langes 7,4%-le. EKI 2015. a prognoos on 7,0%.

Tööstus. Tööstuse osakaal SKP-s on majanduse ümberstruktureerimise käigus vähenenud 35,4%-lt (1992. a) 17,2%-ni (2013. a). Aastatel 1995–2007 oli tööstustoodangu mahuindeks positiivne, erandiks vaid 1999. aasta, mil 3,4%-st langust põhjustas Vene majanduskriis. 2000–2007. a oli tööstuse areng väga kiire (keskmiselt 10%). Toodangu maht sõltus olulisel määral allhanketööde lepingutest ja viimased omakorda maailmajanduse olukorrast. Oluline mõju tööstustoodangu arengule on välisnõudlusel, kuna tööstusettevõtteid müüvad välisurgudel enam kui poole oma toodangust. Olukord muutus oluliselt 2008. aastal, mil nõudluse langus sise- ja välisurul põhjustas toodangu mahu 5,1%-lise vähenemise. Tellimised vähenesid veelgi enam 2009. aastal, mil toodangu maht langes 24,0%. Uus tõus algas 2010. a, seda tänu ekspordinõudluse tõusule (tõus 2010. a 23,5%, 2011. a 19,9%). 2012. a kasvas toodangu maht 1,1%, 2013. aastal 4,1% ning 2014. a 1,7%. Prognoosi kohaselt on 2015. aastal tööstustoodangu kasv 3%.

Palk ja elanike sissetulekud. Aastatel 1992–2008 keskmine brutopalk pidevalt suurenes, ületades 400 € piiri esmakordselt 2003. aastal ja 800 € piiri 2008. aastal. Palga kasv kuni 2008. aastani ületas tarbijahindade kallinemise, tagades reaalsalga tõusu. Majanduslangus sundis ettevõtteid tootluse- ja palgatõusu proportsioonist rangemalt kinni pidama. 2009. a keskmine palk langes 784 euroni. Kriisieelne tase ületati 2011. a (839 eurot). Aastatel 1993–2013 on reaalsalg suurenenud 2,8 korda. 2014. a oli keskmine brutopalk on 1001 € ja 2015. aasta prognoos 1050 eurot.

Tähtsamad majandusnäitajad 1993–2014 ja prognoos 2015. a

Näitaja	Mõõtühik	1993	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015 prognoos
Sisemajanduse koguprodukt (SKP)	mld €	1,5	7,8	8,7	9,7	11,3	13,5	16,2	16,5	14,1	14,7	16,4	17,6	18,7	19,5	20,5
SKP, muutus püsihindades	%	-9,0	6,1	7,5	6,5	9,5	10,4	7,9	-5,3	-14,7	2,5	8,3	4,7	1,6	2,1	2,0
Eratarbimine, muutus püsihindades	%	...	9,2	9,1	7,8	9,4	12,7	9,0	-5,1	-15,6	-1,6	2,3	5,1	3,8	4,5	4,0
Investeeringud põhivaras- sasse, muutus püsihin- dades	%	...	23,9	17,8	5,5	15,3	22,8	10,3	-13,1	-36,7	-2,6	33,0	10,4	2,5	-2,8	2,0
Tarbijainnaindeks (aasta keskmine)	%	89,9	3,6	1,3	3,0	4,1	4,4	6,6	10,4	-0,1	3,0	5,0	3,9	2,8	-0,1	0,7
Tootjainnaindeks (aasta keskmine)	%	75,0	0,4	0,2	2,9	2,1	4,5	8,3	7,1	-0,5	3,3	4,5	2,3	4,1	-1,6	-1,0
Kaupade eksport	mld €	0,68	3,6	4,0	4,8	6,2	7,7	8,0	8,5	6,5	8,7	12,0	12,5	12,3	12,1	12,8
Kaupade import	mld €	0,75	5,1	5,7	6,7	8,2	10,7	11,4	10,9	7,3	9,3	12,7	14,1	13,9	13,7	11,3
Kaubavahetuse saldo	mld €	-0,08	-1,4	-1,7	-1,9	-2,0	-3,0	-3,4	-2,4	-0,8	-0,5	-0,7	-1,6	-1,6	-1,6	-1,5
Teenuste eksport	mld €	0,28	2,0	2,1	2,5	2,8	3,0	3,4	3,9	3,3	3,6	4,0	4,5	4,7	5,1	5,3
Teenuste import	mld €	0,22	1,2	1,2	1,5	1,8	2,0	2,3	2,4	1,9	2,2	2,7	3,1	3,5	3,6	4,0
Jooksevkonto saldo	mld €	0,02	-0,9	-1,1	-1,2	-1,0	-2,0	-2,4	-1,4	0,4	0,3	0,2	-0,4	-0,2	-0,0	-0,1
SKP suhtes	%	1,2	-11,2	-12,9	-12,0	-8,7	-15,0	-15,0	-8,7	2,5	1,8	1,4	-2,5	-1,1	-0,1	-0,5
Tööpuudus (töötuse määr)	%	6,6	11,2	10,3	10,1	8,0	5,9	4,6	5,5	13,5	16,7	12,3	10,0	8,6	7,4	7,0
Nominaalpalk keskmiselt kuus	€	68	393	430	466	516	601	725	825	784	792	839	887	949	1001	1050
Reaalpalga kasv eelmise aasta suhtes	%	2,2	7,6	8,0	5,2	6,4	11,6	13,0	3,1	-4,9	-1,9	0,9	1,8	4,1	5,6	4,3
Tööstustoodang, mahuindeks	%	-18,7	8,4	11,0	10,4	11,0	9,9	6,4	-5,1	-24,0	23,5	19,9	1,1	4,1	1,7	3,0
Jaemüük, mahuindeks	%	...	8,4	10,9	14,6	10,5	11,3	16,3	-5,5	-15,4	-1,8	6,2	8,8	5,2	6,6	5,0
Omal jõul tehtud ehitustööd	mld €	0,12	0,9	1,0	1,2	1,5	2,1	2,6	2,3	1,5	1,3	1,7	2,1	2,2	2,1	2,2
Pankade koondlaenu- portfell aasta lõpul	mld €	...	3,2	4,4	5,9	8,0	11,4	15,3	16,6	15,6	14,8	14,1	14,1	14,4	15,0	16,0

5. Eesti majandusarengu prognoos 2015–2018

Märtsis valmis EKI-s järjekordne Eesti majanduse keskpikk arenguprognoos, mis seekord haarab perioodi 2015–2018. a. Vaatluse alla on võetud 8 olulise majandusnäitaja arenguväljavaated lähemal neljal aastal. Prognoos koostati konsensusmeetodil ja selles osales omapoolsete prognoosidega üksteist EKI ekspertide paneeli liiget (vt nimekiri artikli lõpus). Nende poolt esitatud prognooside koondtulemused (aritmeetilised keskmised) on toodud alljärgnevas tabelis.

Tabel 5.1. Eesti peamiste majandusnäitajate prognoos 2015–2018

Näitaja	Tegelik					Prognoos			
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
SKP püsivhindades, muutus (%)	2,5	8,3	4,7	1,6	2,1	1,8	2,7	3,1	3,0
Eratarbimine püsivhindades, muutus (%)	-1,6	2,3	5,1	3,8	4,5	3,6	3,7	3,5	3,4
Kapitalimahutus põhivarasse püsivhindades, muutus (%)	-2,6	33,0	10,4	2,5	-2,8	1,7	3,5	4,5	4,6
Tarbijahinnaindeks (%)	3,0	5,0	3,9	2,8	-0,1	0,6	1,8	2,0	2,2
Töötuse määr (%)	16,7	12,3	10,0	8,6	7,4	7,4	7,1	6,8	6,6
Kaupade eksport jooksevhindades (mld eurot)	8,7	12,0	12,5	12,3	12,1	12,6	13,1	13,7	14,3
Kaupade import jooksevhindades (mld eurot)	9,3	12,7	13,9	13,8	13,7	13,9	14,6	15,2	15,9
Keskmine palk (eurot)	792	839	887	949	1001	1050	1110	1166	1230

Tabelis toodud prognooside kohta saab lisada järgmist:

Sisemajanduse koguprodukti (SKP) reaalkasv perioodil 2015–2018 jääb konsensusprognoosi kohaselt vahemikku 1,8...3,1% aastas ja kasv ajas mõnevõrra kiireneb. Võrreldes eelmisel aastal koostatud analoogilise prognoosiga on kasvunumbrid nüüd mõnevõrra (keskmiselt 0,6%-punkti) madalamad, seda eriti 2015.aasta osas. Eesti Panga hinnangul on Eesti majandus praegu arengujärgus, kus kasvupotentsiaal on langenud 3–4% juurde. Prognoosi kohaselt saavutab majandus sellise kasvu 2017. aastal. Samas kajastub prognoosides endiselt ka Euroopa Liidu ebakindel majandusolukord ja raskused sellest väljatulemisel. On ju Eesti majanduskasv oluliselt sõltuv (eksporti kaudu) EL liikmesriikide arengukiirusest. Kõige optimistlikuma prognoosi kohaselt on SKP aastakasv prognoositaval perioodil vahemikus 2,5...4,0% ja kõige pessimistlikumal puhul 0,0...3,0%. Aastate lõikes on prognoosikoridor järgmine: 2015. a 0,0...2,5%, 2016. a 2,0...3,4%, 2017. a 2,5...4,0% ja 2018. a 2,0...4,0%.

Eratarbimise areng on konsensusprognoosi kohaselt ligi 1%-punkti kiirem SKP kasvust ja jääb aastate lõikes vahemikku 3,4...3,7%. Eratarbimise kiiremat arengut soodustab keskmise palga märgatav tõus ja tööpuuduse oodatav vähenemine (vt eraldi). Seejuures oli eratarbimise viimase kolme aasta keskmine arengukiirus 4,2%, mis on u 0,6%-punkti võrra kiirem käesolevast prognoosist. Miinimum- ja maksimumprognooside vahe aastate lõikes jääb vahemikku 1,4...2,1%-punkti, mis näitab, et soodsate asjaolude korral võib areng ka kiirem olla.

Kapitalikulutused kasvavad ekspertide koondhinnangul eelseisval neljal aastal keskmiselt 3,6% aastas ning perioodi siseselt kapitalimahutuste kasv kiireneb. Sellise tempo korral ulatuksid kapitalikulutused 2018. aastal ligilähedale buumiaegse 2007. a tippasemeni – 5,7 mld eurot aastas. Arengu prognoosimisel on silmas peetud, et Euroopa Liidu rahastus püsib kokkulepitud tasemel.

Kõige optimistlikuma prognoosi kohaselt kasvavad investeringud põhivarasse 2015. a 3,0%, 2016. a 4,9%, 2017. a 7,5% ja 2018. a 8,0%. Minimaalse variandi puhul 2015. a 0,0%, 2016. a 2,0%, 2017. a 2,5% ja 2018. a 2,0%.

Tarbijahindade tõus on prognoositaval perioodil 0,6...2,2% aastas, kusjuures hinnatõus aastast aastasse kiireneb ja jõuab 2017. aastaks normaalsele (2,0%) tasemele. Kõige aeglasemat hinnatõusu oodatakse 2015. aastal, mil avalduvad veel naftakriisi järelmõjud. Miinimumprognooside kohaselt jääb madal inflatsioon püsima kuni prognoosiperioodi lõpuni.

Tööpuuduse osas näeb konsensusprognoos ette selle mõõdukat, kuid stabiilset vähenemist ning jõudmist perioodi lõpuks 6,6%-ni (2014. a tegelik 7,4%). Kõige pessimistlikuma prognoosi realiseerumise korral tööpuudus eelseisval 4 aastal ei vähene, samas kui kõige optimistlikuma arengu kohaselt võib 2018. aastal tööpuudus olla 5,5%. Võrreldes eelmisel aastal koostatud keskpika prognoosiga, on nüüd tööpuuduse vähenemise ootused tugevamad.

Kaupade eksport kasvab prognoosiperioodi 4 aastaga konsensusprognoosi kohaselt 2,2 miljardi euro võrra (2014. a tegelik 12,1 mld eurot, prognoos 2018. a – 14,3 mld eurot) ehk keskmiselt u 4% aastas. Samas on ekspertide individuaalsed ootused küllaltki erinevad, ulatudes 2018. aastal 12,6 mld eurost kuni 16,8 mld euroni. Sellest järeldub, et ebakindlus majanduskeskkonna ja ekspordipartnerite majandusolukorra suhtes püsib suur.

Kaupade import kasvab konsensusprognoosi kohaselt sama kiiresti kui eksport, mistõttu kaubavahetusbilansi defitsiit jääb samaks (1,6 mld eurot). Oodatakse kaupade impordikäibe kasvu 2018. aastaks 15,9 mld euroni (2014. a tegelik 13,7 mld eurot), seega kasv 2,2 mld eurot. Ekspertide individuaalsed prognoosid on seejuures küllaltki erinevad, ulatudes 2018. aastal 13,9 kuni 18,8 mld euroni, näidates ebakindlust väliskeskkonna suhtes.

Keskmine palk liigub konsensusprognoosi kohaselt prognoositaval perioodil kindlal tõusutrendil ning ulatub 2018. aastal 1230 euroni, suurenedes keskmiselt ligi 6% aastas. Samas on hinnangud keskmise palga arenguväljavaadete kohta vägagi erinevad: kõige pessimistlikuma prognoosi kohaselt on keskmine palk 2018. aastal 1100 eurot ja kõige optimistlikuma prognoosi kohaselt 1300 eurot. Pidades silmas, et tarbijahinnad tõusevad prognoositaval perioodil keskmiselt 1,6% aastas, siis on oodatav reaalsalga kasv enam kui 4% aastas.

Kokkuvõtteks võib konstateerida, et ekspertide grupi konsensusliku nägemuse kohaselt ootab Eestit lähiaastatel (2015–2018) ees mõõdukas, potentsiaalilähedane, suhteliselt tasakaalustatud majandusareng. Samas võivad ootamatud väliskeskkonna muutused mõjutada arengut nii negatiivsemate kui ka positiivsemate arengute suunas.

2010. a andmetel 2011. a märtsis koostatud keskpika (2011–2014) arenguprognoosi täitumist 2014. aastal iseloomustavad tabelis 5.2 andmed (prognooside osas, mis olid koostatud rahalises väljenduses).

Tabelist nähtub, et konsensusprognoosi täitumine on üsna kõrge. Kahe näitaja (eksporti ja impordi käive) osas langesid prognoos ja tegelik täpselt kokku ning ülejäänud 5 näitaja osas on tegelik tulemus jäänud prognoosivahemiku piiridesse. Tegelik areng on 2 näitaja osas olnud prognoositust kiirem (SKP ja keskmine palk) ja 3 näitaja osas (koondlaenuportfell, ehitustööde maht ja tööpuuduse vähenemine) on tegelik areng jäänud prognoositust aeglasemaks.

Tabel 5.2. Majanduse keskpika arenguprognoosi (2011–2014) täitumine

Näitaja	Tegelik 2010	Prognoos 2014		Tegelik 2014
		Keskmine	Vahemik	
SKP, mld eurot	14,7	18,7	17,0–20,0	19,5
Eksport, mld eurot	8,7	12,1	9,6–13,5	12,1
Import, mld eurot	9,3	13,7	9,8–18,0	13,7
Tööpuudus, tuh in	79,7	41	20–60	50
Kuupalk, eurot	792	982	840–1300	1000
Ehitustööde maht, mld eurot	1,3	2,3	1,8–2,7	2,1
Koondlaenuportfell, mld eurot	14,8	18,8	13,7–25,0	15,2

Keskpika konsensusprognoosi koostamisel osalesid: Raul Eamets, Aare Järvan, Meelis Kitsing, Leev Kuum, Tõnu Mertsina, Tõnu Palm, Alari Purju, Janno Reiljan, Andres Saarniit, Andrus Säälük ja Heido Vitsur.

6. EKI toidukorvi maksumus: I kvartal 2015

EKI toidukorv odavnes märtsis võrreldes 2014. aasta detsembriga 0,7%, aastaga 4,4%.

Eesti Konjunkturiinstituudi (EKI) toidukorv²² maksis märtsis 68.44 € ning on detsembri ostukorvist 0,7% (0.51 €) odavam. Aastaga on toidukorv odavnenud 4,4% ehk 3.17 € (tabel 6.1, joonis 6.1 ja 6.2).

I kvartal

Märtsis odavnesid võrreldes 2014. aasta detsembriga märkimisväärselt liha- ja piimasaadused, kallinesid puu- ja köögivili, kondiitritooted ja kohv.

Lihasaaduste ostukulud toidukorvis on suurimad, hõlmates 27% kogu korvi maksumusest. Detsembriga võrreldes odavnes märtsis värske liha 4,4%, hakkliha 0,8% ja keeduvorst 0,5%. Neljaliikmeline pere kulutas lihasaaduste ostmisele 18.57 € nädalas, mis on 0.56 € võrra vähem kui detsembris.

Piimatoodete ostmisele kulus neljaliikmelisel perel 16.61 € nädalas, mis on 0.30 € võrra vähem kui detsembris. I kvartalis odavnes kohupiim 4,5%, juust 3,5% ja või 3%. Piim ja keefir kallinesid 0,2%. Koore ostukulud (2.97 € nädalas) jäid püsima detsembri tasemele.

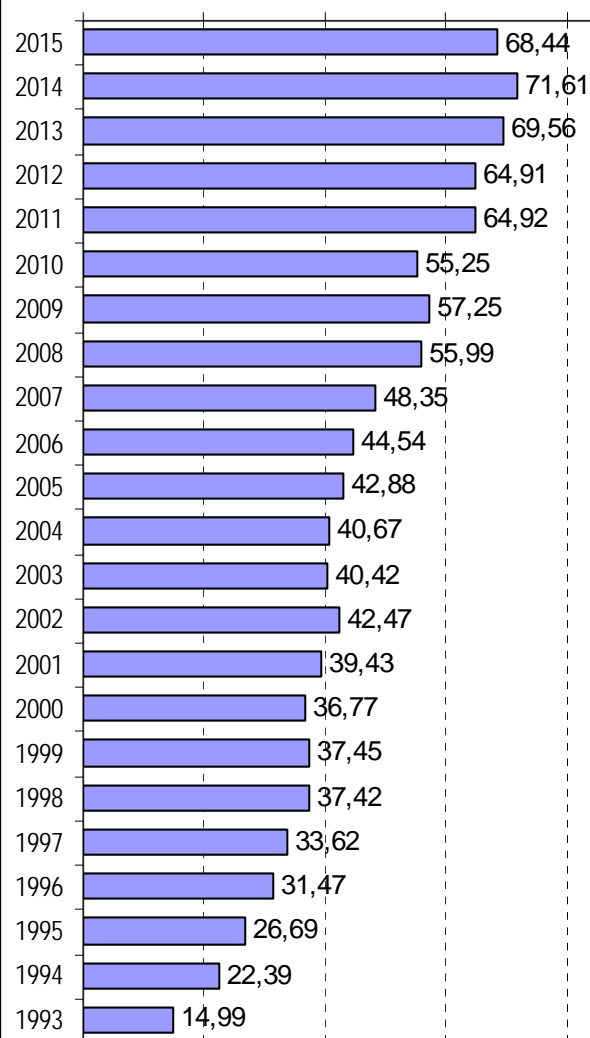
Aiasaaduste maksumus toidukorvis suurenes võrreldes detsembriga 2,3%. Juurvilja ostukulud võrreldes detsembriga suurenesid 17 senti võrra, kallinesid kapsas, porgand ja õunad. Kartuli ostmisele kulutas neljaliikmeline pere 2.25 € nädalas, mis on 14,8% (0.39 €) vähem kui detsembris. Neljaliikmeline pere kulutas aiasaaduste ostmisele 5.33 € nädalas, mis on 12 senti võrra rohkem kui detsembris.

Teraviljasaaduste ostukulud toidukorvis märtsis võrreldes eelmise aasta detsembriga suurenesid 0,2%. Leib kallines 1,2% ja jahu 2,2%, sai-sepik odavnes 1,6% ja makaronide-tangainete hind jäi püsima detsembri tasemele.

Ostukulud nädalas kalale (2.63 €) ja kanamunade (1.56 €) märtsis võrreldes detsembriga ei muutunud.

Suhkur odavnes märtsis võrreldes detsembriga 16%, margariin 1,4%. Kohv kallines 13,5 ja kondiitritooted 2,2%. Kokku suurenesid selle kaubagrupi nädala ostukulud 23 senti võrra.

Joonis 6.1. EKI toidukorvi maksumus märtsis (1 nädala ostud Tallinna kauplustes, €/4-liikmeline pere)

²² Eesti Konjunkturiinstituudi toidukorv on püsiva koostise ja kaaluga ning vastab 4-liikmelise Tallinna pere 1 nädala tegelikele ostudele Tallinna kauplustes. Toidukorvi kuulub 24 kaubagruppi 48 kindla toidukaubaga.

Aastaga (2015. aasta märts võrreldes 2014. aasta märtsiga) on EKI toidukorv odavnenud 3.17 € (4,4%), millest 45% andis lihasaaduste odavnemine.

Lihasaaduste maksumus ostukorvis oli 2015. aasta märtsis aastatagusest 7,1% (1.42 €) madalam. Värske liha oli 10,2%, hakkliha 3,3% ja keeduvorst 1,8% odavamad kui aasta tagasi. Suitsuliha-toodete maksumus jäi püsima 1.59 € nädalas.

Aiasaaduste ostmisele tehtavad kulutused võrreldes 2014. aasta märtsiga vähenesid 17,1% (1.10 €). Juurvili odavnes 20,2%, õunad 17,1% ja kartul 15,7%.

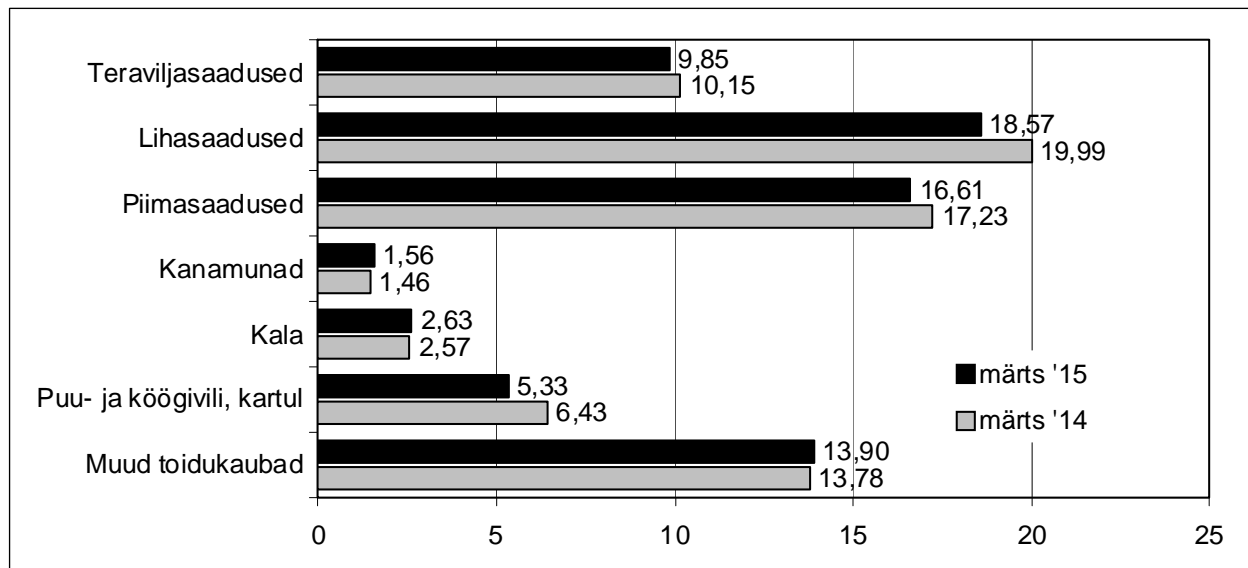
Piimasaadused kokku on aastavõrdluses 3,6% odavamad ja perede toidukulud nädalas 62 senti madalamad. Või odavnes aastaga 5,2%, piim-keefir ja koor 5,1% ning kohupiim 0,5%. Juustu ostukulud nädalas suurenesid ühe senti võrra.

Kulutused kanamunadele on aastaga kasvanud 6,8% (10 senti) ja kalale 2,3% (6 senti).

Suhkru hind langes aastaga 35,2%, kohv kallines 17,4%. Kondiitritoodetest kallinesid šokolaadikompvekid (14%) ja küpsised (12,6%). Kõigi nende toodete hinnamuutuste koosmõjul kallines neljaliikmelise pere ühe nädala toidukorv 0.12 € võrra.

Eesti Konjunkturiinstituudi hinnangul EKI püsiva kaaluga toidukorvi maksumus 2015. aasta teises kvartalis jääb püsima praegusele tasemele. Eeldatavalt odavnevad piima- ja lihatooted kuid kallineda võivad köögivilid, kohv ja šokolaad.

Joonis 6.2. EKI toidukorvi maksumuse struktuur 2014–2015
(4-liikmeline pere/1 nädal, €)

Tabel 6.1. EKI toidukorvi maksumus ja selle muutumine Tallinna kauplustes
(4-liikmeline pere / 1 nädal)

Kaup	Kogus	Maksumus (€)			Maksumuse muutus			
		märts 2014	dets 2014	märts 2015	märts '15 – märts '14	märts '15 – dets '14	märts '15 / märts '14	märts '15 / dets '14
					eurodes		%des	
Jahu	0,5 kg	0.47	0.45	0.46	-0.01	0.01	-2.1	2.2
Makaronid, tangained	0,5 kg	0.84	0.83	0.83	-0.01	0.00	-1.2	0.0
Leib	3 kg	5.06	4.88	4.95	-0.11	0.07	-2.2	1.4
Sai, sepik	2 kg	3.78	3.67	3.61	-0.17	-0.06	-4.5	-1.6
Liha	2 kg	12.75	11.98	11.45	-1.30	-0.53	-10.2	-4.4
Hakkliha	250 g	1.23	1.20	1.19	-0.04	-0.01	-3.3	-0.8
Keeduvorst	1 kg	4.42	4.36	4.34	-0.08	-0.02	-1.8	-0.5
Suitsulihatooted	200 g	1.59	1.59	1.59	0.00	0.00	0.0	0.0
Piim, keefir	6 l	5.47	5.18	5.19	-0.28	0.01	-5.1	0.2
Kohupiim	0,5 kg	2.13	2.22	2.12	-0.01	-0.10	-0.5	-4.5
Juust	400 g	3.06	3.18	3.07	0.01	-0.11	0.3	-3.5
Või	400 g	3.44	3.36	3.26	-0.18	-0.10	-5.2	-3.0
Koor	1,5 l	3.13	2.97	2.97	-0.16	0.00	-5.1	0.0
Kanamunad	10 tk	1.46	1.56	1.56	0.10	0.00	6.8	0.0
Kala	0,7 kg	2.57	2.63	2.63	0.06	0.00	2.3	0.0
Margariin	250 g	0.73	0.73	0.72	-0.01	-0.01	-1.4	-1.4
Suhkur	1 kg	1.05	0.81	0.68	-0.37	-0.13	-35.2	-16.0
Kohv	100 g	0.86	0.89	1.01	0.15	0.12	17.4	13.5
Tee	50 g	0.93	0.93	0.93	0.00	0.00	0.0	0.0
Kondiitritooted	1,3 kg	7.15	7.29	7.45	0.30	0.16	4.2	2.2
Juurvili	2 kg	1.19	0.78	0.95	-0.24	0.17	-20.2	21.8
Kartul	4 kg	2.67	2.64	2.25	-0.42	-0.39	-15.7	-14.8
Puuvili	2 kg	2.57	1.79	2.13	-0.44	0.34	-17.1	19.0
Limonaad	4 pdl	3.06	3.02	3.11	0.05	0.09	1.6	3.0
KOKKU		71.61	68.95	68.44	-3.17	-0.51	-4.4	-0.7

7. Ebaõiglased kauplemistavad

Eesti toiduainetööstuse ettevõtete seas läbiviidud küsitlus näitas, et ebaõiglaste kauplemistavadega puutusid 2014. aastal kokku 59% vastanutest. Suuremad ettevõtted ja need ettevõtted, kelle toodangu säilivusaeg on lühike, on ebaõiglaste kauplemistavadega rohkem kokku puutunud kui väiksemad ettevõtted. Kõige levinumaks ebaõiglaseks kauplemistavaks on lepingutingimuste pealesurumine kaubanduspartneri poolt.

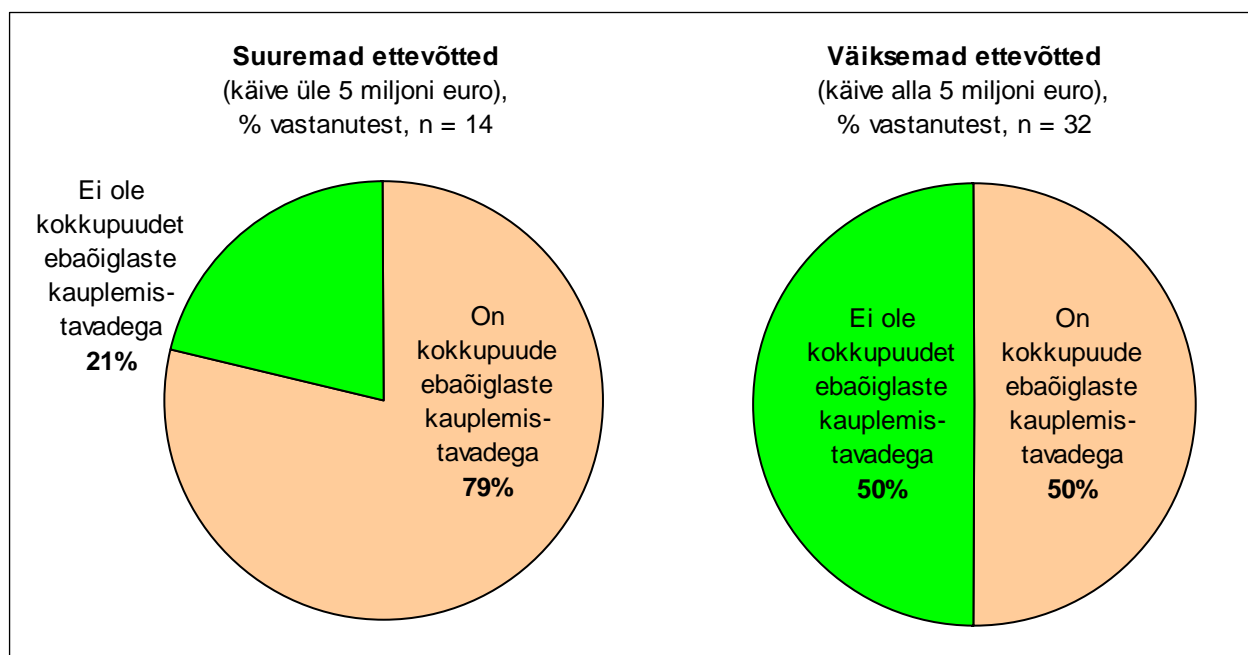
Käesolev artikkel tutvustab Eesti toiduainete tarneahelas ebaõiglaste kauplemistavade esinemise uuringut.

Viimasel paarikümnel aastal on toidukaupade tarneahelas toimunud märkimisväärsed muutused. Suurenenud on kontsentratsioon ning vertikaalne integratsioon kogu tarneahela lülide lõikes. Eriti märgatavad on aga muutused jaekaubanduses. Paljud uuringud on leidnud, et jaekaubanduse kasvav domineerimine, konsolideerimine ja toiduahela vertikaalne integratsioon on viinud olukorrani, kus toiduahela osapooltel on ebavõrdne läbirääkimiste positsioon.

Kui ebavõrdne positsioon läbirääkimistel on ärisuhetes tavapärane, siis selle kuritarvitamine võib viia ebaõiglaste kauplemistavadeni. Ebaõiglaste kauplemistavade all mõistetakse tavasid, mis on ühe osapoole poolt teisele peale sunnitud, erinevad heast kauplemistavast ja on vastuolus õiglase kauplemise põhimõtetega.

Eesti toiduainetööstuse ettevõtete seas läbi viidud küsitlus näitas, et 59% vastanutest on 2014. aastal ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud. Ettevõtetest, kes olid kokku puutunud ebaõiglaste kauplemistavadega, ütlesid 44%, et kokkupuuted ebaõiglaste kauplemistavadega on viimase kolme aasta jooksul sagenenud. Ebaõiglaste kauplemistavadega on rohkem kokku puutunud suuremad ettevõtted: suurematest ettevõtetest (käibega üle 5 miljoni euro) 79% ja väiksematest ettevõtetest (käive alla 5 miljoni euro) pooled (joonis 7.1).

Joonis 7.1. Küsitlusele vastanud ettevõtete kokkupuude ebaõiglaste kauplemistavadega ettevõtete suuruse järgi 2014. aastal

Toiduainetööstuse sektorite lõikes olid vastanutest kõige enam ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud lihatööstuse ettevõtted (80%). Piimatööstuse ettevõtetest oli ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud 56% ning pagaritööstuse ettevõtetest 50%.

Küsitluse tulemuste põhjal võib öelda, et kõige enam on ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud ettevõtted, kelle toodangu säilivusaeg on suhteliselt lühike (piima- ja lihatööstus). Samuti on enam ebaõiglaste kauplemistavadega kokkupuudet neil ettevõtetel, kelle valdkonnas on tihe konkurents ja kus eri ettevõtete toodang on kodumaise konkurendi omaga lihtsamalt asendatav. Ebaõiglaste kauplemistavadega on vähem kokku puutunud väikeettevõtted, kellel on oma kindel nišš või on ettevõtte välja töötanud toote, mis on ainulaadne ja mille järele on turul pakkumisest suurem nõudlus.

Seega võib vastuste analüüsist teha järelduse, et jaekaubandus saab oma turujõudu vabamalt kasutada nende toodete ja tootjate puhul, kus on võimalik tarbija rahulolu kahjustamata vahetada välja üks toode teise ettevõtte toote vastu. Kuna aga viimastel aastatel on hakanud tekkima nõudlus ka väiketootjate naturaalsema, maheda või muul moel (masstoodangust) eristuva toodangu vastu, siis on jaekaupmees nende toodete pakkumiseks oma kauplustes valmis hoopis enam arvestama tootja huvidega ja mitte peale suruma jäika tarnepoliitikat.

Ebaõiglastest kauplemistavadest oli ettevõtetel kõige enam kokkupuuteid lepingutingimuste pealesurumisega kaubanduspartneri poolt. Vähemalt ühe korra oli sellise olukorraga 2014. aastal kokku puutunud 96% ebaõiglaseid kauplemistavasid kogenud ettevõtetest (joonis 7.2). Teiseks suuremaks probleemiks oli ähvardus tooted nimekirjast välja arvata, et ettevõttele peale suruda ebasoodsamaid lepingutingimusi. Lepingutingimustest mittekinnipidamist koges 77%. Üle poole ettevõtjatest (56%) oli maksnud teenuse eest, mida tegelikult ei osutata. Leping peatati pea pooltel ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud ettevõtetel (49%), et saavutada põhjendamatuid eeliseid (nt toode eemaldati riulist).

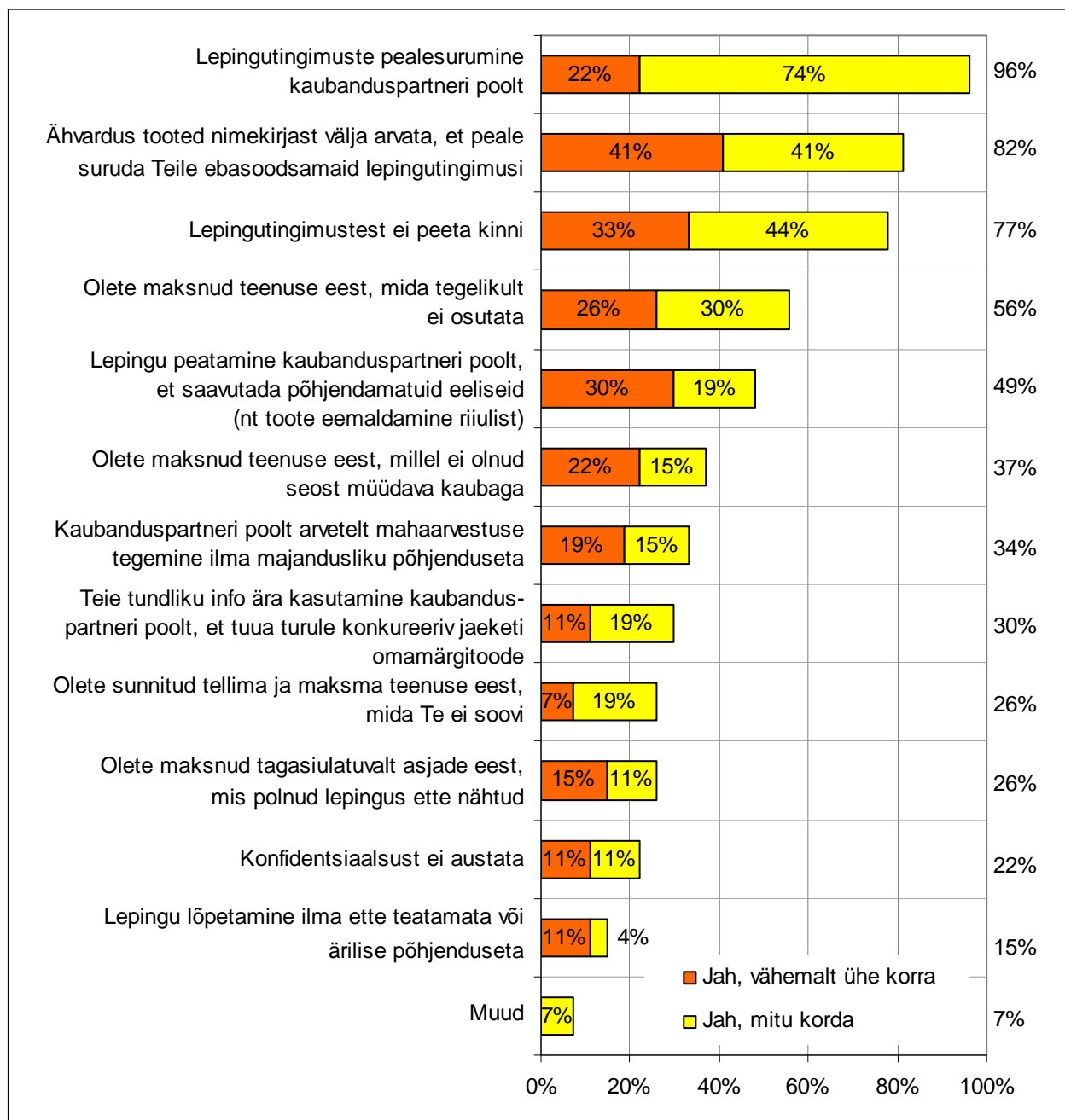
Ebaõiglaste kauplemistavade vastu võitlemisel on Eesti ettevõtjate jaoks küllaltki suur probleem nn hirmufaktor. Ebaõiglaste kauplemistavade vastu ei taheta midagi ette võtta, sest kardetakse kaubanduspartneripoolseid sanktsioone. Eesti toiduainetööstuse ettevõtted näevad probleemi ühe lahendusena hea kaubandustava põhimõtetega liitumist (84% ebaõiglaste kauplemistavadega kokkupuutunutest). Euroopa Liidu liikmesriikide kogemuse põhjal on heast kaubandustavast kasu juhul, kui see on seadusega kohustuslikuks muudetud ning selle üle toimub tõhus järelvalve, mis sisaldab ka anonüümsete kaebuste menetlemist.

EL-is viidi samalaadne uuring läbi 2009. aastal, mille tulemuste kohaselt on ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud 96% toiduainetööstuse ettevõtteid. Võrreldes Eestiga, on see osakaal oluliselt kõrgem, kuid erinevus võib tulla küsitlustes osalenud ettevõtete profiilist – nimelt Euroopa Liidu küsitluses osalesid peamiselt suured ettevõtted. Eestis olid aktiivsed vastajad ka väikeettevõtted, kelle kokkupuude ebaõiglaste kauplemistavadega oli oluliselt madalam. Eesti suuremate ettevõtetest oli ebaõiglaste kauplemistavadega kokku puutunud 79%, seega on suuremate ettevõtete kogemus võrreldavam EL-i küsitluse tulemusega.

Samas olid paljud probleemid, millega kokku puututi, Eestis ja EL-is sarnased, näiteks ähvardus tooted nimekirjast välja arvata. EL-i ettevõtete jaoks oli aga suurim probleem see, et lepingutingimustest ei peeta kinni. Eesti ettevõtete jaoks oli peamine probleem aga lepingutingimuste pealesurumine kaubanduspartneri poolt. Viimane erinevus võib tuleneda sellest, et paljudes EL-i riikides on seadusega (või kohustusliku hea tava koodeksiga) keelatud tööstuste jaoks teatud ebasoodsaid tingimusi lepingusse panna (nt ülemäära pikad maksetähtajad).

Ebaõiglased kauplemistavad kerkisid EL-i tasandil aktuaalseks temaks 2009. aastal, mil põllumajandussaaduste järsu hinnatõusu järel kerkisid tarbijahinnad. Leiti, et turu läbipaistmatus, ebaõrdsed läbirääkimispositsioonid ja konkurentsivastased tavad moonutasid turgu, millel võib olla negatiivne mõju kogu toidukaupade tarneahela konkurentsivõimele. Tekkis vajadus tarneahela

Joonis 7.2. Eesti ettevõtete kokkupuude ebaõiglase kauplemistavade, osakaal ettevõtetest, kel on olnud kokkupuude ebaõiglase kauplemistavadega 2014. aastal (n = 27)

toimimise analüüsi järele (Roheline Raamat, 2013). 2010. aastal loodi Euroopa Komisjoni poolt kõrgetasemeline foorum toidukaupade tarneahela funktsioneerimise edendamiseks, mille raames on toimunud mitmeid arutelusid ebaõiglase kauplemistavade problemaatika üle.

2011. aastal töötati ekspertide grupi poolt välja heade tavade põhimõtted toidukaupade tarneahela vertikaalsetes suhetes²³. Tegemist on heade kauplemistavade põhimõtetega, mille algset esitasid 11 toidu- ja jaekaubandusega seotud organisatsiooni Euroopas. 2013. aastal avati platvorm vaba-

²³ Vertikaalsed suhted toiduainete tarneahelas: heade tavade põhimõtted

http://www.supplychaininitiative.eu/sites/default/files/b2b_principles_of_good_practice_in_the_food_supply_chain.pdf

tahtlikuks liitumiseks kõigile, kes soovivad järgida heade tavade põhimõtteid ning probleemide korral kasutada erinevaid väljapakutud lahendusi²⁴.

2013. aastal valmis Roheline Raamat ebaõiglase kauplemistavade kohta Euroopa ettevõtjatevahelises toiduainete ja muude kaupade tarneahelas, mis koondas erinevate osapoolte arvamused ebaõiglase kauplemistavade esinemise kohta ning võimalike viiside kohta nendega võitlemiseks.

Roheline Raamat „Ebaõiglase kauplemistavade kohta Euroopa ettevõtjatevahelises toiduainete ja muude kaupade tarneahelas“ toob välja kaks põhjust, mille korral peaks ebaõiglase kauplemistavade vastu midagi ette võtma, nimelt kui on ohustatud innovatsioon (tootearendus) või siseturu toimimine. Samuti on Komisjon seisukohal, et erinevalt tuleks toimida, kui on tegemist „ostja turujõu kuritarvitamisega“, mis on konkurentsioiguse reeglite objekt ja „läbirääkimispositsiooni kuritarvitamine kahe osapoolte vahelistel läbirääkimistel“, mis võib viia ebaõiglase kauplemistavade kasutamiseni kahe ettevõtte vahelistes suhetes. Komisjoni arvates võiks läbirääkimispositsiooni kuritarvitamise vastu lepingulistest suhetes kõige paremini aidata lepinguõigus ja (vabatahtlikud) käitumiskoodeksid.

Euroopa Komisjoni poolt tellitud uuringus²⁵ liikmesriikide õiguslike praktikate kohta leiti, et liikmesriikide vahel valitseb märkimisväärne erinevus ebaõiglase kauplemistavade tegelemisel. Euroopa Liidu liikmesriikide tegevus ebaõiglase kauplemistavade suunal jaguneb üldjoontes nelja erineva lähenemise vahel:

- Riigid, kelle arvates **tavapärased konkurentsioiguse reeglid on ebapiisavad**, on täiendanud kehtiva konkurentsiseaduse raames reegleid, sooviga vältida ebavõrdse läbirääkimispositsiooni kuritarvitamist ka juhul kui osapool ei oma turgu valitsevat positsiooni (Austria, Küpros, Saksamaa, Ungari, Portugal, Rumeenia). Mõned riigid on kehtestanud täiendavad reeglid ilma konkurentsiseadust muutmata - näiteks on võetud vastu ettevõtjatevahelisi suhteid reguleeriv seadus või konkreetset sektorit puudutav seadus (enamasti toiduained).
- Paljud riigid on **laiendanud konkurentsiameti volitusi** või loonud uue täidesaatva asutuse. Kui tavapäraselt peaks ebaõiglase kauplemistavade tegelemine lepinguõigus ja täidesaatev organ on tsiviilkohus, siis mõned riigid on leidnud, et oleks vaja anda täiendavad õigused täidesaatvatele asutustele, kelle ülesandeks oleks tagada ebaõiglase kauplemistavade seondvate juhtumitega ning konfidentsiaalsete kaebustega tegelemine. Austria, Saksamaa, Ungari, Itaalia, Läti ja Leedu on andnud Konkurentsiametile võtmerolli ebaõiglase kauplemistavade tegelemiseks.
- On riike, kus on kehtestatud ebaõiglase kauplemistavade probleemide lahendamiseks **täiendavad seadused**, aga ka erasektor on algatanud **vabatahtlikke reegleid**. Näiteks on Prantsusmaal lisaks riigi poolt kehtestatud seadustele Rahandusministeeriumi juurde loodud komisjon, mis annab välja otsuseid ja arvamusi, mis ei ole õiguslikult siduvad ning kuhu võivad nii jaeketid kui tarnijad pöörduda, ilma et nad peaks kartma õiguslike tagajärgi. Selle loomise eesmärk oli peamiselt vähendada nn hirmufaktorit.
- **Erasektori poolt algatatud reeglite riiklik jõustamine**. Näiteks Suurbritannias muudeti varasemalt vabatahtlik hea kauplemistava kohustuslikuks kõigile suurematele jaekettidele ning selle järelvalveks loodi ombutsmani institutsioon. Sarnased lahendused on tehtud ka Prantsusmaal ja Hispaanias.

²⁴ <http://www.supplychaininitiative.eu>

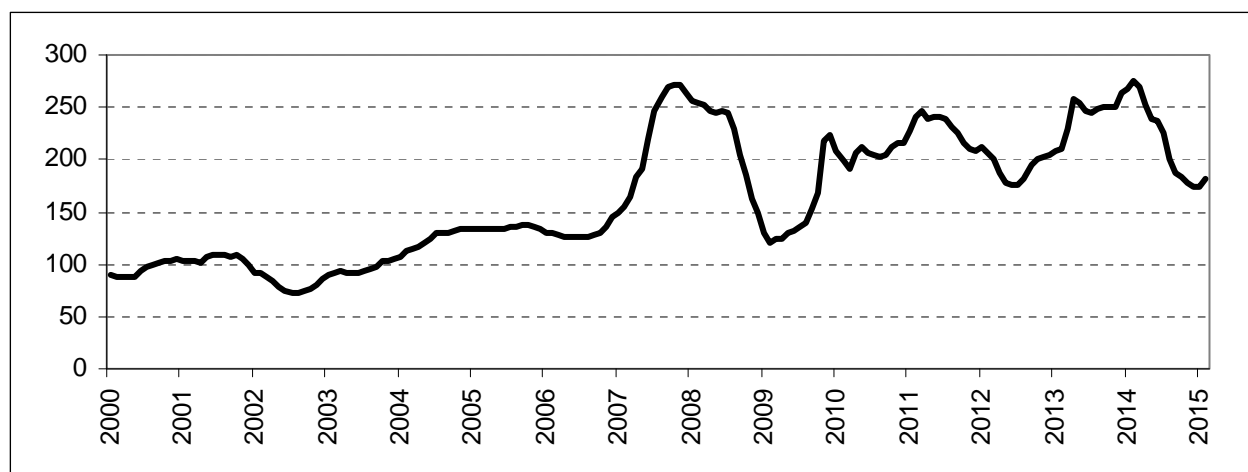
²⁵ Study on the Legal Framework covering Business-to Business Unfair Trading Practices in the Retail Supply Chain. Final Report. European Commission, DG Internal Market, February 2014.

8. Piimatoodete hinnamarginaalide jagunemine toiduainete tarneahelas

Eesti Konjunkturiinstituut on hinnamarginaale analüüsinud alates 2007. aastast. Käesolevas artiklis käsitletakse piimatoodete hinnamarginaalide jagunemist toiduainete tarneahelas ning nende dünaamikat alates 2007. aastast. Hinnamarginaalide analüüs toiduainete tarneahelas moodustas osa aastatel 2011–2014 Põllumajandusministeeriumi poolt finantseeritud rakendusuuringu projektist "Hinnakujundus ja lisandväärtuse jaotus toiduainete tarneahelas".

Kaheksa aasta jooksul, mil EKI on toiduainete hinnamarginaale arvutanud, on toiduainete maailmaturul toimunud varasemate perioodidega võrreldes väga suuri hinnakõikumisi. Analüüs näitab, et hinnamarginaalide jagunemise temaatika toiduainete tarneahelas muutub eriti aktuaalseks perioodidel, mil turg on languses. Viimane piimatoodete maailmaturu hinnalanguse periood algas 2014. aasta esimesel poolel (joonis 8.1), millele lisas kiirust 2014. aasta augustis Venemaa poolt põllumajandussaadustele kehtestatud impordipiirang. Kuna Venemaa oli Eesti piimatoodetele oluline eksporditurg, viis kaubanduspoliitika muudatus järsku langusesse ka Eesti toorpiima hinna.

Joonis 8.1. FAO toiduhinna indeks, piim, 2002–2004 = 100

Allikas: FAO

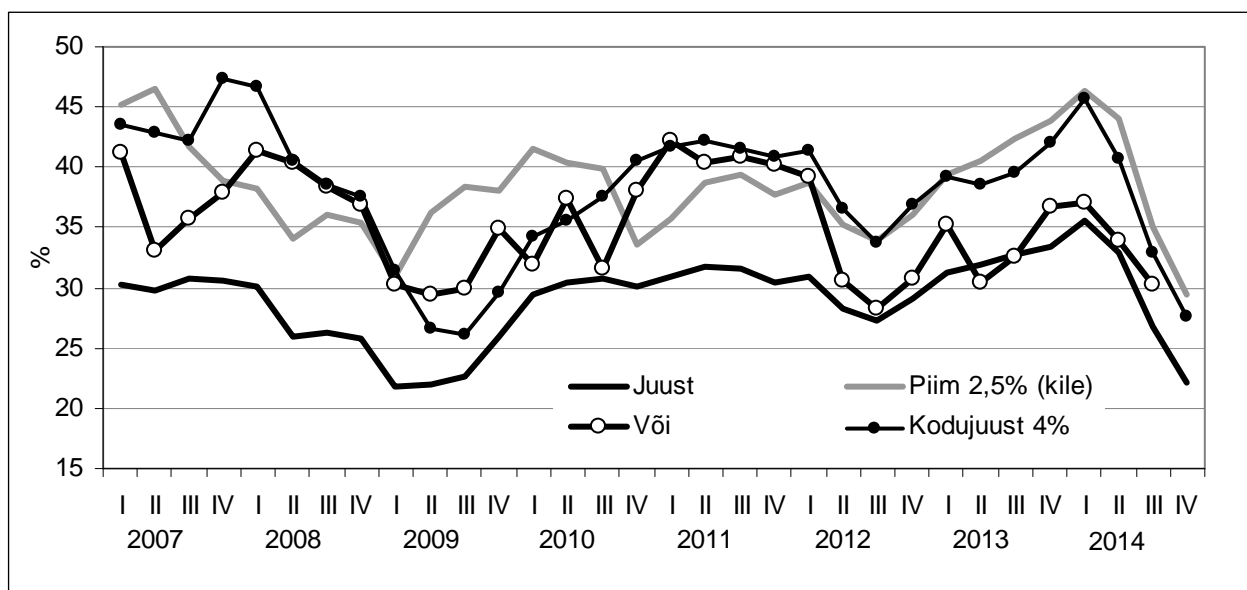
Hinnamarginaal mõõdab rahalises väärtuses osa, mille saavad toiduainete tarneahela erinevad lülid ja hinnast ning need arvutatakse toodete lõikes²⁶. Piimatoodete tarneahela lülideks on piimatootja, piimatööstus ning kaubandus. Marginaalide arvutused üksikute toodete lõikes annavad infot marginaalide jagunemisest tarneahelas konkreetse jaekaubanduses müüdava toote osas. Eksporditud toodangut marginaalide arvutustesse ei kaasatud, kuigi Eesti piimatööstuse toodangust eksporditakse ligikaudu kolmandik. Samuti on viimastel aastatel kasvanud toorpiima ekspordi osakaal. Marginaalide analüüsimisel tuleks seega piirduda vaid vastavate toodetega ning saadud tulemusi ei saa täielikult üldistada sektorile tervikuna.

Piimatootja, tööstuse ning kaubanduse marginaalide dünaamika osakaaluna vastava piimatootte jaehinnast on koondatud joonistele 8.2, 8.3 ja 8.5 ning rahalises väärtuses iga toote kohta eraldi joonistele 8.6–8.9.

²⁶ Hinnamarginaalide arvutamise meetoodika on avaldatud Konjunkturis nr 179, 2011.

Toorpiima osakaal piimatoodete jaehinnast on võrreldes teiste ahela lülidega kõige kõikumavam (joonis 8.2 ja 8.6–8.9). Kõige väiksem on toorpiima osakaal juustu jaehinnas. Madalama lisandväärtusega toodete (joogipiim ja kodujuust) puhul on toorpiima osakaal toote jaehinnas suurem. Kui mõningatel aastatel on toorpiima osakaal toodete jaehinnast püsinud ühtlasel tasemel (nt 2011), siis aastatel, mil maailmaturuhindades on toimunud suured muutused, kajastuvad need kiiresti ka piimatootja marginaalides. Näiteks oli 2014. aasta alguses toorpiima osakaal erinevate toodete jaehinnas läbi aegade pea kõige kõrgem, samas aasta lõpuks on see langenud rekordiliselt madalale, 2009. aastaga võrreldavale tasemele. Seega perioodidel, mil toorpiima hind on kõrge on ka põllumajandustootja marginaal kõrgem, toorpiima hinna langusperioodidel langeb põllumajandustootja marginaal kiiresti.

Joonis 8.2. Toorpiima osakaal toote jaehinnast (piimatootja marginaal), %

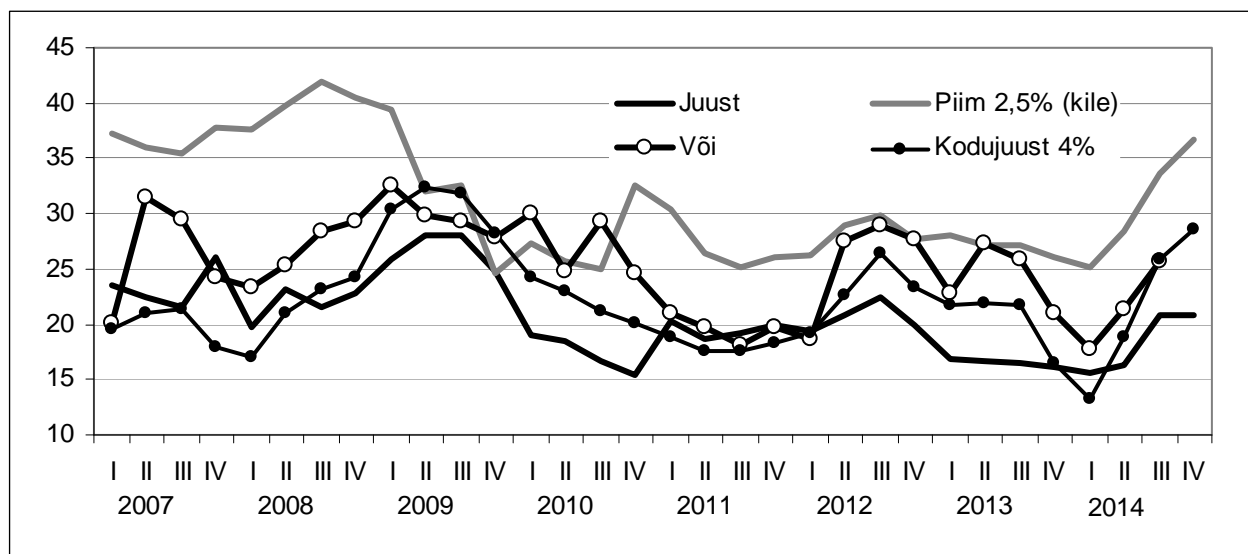

Allikas: EKI arvutused

Kui toorpiima osakaal jaehinnas on kõikunud vastavalt turuolukorra muutustele, siis tööstuse marginaalid on alates 2009. aastast olnud valdavalt langustrendil (joonis 8.3). 2014. aastal aga kasvasid tööstuse marginaalid viimaste aastate kõrgeimale tasemele, jäädes maha vaid 2009. aasta alguse tasemest. Toodete lõikes on tööstuse marginaalid suhteliselt kõrged joogipiimal ning madalamad kõrgema lisandväärtusega toodetel (juust). Kui võrrelda toorpiima hinnalanguse perioode 2009. ning 2014. aastal, siis oluline erinevus on see, et 2009. aastal piimatoodete jaehinnad alanesid märgatavalt (peamiselt tarbijate ostujõu järsu alanemisega seoses), samas 2014. aasta teisel poolel piimatoodete jaehinnad muutusid vähe. Tööstuse marginaalid alanesid 2009. aastal märgatavalt, samas 2014. aastal hoopis suurenesid (joonis 8.3).

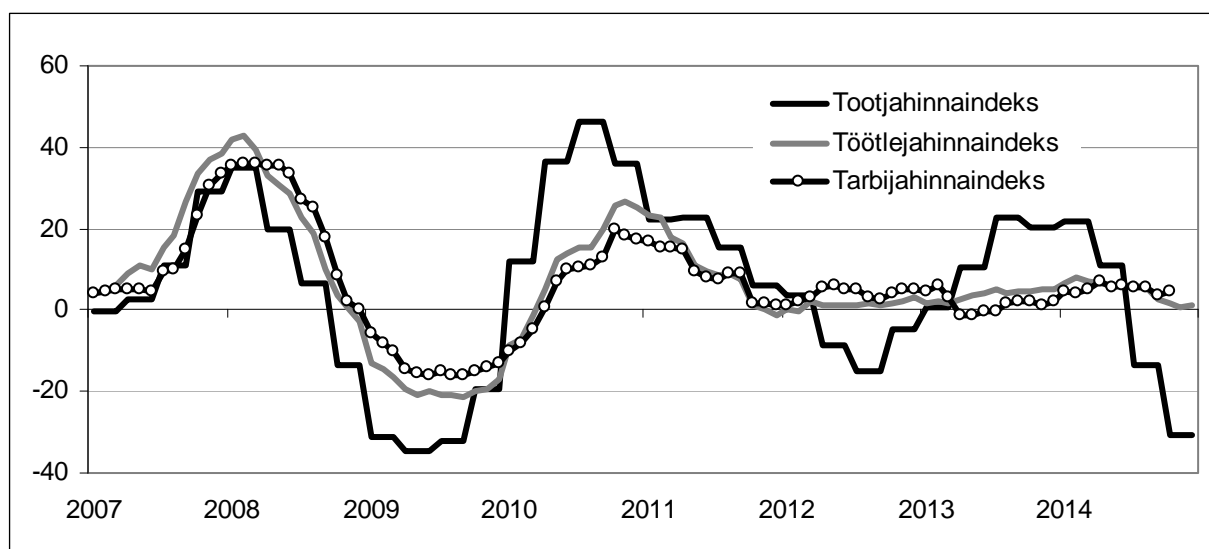
Turuolukorra muutuste mõju tarneahela osapooltele näitab ka hinnaindeksite analüüs. Esimesel hinnatõusu perioodil 2008. aastal kasvas kõige kiiremini töötlemisjaindeks, mis selgitab piimatöötlemise ettevõtete marginaalide kasvu. Sellele järgnenud hindade langusperioodil alanes tööstuse hinnaindeks aeglasemas tempos kui põllumajandustootja hinnaindeks, mis võimaldas tööstusel hoolimata üldisest piimatoodete hinnalangusest esialgu mitte langetada oma marginaali (vt joonis 8.3). Piimatööstuste marginaalid kasvasid kuni 2008. aasta lõpuni ning hakkasid siis küll langema, kuid piimatööstuste töötlemisjaindeksi langus oli sellegipoolest tootjaindeksi langusest aeglasem kuni 2009. aasta teise pooleni.

Joonis 8.3. Tööstuse marginaalid, osakaal toote jaehinnast, %

Allikas: EKI arvutused

Joonis 8.4. Piima hinnaindeksite muutused võrreldes eelmise aastaga

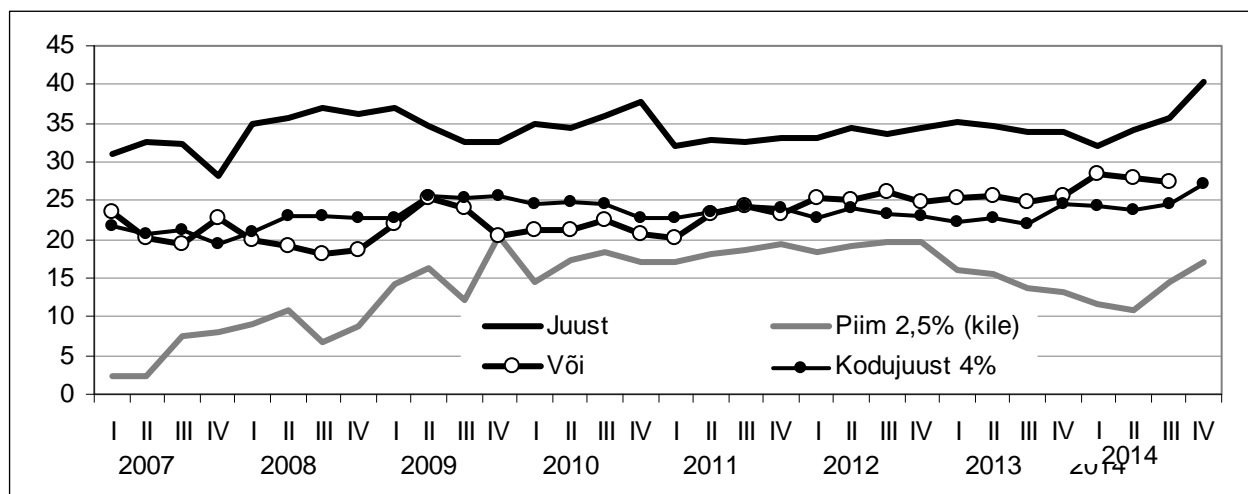

Allikas: Eurostat, EKI arvutused

Olukord muutus vastupidiseks 2009. aasta lõpus alanud toorpiima hinna tõusuga. Jooniselt 8.4 on näha, et tootjahinnaindeksi kasv püsis järgneva kahe aasta jooksul üldjuhul kiirem töötlejahinnaindeksi kasvust. Sel perioodil toimus ka oluline tööstuse marginaalide langus (joonis 8.3).

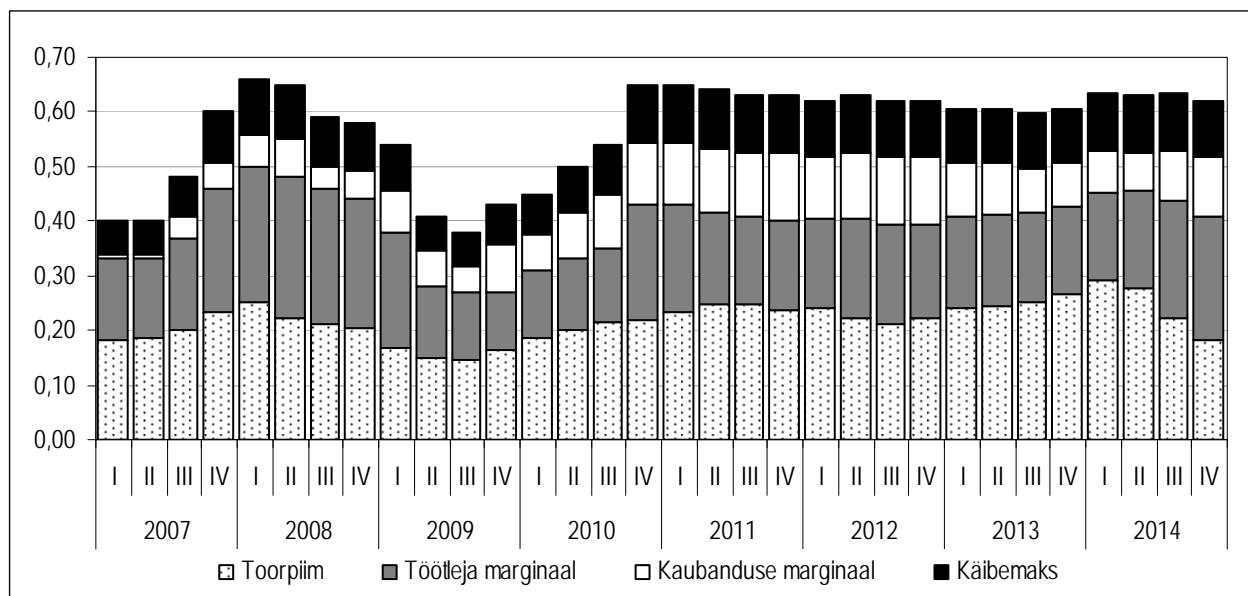
Eelnevast võib järeldada, et kiirel toorpiima hinnalanguse perioodil tööstuse marginaalid esialgu kasvavad ning toorpiima osakaal lõpptootes sel perioodil väheneb (joonis 8.2). 2014. aastal toimunud toorpiima hinna languse perioodil vähenes töötlejahinnaindeks esialgu minimaalselt, mis kajastus ka marginaalide tõusus (joonis 8.3). Varasemast oluliselt kiiremad muutused hinnaindeksites on tingitud turuolukorra järsust muutumisest (joonis 8.4).

Joonis 8.5. Kaubanduse marginaalid, osakaal toote jaehinnast, %

Allikas: EKI arvutused

Joonis 8.6. Marginaalide jagunemine: piim 2,5%, kilepakend, (€/l)

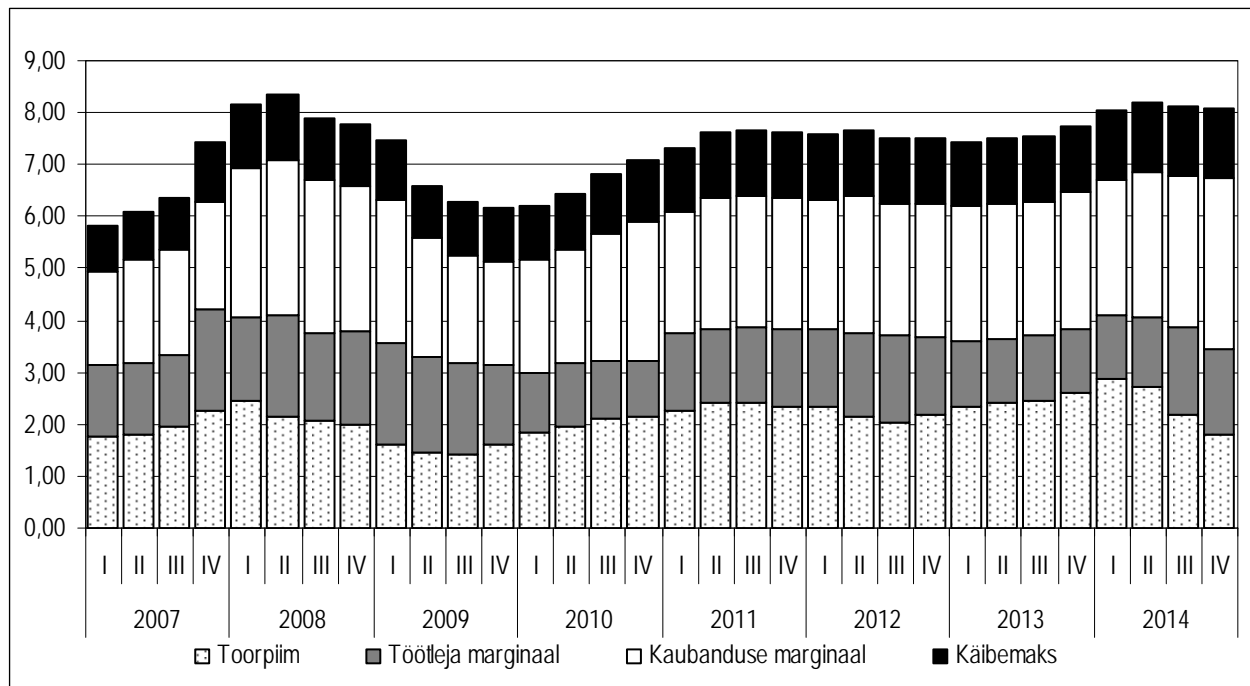

Toorpiima hinnatõusu perioodil aga toimub vastupidine – töötleva marginaal väheneb, sest töötleva väljamüügihinnad kasvavad toorpiima hinnaga võrreldes üldjuhul viitajaga ning see tingib töötleva marginaali vähenemise. Järsud hinnakõikumised aastatel 2008–2009 põhjustasid suuremaid muutusi marginaalides. Hilisemate aastate hinnakõikumised pole nii suurt mõju avaldanud, mille üheks põhjuseks on stabiilsemad jaehinnad alates 2011. aastast. Samas, hoolimata piimatoodete jaehindade stabiilsusest 2014. aastal, tõi esimese poolaasta toorpiima ning piimatoodete maailmaturuhindade kõrgkonjunktuur ning sellele järgnenud Venemaa impordikeeld ning hinnalangus kaasa suured muutused marginaalides.

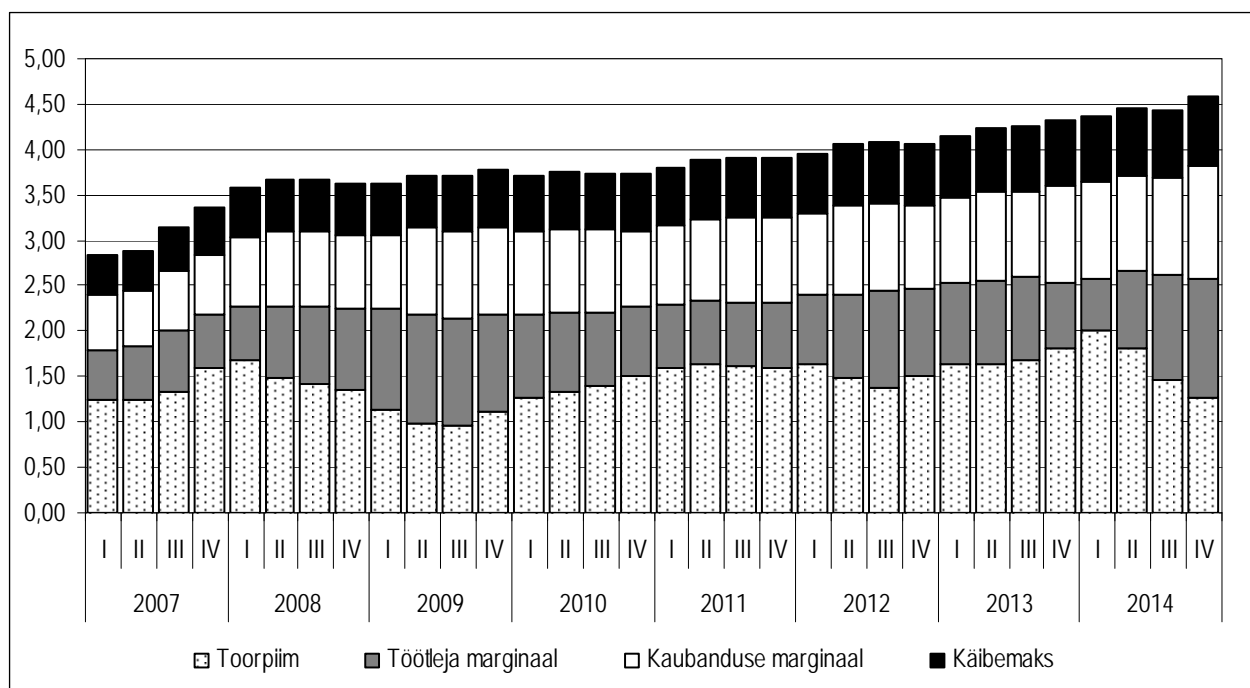
Kaubanduse marginaalid on võrreldes tootja ja töötleva marginaalidega oluliselt stabiilsemad, välja arvatud kilepiima puhul, mis on vaatlusalustel aastatel kõikunud vahemikus 2–20%. Kui kaubanduse marginaal või ning kodujuustu puhul jääb vahemikku 15–25%, siis juustu puhul on see 35% (joonis 8.5).

Tarbijahinnaindeksi muutused on tootja- ja töötlemisaindeksi muutustega võrreldes väiksemad (joonis 8.4). Samas, kui 2007–2009 aastate hinnamuutused kajastusid ka tarbijahindades, siis hilisematel aastatel on nii tarbijahindade tõus kui ka langus jäänud tootja- ja töötlemisaindeksite muutustest madalamaks.

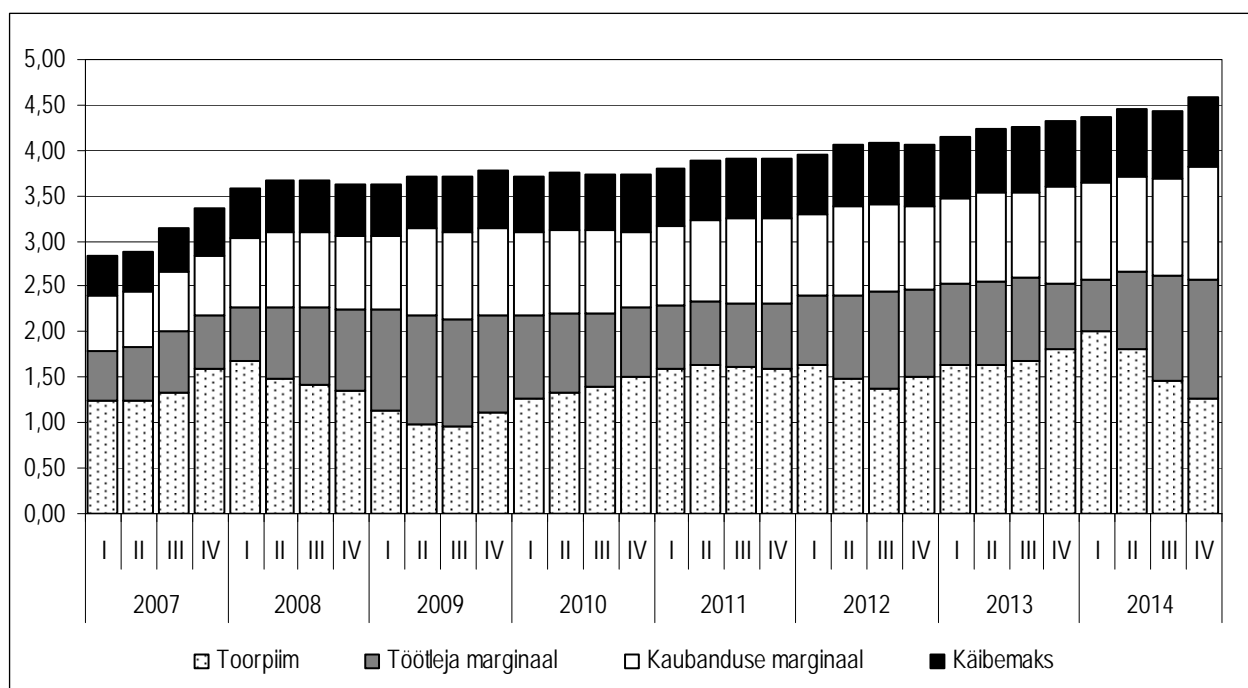
Joonis 8.7. Marginaalide jagunemine: juust Edam, (€/kg)

Joonis 8.8. Marginaalide jagunemine: maitsestatamata kodujuust 4%, (€/kg)

Joonis 8.9. Marginaalide jagunemine: või, (€/kg)

Analüüsi tulemusena võib välja tuua järgmised seaduspärasused:

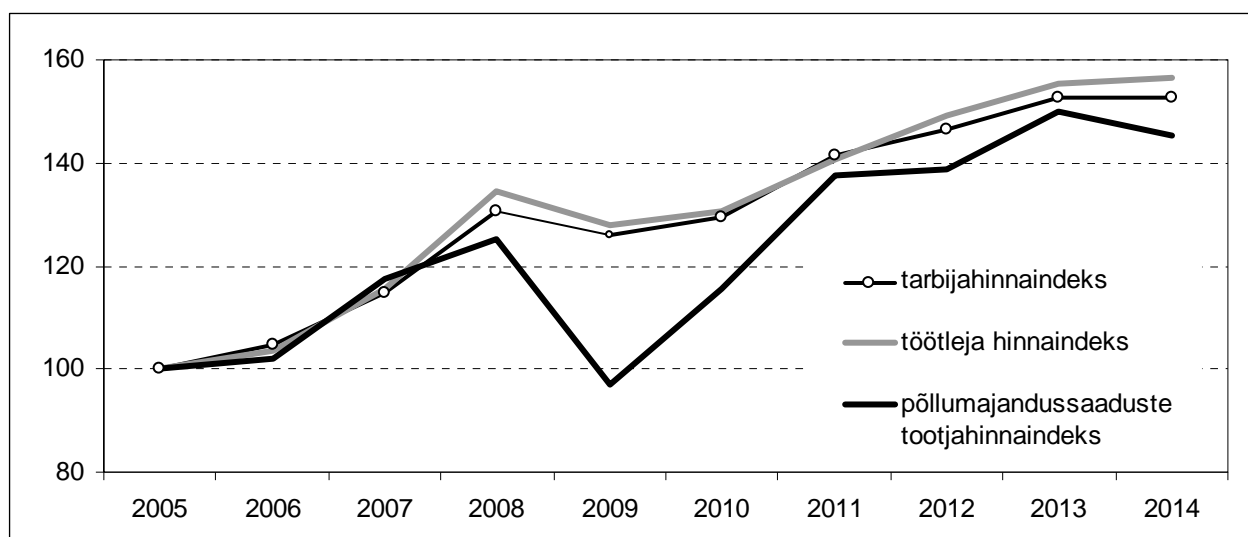
- Majandusolukorra stabiilsusest siseturul ja maailmaturul on hindade stabiilsus; kõige enam muutuvad marginaalid ja hinnasuhted just järskude hinnatõusude ja languste perioodil.
- Marginaalide jaotus tooteahelas sõltub pakkumise hulgast turul, tooraine nappuse korral on tugevamal positsioonil põllumajandustootjad, ületootmise korral jaekaubandus.
- Marginaalide jaotus tooteahelas sõltub tootest, suurema lisandväärtusega piimatoodete jaehinnas on kaubanduse marginaali osatähtsus suurem, madalama lisandväärtusega toodete puhul on põllumajandustootja ja töötaja marginaali osatähtsus suurem.
- Kaubanduse marginaalid on võrreldes tootja ja töötaja marginaalidega oluliselt stabiilsemad.
- Toorpiima hinnalanguse perioodil tööstuse marginaalid esialgu kasvavad ning toorpiima osakaal lõpptootes väheneb. Toorpiima hinnatõusu perioodil aga toimub vastupidine: töötaja marginaal väheneb, sest töötaja väljamüügihinnad, võrreldes toorpiima hinnaga, kasvavad viitajaga ning see tingib töötaja marginaali vähenemise.
- Juhul, kui põllumajandussaaduste hindade langusperioodidel surve jaehindade alanemisele puudub, suureneb kaubanduse marginaal.
- Saadava marginaali määrab ära ka põllumeeste, tööstuste ja kaubanduse turujõud – kui kontsentreeritud on sektor ja kui tugevana minnakse ostu/müügi läbirääkimistele; Eestis on kaubanduse kontsentreeritus ja turujõud aasta-aastalt suurenenud.

9. Toidukaupade hinnatrendid Eestis 2014. aastal

Venemaa poliitiliste otsuste tõttu halvenes 2014. aastal Eesti põllumajandussaaduste tootjate ja töötajate majanduslik olukord ekspordipiirangute ja suurte hinnalanguste tulemusel. Tarbijate jaoks toidukaupade üldine hinnatase säilis, kuid osa saadi tavapärasest veidi soodsamatest kampaaniapakkumistest.

Kuigi 2014. aastal toimus põllumajandussaaduste turul suuri muutusi ja tootjahinnad langesid, siis aasta kokkuvõttes ja toidukaupade tootegrupi keskmisena hinnad Eesti tarbija jaoks ei muutunud võrreldes aastatagusega – toidukaupade ja mittealkohoolsete jookide tarbijahinnaindeks oli 2014. aastal 0% (kokku THI $-0,1\%$). Tootegrupiti ja tarneahela erinevates osades oli olukord siiski erinev. Toiduainete töötaja hinnaindeks kasvas aastaga 0,8%, põllumajandussaaduste tootja hinnaindeks aga alanen aastaga 4,0%. Võrreldes 10 aasta taguse ajaga olid 2014. aastal toiduained igas tarneahela osas ligikaudu 50% kõrgemad.

Joonis 9.1. Toiduainete hinnaindeksid Eestis

Allikas: Statistikaamet

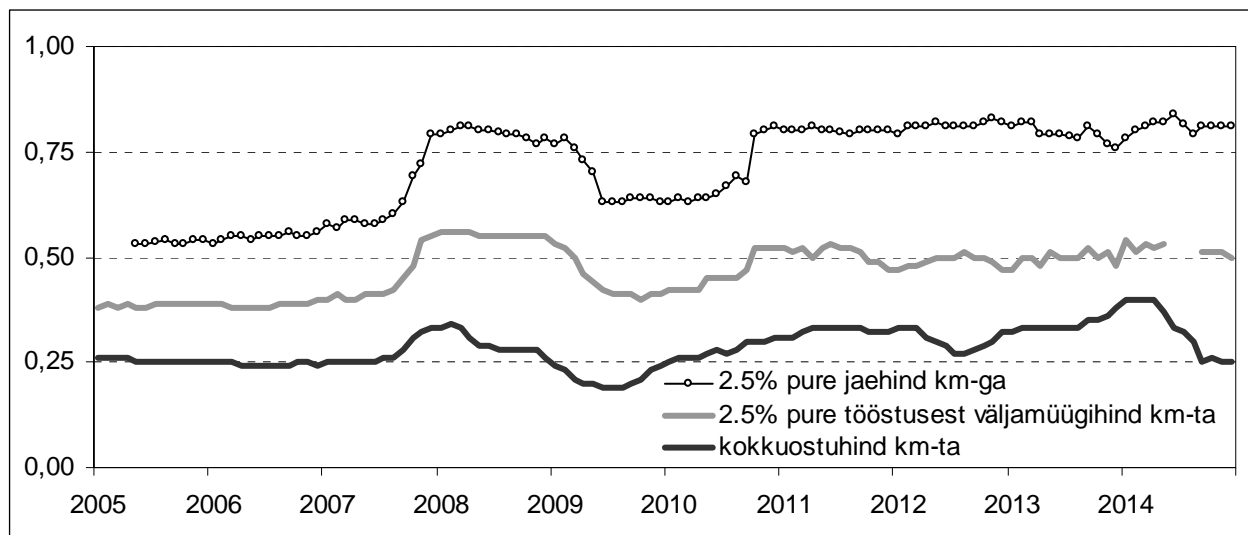
Piim ja piimatooted

Eesti piimatoodete turgu mõjutas 2014. aastal kõige enam Venemaa ekspordituru äralangemine seoses sama aasta 6. augustil Venemaa poolt kehtestatud impordipiirangutega. Aasta esimeses pooles olid piima kokkuostuhinnad rekordkõrgel tasemel, kuid alates septembrist langesid järsult. Piimatoodete tööstusest väljamüügihinnad olid samuti aasta esimeses pooles rekordi lähedasel tasemel, kuid langesid märgatavalt alates 2014. aasta novembrist. Samas kauplustes piimatoodete üldine hinnatase oluliselt ei muutunud (nt 2,5%-line kilepiim) või langes vähe (nt keefir, kohvikoor), mõnel tootel hinnatõus koguni jätkus (purepiim, kodujuus, juus, või). Paljudes tootegruppides tehti eriti aasta teises pooles suuri kampaaniapakkumisi, kus üksikute toodete hinnatase oli kohati 40–50% (nt juust) või ligi 30% (nt või) madalam teiste sarnaste toodete hinnatasemest.

Toidusektori ettevõtetest mõjutasid Venemaa kaubanduspiirangud kõige enam piimatootjaid, sest impordikeeld kehtestati üleöö ning see puudutas kõiki ELi riike, Norrat, Šveitsi, USA, Kanadat ja Austraaliat, mistõttu maailmaturul jäi korruga üle väga palju piimatooteid. Piima müüki pole võimalik edasi lükata ning kokkuostuhind langes 2014. aasta lõpuks 34,2% võrreldes aastataguse kõrge tasemega. Viimati oli piima kokkuostuhind nii madal (0,25 €/kg) 2010. aasta alguses.

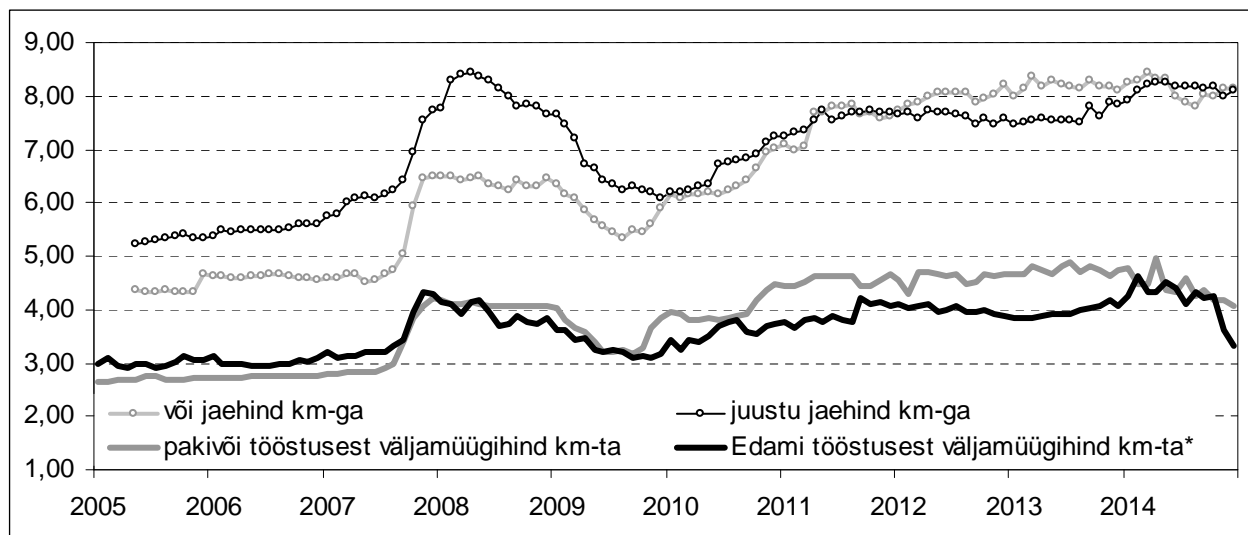
Juustu tööstusest väljamüügihind oli 2014. aasta lõpuks 18,8% madalam, kuid keskmine jaehind 3,2% kõrgem aastatagusest. Samas kampaaniahinnaga juustu müüdi kauplustes 2014. aasta lõpus 7-8% odavamalt kui aasta tagasi. Väikepaki võid müüsid piimatööstusettevõtted 13,9% odavamalt kui aasta tagasi, kauplustes oli võisortimendi keskmine hind praktiliselt aastataguse tasemel, kuid kampaaniahinnaga või oli 2014. aasta lõpus ligi 2% soodsam kui aasta tagasi. 2,5%-lisel purepakis joogipiimal oli tööstusest väljamüügihind 4,2% ja jaehind 6,6% kõrgem aastatagusest.

Joonis 9.2. Piima hinnad (€/l)

Allikad: Statistikaamet, EKI, EMOR

Joonis 9.3. Juustu ja või hinnad (€/kg)

*hinnanguline ploki, väikse tüki ja viilutatud juustu keskmine hind

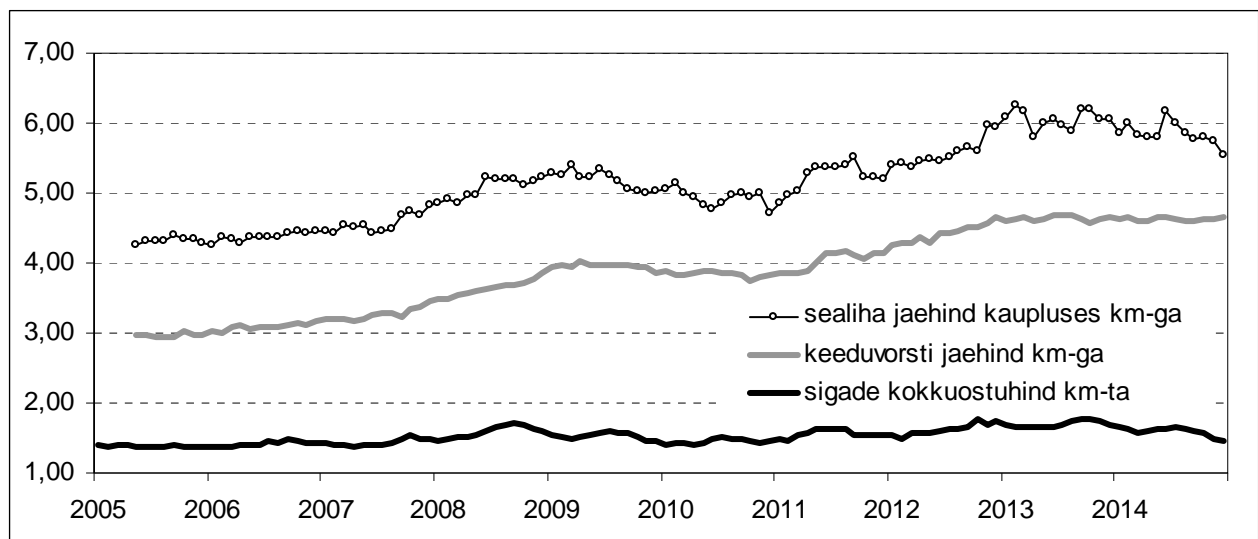
Allikad: EKI, EMOR

Liha ja lihatooted

Eesti lihaturgu mõjutas 2014. aastal kolm suurt turutõket: 1) 2012. aasta 20. märtsist Venemaa poolt kehtestatud elussigade impordikeeldu EList pole veel muudetud; 2) 2014. aasta 6. augustil kehtestatud ja 7. augustist kehtiv Venemaa poolne impordikeeld käib ka paljude lihatoodete kohta; 3) 2014. aasta 8. septembril diagnoositi Eestis esmakordselt sigade Aafrika katku juhtumid. Elussigade eksport on aja jooksul osaliselt suunatud teistele turgudele ning osaliselt asendatud liha ja lihatoodete ekspordiga. Kuna 2014. aastal Venemaa poolt kehtestatud impordikeeld ei kehtinud lihakonservide kohta, siis orienteerusid meie tootjad kiirelt ümber ning suurendasid lihakonservide ekspordikäivet Venemaale üle 2 korra võrreldes aastatagusega (2013. a suurenes see üle 5 korra). Seakatk tõi seakasvatajatele kaasa rida kitsendusi ja kohustusi, mis takistasid tavapärasest tegevust ning töid kaasa lisakulutusi.

Keerulise turuolukorra tõttu oli sigade kokkuostuhind Eestis 2014. aasta lõpus 13,0% madalam aastatagusest, sealihajaehind 8,9% ja hakkliha jaehind 4,3% madalam aastatagusest, keeduvorsti ja viinerite hinnad oluliselt ei muutunud, suitsuliha toodete hinnad tõusid 3% ringis. Teiste liha- ja linnuliha kokkuostu- ja jaehinnad olid 2014. aastal langustrendil.

Joonis 9.4. Sealihajaehind ja vorsti hinnad (€/kg)

Allikad: EKI, EMOR

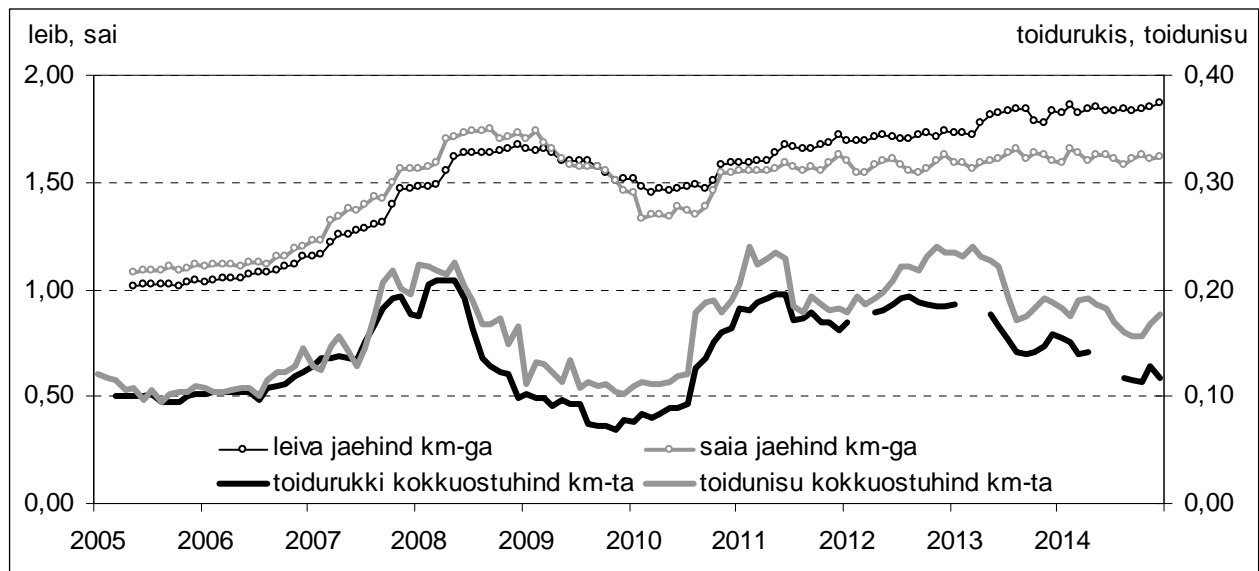
Teravili ja teraviljatooted

Teraviljasaagid olid 2014. aastal Eestis küll head, kuid kokkuostuhinnad viimase 4 aasta madalaimad. Toidunisu osteti Eestis 2014. aastal kokku 12,5%, söödanisu 21,5%, söödaotra 14,2% ja toidurukist 19,9% odavamalt kui aasta tagasi. Vaatamata sellele, et Eestis toodetavaid teravilju eksporditi 2014. aastal koguseliselt rekordiliselt palju – ligi 528 tuhat tonni ehk 18,8% rohkem kui aasta tagasi, suudeti ekspordikäivet hoida enam-vähem aastatagusel tasemel (-1,1%). Eksport on muutunud Eesti teraviljatootjate jaoks väga oluliseks, sest 2014. aastal eksporditi ligi pool viimase paari aasta keskmisest teraviljasaagist. Peamised ekspordipiirkonnad on EL, Saudi-Araabia ja Aafrika riigid. Väljavedu on oluliselt aktiveerinud teraviljakasvatust Eestis, saagid on märgatavalt suurenenud. Venemaa poolsed turutõkked Eesti teraviljasektorit 2014. aastal otseselt ei mõ-

jutanud, kuna teravilja impordile Venemaa piiranguid ei seadnud ja Venemaa poolsest teravilja ekspordikeelust räägiti alles aasta lõpus. Kaudne mõju seoses loomakasvatusektorit puudutavate piirangutega ja sealse keerulise olukorraga on siiski olemas.

Vaatamata sellele, et 2014. aastal teravilja kokkuostuhinnad Eestis langesid oluliselt, muutusid teraviljatoodete jaehinnad minimaalselt – leib-sai olid aasta lõpus kauplustes 1–2% kallimad, jahu ja kaerahelbed ligikaudu 1% odavamad võrreldes aastatagusega.

Joonis 9.5. Teravilja ja teraviljatoodete hinnad (€/kg)

Allikad: EKI, EMOR

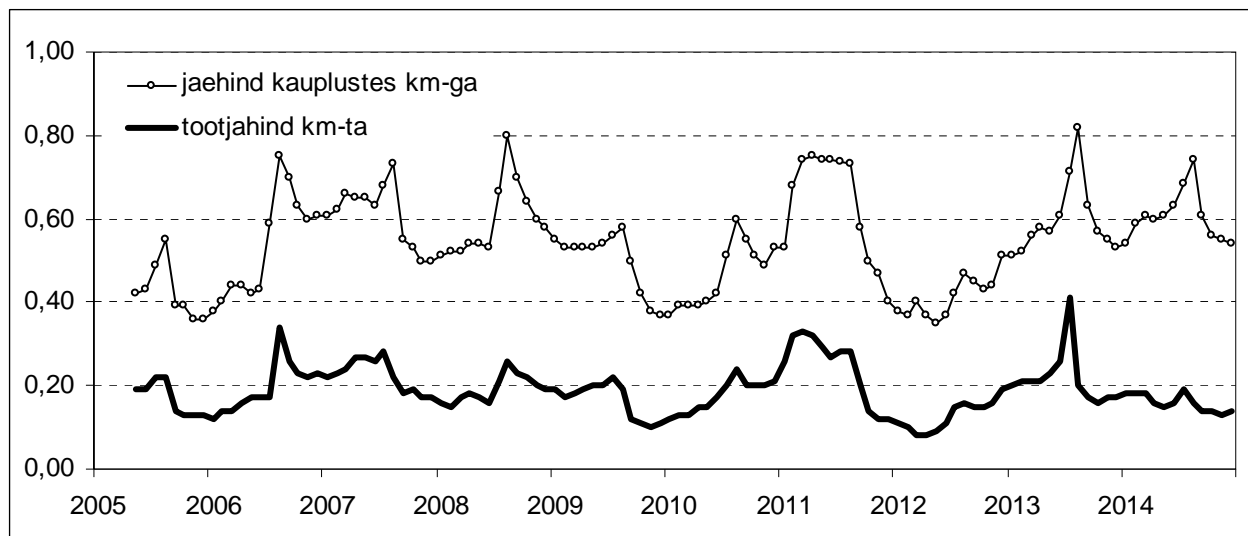
Kartul ja aiandussaadused

Kartuli- ja köögiviljatootjatele oli 2014. aasta keeruline. Saagid jäid väiksemaks kui eelmisel aastal (kartulil –8,1%, kapsal –25,8%, porgandil –12,9%, katmikalal –5,2%), kuid samal ajal tootjahinnad põhilistel kultuuridel langesid. Kartuli tootjahind oli 2014. aasta lõpus keskmiselt 17,6% ja kapsal 27,8% madalam aastatagusest, porgandi eest maksti tootjatele aasta varasemaga võrdset hinda. Kuna Venemaa poolt kehtestatud toiduainete impordipiirangud puudutasid ka kartulit ja köögivilja, siis oli sellel Eesti tootjatele nii otsene mõju Eestist ekspordi peatumise tõttu kui ka kaudne mõju läbi selle, et ELis jäi seetõttu müümata suured kartuli- ja köögiviljakogused, mis otsisid uut turgu ning üldine kartuli ja köögivilja hinnatase Euroopas langes. Venemaa osakaal Eesti kogu kartuli ja köögivilja tootegrupi ekspordikäibes on viimastel aastatel olnud 2–26% olenevalt aastast. Kultuuriti on see aga väga erinev, sest näiteks 2010–2013. aastatel saadi üle 80% Eestist eksporditud kartuli ja porgandi ekspordikäibest Venemaalt, kapsa ekspordikäibest ligi 40%. Kuna Venemaa poolt kehtestatud impordikeeld hakkas kehtima enne saagikoristust, siis 2014. aastal Eestist kartulit, porgandit, kapsast Venemaale üldse ei eksporditudki. Kartuli impordihind oli 2014. aastal Eestis 36,3%, porgandil 30,7%, kurgil 11,3%, salatil 15,1% madalam aastatagusest, kapsa impordihind ületas aastatagust 0,8% ja tomatil 5,0%.

Suur kartuli ja porgandi tootja- ja impordihinna langus 2014. aastal ei jõudnud aga Eesti tarbijateni – kartuli ja porgandi jaehind oli kauplustes aasta lõpus koguni 1,9% kõrgem kui aasta tagasi.

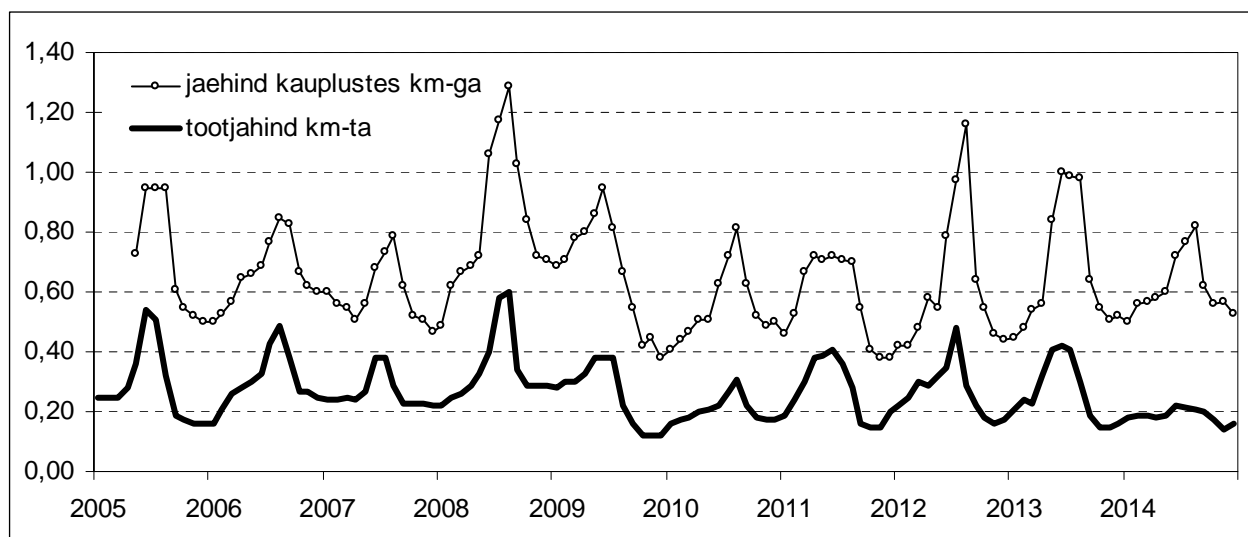
Kapsa ja kurgi jaehinnad liikusid aga tootjahinnaga sama trendi pidi ning olid 2014. aasta lõpus vastavalt 26,7% ja ligikaudu 20% madalamad aastatagusest. Euroopas tekkinud ülepakkumise tõttu said Eesti tarbijad osta soodsalt mugulsibulat, mille hind oli 2014. aasta lõpus 46,8% madalam aastatagusest.

Joonis 9.6. Kartuli hinnad (€/kg)

Allikad: EKI, EMOR

Joonis 9.7. Porgandi hinnad (€/kg)

Allikad: EKI, EMOR

10. Elanike toimetulek rahaasjadega

Eesti elanikud tulevad valdavalt toime oma rahaasjadega, kuid valmisolek ootamatute olukordade puhuks on ebapiisav.

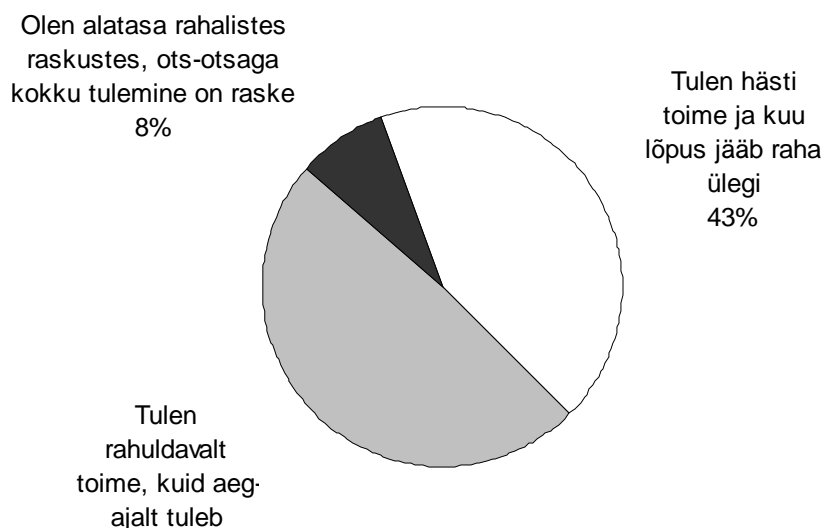
Eesti Konjunkturiinstituut viis 2014. aasta novembris Swedbanki Erasikute Rahaasjade Teabekeskuse tellimisel läbi uuringu, mille eemärgiks oli selgitada Eesti elanike toimetulekut rahaasjadega, sealhulgas rahaliste raskustega. Telefoni teel küsitleti juhuvalikul 800 elanikku vanuses 16 aastat ja vanemad.

Rahaasjadega toimetatakse valdavalt hästi või rahuldavalt

Elanike toimetulek rahaasjadega on erinev. Valdav osa küsitletutest oli uuringu andmetel toimeanud oma rahaasjadega viimase 12 kuu jooksul hästi või rahuldavalt (92%)²⁷. Hästi tuli rahaasjadega toime 43% vastanutest, need inimesed oskavad rahaga ümber käia ja kuu lõpus jääb neil raha ülegi. 49% vastanutest ehk iga teine tuli rahaasjadega rahuldavalt toime, kuigi aeg-ajalt esines rahalisi raskusi. Ülejäänud 8% vastanutest (iga 12-nes) olid alatasa rahalistes raskustes ja tulid vaevaliselt ots-otsaga kokku (joonis 10.1).

Rahaasjadega toimetulek ei sõltu üheselt sissetuleku suurusest, kuid mida suurem on sissetulek, seda paremini saadakse üldjuhul hakkama. Ülaltoodud kolme toimetuleku tüüpi esines igas sissetuleku rühmas, mis tähendab, et sissetuleku suurus on oluline, kuid selle järgi ei ole võimalik täpselt prognoosida, kuidas inimene toimetab rahaga. Kui pere kuu netosissetulek jäi alla 1100 €, oli valdavaks rahuldav toimetulek koos aeg-ajalt esinevate raskustega. Suurema kui 1100 € pere kuu netosissetuleku korral tuldi sagedamini rahaasjadega hästi toime (56%), 42% tuli toime rahuldavalt ja 2% oli alatasa rahalistes raskustes. Kõige madalamas sissetuleku rühmas, kus pere kuu netosissetulek kokku ulatus 400 €-ni, tuli rahaasjadega hästi toime 30%, rahuldavalt 51% ja suurte raskustega 19%.

Joonis 10.1. Toimetulek rahaasjadega viimase 12 kuu jooksul (% vastanutest, n=800)

²⁷ Elanikelt küsiti: "Milline väide sobib kõige paremini kirjeldama Teie toimetulekut rahaasjadega viimase 12 kuu jooksul?". Valida sai kolme väite vahel: tulen hästi toime ja kuu lõpus jääb raha ülegi; tulen rahuldavalt toime, kuid aeg-ajalt tuleb rahalisi raskusi; olen alatasa rahalistes raskustes, ots-otsaga kokkutulemine on raske.

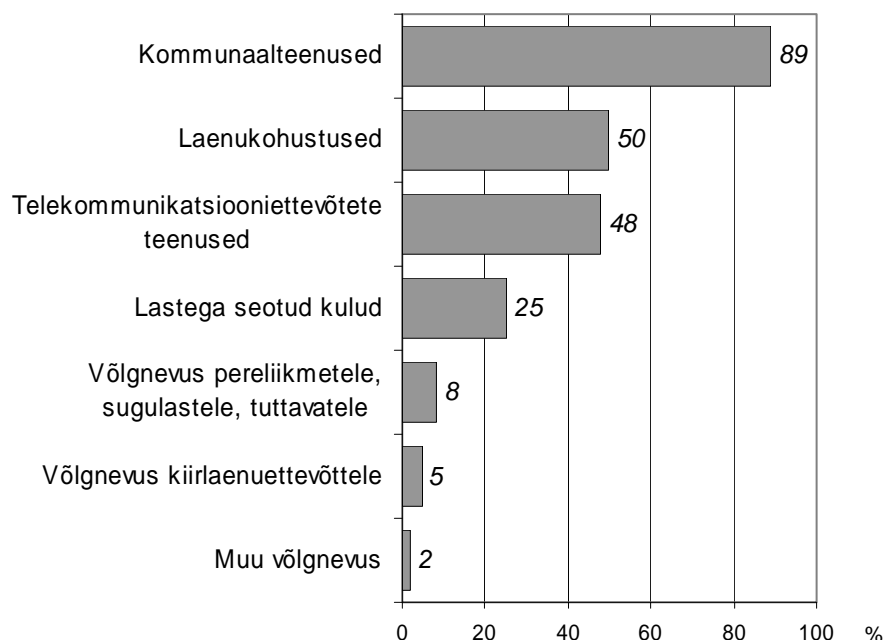
Rahaliste raskuste korral suudetakse enamasti võetud kohustused täita, probleeme tekitavad ootamatud suured väljaminekud

42% küsitlusele vastanutest koges viimase aasta jooksul rahalisi raskusi ja 58% mitte. Probleemid on tekkinud enamasti ootamatute muutuste tõttu harjumuspärasel elul, sest puuduvad säästetud. Enim toodi rahalistesse raskustesse sattumise põhjustena esile ootamatuid suuri väljaminekuid (17%), vältimatute toidu- või eluasemekulutuste suurenemist (7%) ning sissetulekute vähenemist kas enda või pereliikme töö kaotuse (7%) või haiguse tõttu (6%). Mõtlematut ja ülemäära kulutamist tunnistas vaid 2% vastanutest. Rahaliste raskuste kogemine kajastus enamasti hinnangus oma rahalise toimetuleku kohta. Hästi rahaasjadega toimetulevatest vastanutest (43% kõigist vastanutest) koges viimase aasta jooksul rahalisi raskusi 14%, rahuldavalt toimetulejatest (49% kõigist vastanutest) 69% ja raskustega toimetulijatest (8% vastanutest) 90%.

Rahalistesse raskustesse sattumine ei tähenda automaatselt hättajäämist rahaliste kohustuste täitmisel. Ka rasketes olukordades suudetakse enamasti võetud kohustused täita. Nii ei ole 93% vastanutest jäänud viimase aasta jooksul hätta oma rahaliste kohustuste täitmisega, kuid 7% tunnistas võlgnevusi. Sagedamini on jäänud võlgu kommunaalteenuste pakkujatele (3% vastanutest), pankadele (2%) ja sugulastele-tuttavatele (2%).

Kodu ja eluasemega seonduvad võlad lähevad elanikele väga korda²⁸. Mitme rahalise võlgnevuse korral maksaks 89% küsitletutest esmajärjekorras ära kommunaalteenuste võla, 50% küsitletutest tegeleks esmajärjekorras laenukohustuste ja 48% telekommunikatsiooniteenuste võlgnevusega. Lastega seotud kulud seaks esikohale 25% küsitletutest (joonis 10.2). Võlgnevused pereliikmetele, sugulastele, tuttavatele ja kiiralaenuvõlad oleksid kommunaalteenuste, laenude ja telekommunikatsiooniteenuste arvete kõrval vähemtähtsad, enamikul inimestest puudub isiklik kokupuude.

Joonis 10.2. Prioriteedid võlgnevuste tasumisel (% vastanutest, n = 800)

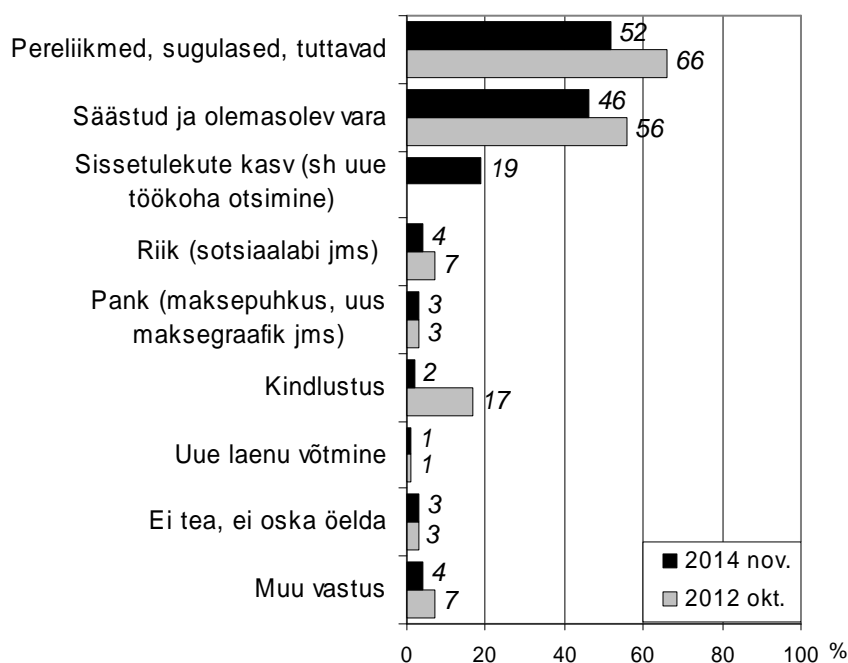

²⁸ Elanikelt küsiti: "Juhul kui peaks tekkima olukord, et Teil tekib raskusi korraga mitme rahalise kohustuse täitmisega, siis millise võlgnevuse tasuksite esimesena?".

Rahaliste raskuste korral loodetakse lähedastele ja olemasolevale varale

Rahaliste raskuste korral loodetakse ennekõike lähedastele ja iseendale²⁹. 52% vastanutest loodab perele, sugulastele ja tuttavatele, 46% säästudele ja olemasolevale varale ning 19% oma sissetulekute kasvule ning on selleks valmis otsima uut töökohta. Riiki, finantsasutusi ja kindlustust usaldavad vähesed, riigi abile loodab 4%, panga vastutulelikkusele 3% ja kindlustusele 2% küsitletutest. Mõistetakse, et uue laenu võtmine ei ole rahaliste raskuste korral lahendus, sellele loodab vaid 1% küsitletutest (joonis 10.3).

Joonis 10.3. Lootused abile rahaliste raskuste korral 2012–2014 (% vastanutest, n = 800)

Üheksa küsitlusele vastanut kümnest tuleb rahaasjadega toime ega kujuta ilmselt ette elu ilma krediitkaardi, liisingu, laenu või järelmaksuta. Uurisime, kuivõrd pilvitu või problemaatiline on elanike suhe rahaliste kohustustega ehk kas nad kahetsevad mõnda võetud rahalist kohustust. Pooltel elanikest ei ole rahalisi kohustusi, kuid pooltel on ja võetud kohustusi enamasti ei kahetseta (40% ei kahetse, 10% kahetseb). Enamasti kahetsetakse pangalaenu, krediitkaardi kasutamist või autoliisingut, mõni elanik kahetseb mitut kohustust korraga. Järelmaksu, muud rahalist kohustust (nt õppelaenu, käendus), erisikult laenamist või kindlustust kahetsetakse vaid üksikjuhtudel.

Olukorras, kus ei suudeta täita rahalisi kohustusi panga ees, oodatakse abi eelkõige pangalt ja pere liikmetelt. 48% küsitletutest pöörduks abi saamiseks esmalt panka ja 47% esmalt pere liikmete, sõprade või tuttavate poole. Tööandja poole pöörduks 4% ja kiirlaenu võtaks 1% küsitletutest.

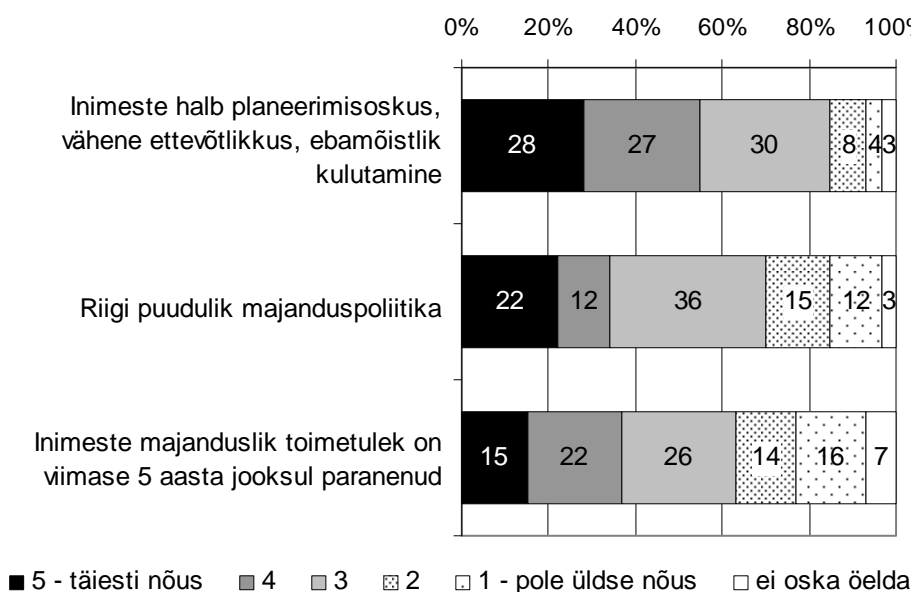
²⁹ 2014. a novembris küsiti elanikelt: “Millele või kellele Te rahalistesse raskustesse sattumise korral loodate?”.

Kehva majandusliku toimetuleku põhjused peituvad eelkõige inimestes endis, abi oleks eelarve järgimisest ja säästmisest

Majanduslik toimetulek on oluline nii inimese enda, kui tema lähedaste ja samuti kogu ühiskonna jaoks. Kuid samas on majanduslik toimetulek ja tervis need valupunktid, mis Eesti inimestele enim muret valmistavad. Uurisime, kuidas lähtuvad elanike kehva majandusliku toimetuleku põhjused inimeste arvates endast (isiksuse omadused, ettevõtlikkus jms), kuidas väliskeskkonnast (riigi majanduspoliitika) ning kuidas tunnetavad elanikud majandusliku toimetuleku paranemist. Selleks palusime küsitluses osalejatel väljendada oma nõustumist kolme väitega 5 palli süsteemis, kus 5 palli tähistas täielikku nõustumist kuni 1 pallini, mis tähistas täielikku mitte-nõustumist. Esitatud väited olid järgmised: inimeste kehva majanduslik toimetulek on peamiselt tingitud riigi puudulikkusest maksupoliitikast (maksupoliitika, toetused, regionaalpoliitika jne); inimeste kehva majanduslik toimetulek on peamiselt tingitud nende enda halvast planeerimisoskusest, vähesest ettevõtlikkusest ja ebamõistlikust kulutamisest; Eesti inimeste majanduslik toimetulek on viimase 5 aasta jooksul paranenud.

Selgus, et elanike kehva majandusliku toimetuleku põhjuseid omistatakse pigem inimestele endile kui riigi majanduspoliitikale. 55% küsitletutest nõustus kas täiesti või osaliselt väitega, et inimeste kehva majanduslik toimetulek on tingitud nende enda halvast planeerimisoskusest, vähesest ettevõtlikkusest ja ebamõistlikust kulutamisest, 12% polnud väitega nõus (täiesti või mingil määral) ja 30% jäi vahepealsele seisukohale (joonis 10.4).

Joonis 10.4. Hinnangute jaotused inimeste kehva majandusliku toimetuleku põhjustele (% vastanutest, n=800)

34% küsitletutest oli nõus väitega, et inimeste kehva majanduslik toimetulek on peamiselt tingitud riigi puudulikkusest majanduspoliitikast (maksupoliitika, toetused, regionaalpoliitika jms), 27% ei nõustunud väitega ja vahepealsele seisukohale jäi 36% küsitletutest.

Kuigi riigi üldiste majandusnäitajate tasemel on elu läinud paremaks, ei tunneta seda mitte kõik elanikud. Inimeste majandusliku toimetuleku paranemist viimase 5 aasta jooksul tõdes 37% küsitletutest, 30% ei olnud väitega nõus ja 26% jagas vahepealset seisukohta. Inimeste majandusliku

toimetuleku paranemist on tunnetanud rohkem suurema sissetulekuga ja rahaasjadega hästi toime-
tulevad elanikud, vähem aga väikese sissetulekuga, töötud ja põhiharidusega elanikud, kelle olu-
kord ei ole paranenud.

Rahalistesse raskustesse sattumise vältimise parimaks abinõuks on elanike arvates pidev kulude
ja tulude jälgimine ning säästude kogumine, kuid ka ettevõtlikkuse suurendamine ja üldhariduse
raames teadmiste jagamine. 86% küsitletutest arvas, et aitaks eelarve jälgimine ja säästmine,
58% arvates aitaks ettevõtlikkus ja sissetulekute suurendamise võimaluste otsimine ning 52%
arvates rahaasjade alane koolitamine üldhariduse raames. Riigipoolset aktiivsemat tegevust
finantskirjaoskuse suurendamisel pidas heaks abinõuks 42%, pankadepoolset aktiivsemat nõus-
tamist 38% ja temaatilisi reklaamikampaaniaid 29% küsitletutest.

11. Maailmamajanduse konjunktuur: 2015 I pa³⁰

Maailma majanduskliima paraneb

Jaauari vaatlus näitas maailma majanduskliima mõõdukat paranemist. Majanduskliima indeks oli jaauaris 95,9 (2005=100) ning tõusis oktoobriga võrreldes 0,9 punkti, kuid jäi madalamale pikaajalisest keskmisest (1999–2014: 96,1). Maailma majanduse hetkeolukorra hinnang ei muutunud, kuid tuleviku väljavaadete optimism tugevnes.

Tabel 11.1. Mõnede riikide majanduskliima indeksid (punktides, max=9)

	Oktoober 2014	Jaauar 2015	+/-
Soome	3,8	4,5	+ 0,7
Rootsi	5,6	6,4	+ 0,8
Saksamaa	5,6	6,4	+ 0,8
Suurbritannia	6,5	6,7	+ 0,2
USA	6,1	6,6	+ 0,5
Hiina	4,5	4,3	- 0,2
Läti	4,3	4,7	+ 0,4
Leedu	6,2	5,9	- 0,3
Poola	5,3	5,7	+ 0,4
Venemaa	2,9	2,3	- 0,6
Ukraina	3,8	2,6	- 1,2

Lääne-Euroopa: majanduskliima paraneb

Jaauari vaatluse kohaselt tõusis Lääne-Euroopa riikide majanduskliima indeks 111,2-ni (oktoobris 103,2), mis on pikaajalisest keskmisest kõrgem (1999–2014: 103,6). Jooksva olukorra hinnang paranes, kuid jäi rahuldavast madalamale ning kuue kuu ootuste optimism tugevnes. Saksamaa hetkeolukorra hinnang ja väljavaated paranesid. Prognoositakse, et kuue kuu pärast on Saksamaal eratarbimise, investeringute ja ekspordi olukord parem.

Soome hetkeolukorra hinnang langes ebarahuldavalt tasemelt veelgi, kuid tuleviku väljavaadete optimism tugevnes. Ekspordi olukorda nähakse kuue kuu pärast tugevamana.

Prantsusmaal, Portugalis, Itaalias, Hispaanias ja Kreekas hinnati jooksvat olukorda mitterahuldavaks, kuid kuue kuu väljavaateid positiivseteks.

Euroalasse mittekuuluvatest riikidest hinnati hetkeolukorda rahuldavast kõrgemaks ja kuue kuu ootusi positiivseteks Suurbritannias, Norras, Šveitsis, Rootsis ja Taanis. Rootsi ekspordi- ja impordimahtusid ning eratarbimist nähakse kuue kuu pärast suuremana.

³⁰ Ülevaade on koostatud Müncheneri Majandusuuringute Instituudi (CESifo) väljaande World Economic Survey (WES) nr 127 alusel. Eestit esindab rahvusvahelises WES projektis Eesti Konjunkturiinstituut.

Kesk- ja Ida-Euroopa: väljavaated paranesid

Kesk- ja Ida-Euroopa riikide majanduskliima indikaator tõusis 85,9-le (oktoobris 83,5). Hetkeolukorra hinnang jäi rahuldavale tasemele ning tuleviku väljavaadete optimism tugevnes. Euroopa Liitu kuuluvatest Kesk- ja Ida-Euroopa riikidest hinnati majanduse hetkeolukorda kõrgemalt Leedus, Tšehhis, Slovakkias ja Poolas, kus ka kuue kuu ootused olid positiivsed.

Põhja-Ameerika: majanduskliima paraneb

Põhja-Ameerika majanduskliima indeks tõusis 107,1-le (oktoobris 101,3), mis on pikaajalisest keskmisest kõrgem (1999–2014: 90,7). Ameerika Ühendriikides paranes jooksva olukorra hinnang ja tugevnes kuue kuu ootuste optimism. Kanadas hinnati hetkeolukorda rahuldavaks, kuid väljavaated langesid negatiivsele poolele.

Venemaa ja SRÜ: majanduskliima halveneb

Venemaa ja SRÜ majanduskliima indeks langes jaanuaris 43,9-le, mis on pikaajalisest keskmisest enam kui 40 punkti madalam (1999–2014: 88,1). Jaanuari vaatlusel hinnati hetkeolukorda Venemaal ebarahuldavaks ja tuleviku väljavaateid pessimistlikeks. Ukraina hetkeolukorda hinnati mitterahuldavaks ning kuue kuu ootused langesid negatiivseteks.

Aasia: mõningane halvenemine

Aasia riikide majanduskliima indeks oli jaanuari vaatlusel 90,4, mis on madalam pikaajalisest keskmisest (1999–2014: 92,5). Indias hinnati jooksvat olukorda rahuldavaks ja tuleviku väljavaateid optimistlikeks. Jaapanis hinnati hetkeolukorda mitterahuldavaks, kuid tulevikootused pöördusid positiivseteks. Hiinas jäi hetkeolukorra hinnang mitterahuldavaks ja väljavaated pessimistlikeks.

Okeania: rahuldav majanduskliima

Jaanuari vaatlusel hinnati Okeania jooksvat olukorda rahuldavaks kuid tuleviku väljavaated jäid negatiivseteks.

Ladina-Ameerika: majanduskliima halveneb

Ladina-Ameerika riikide hetkeolukorda hinnati jaanuaris rahuldavast madalamaks ja väljavaateid negatiivseteks. Brasiilias ja Argentiinas valitseb rahuldavast madalam majanduskliima. Tšiilis ja Mehhikos hinnati jooksvat olukorda mitterahuldavaks, kuid ootusi kuue kuu pärast positiivseteks.

Lähis-Ida: rahuldav majanduskliima

Lähis-Ida riikide hetkeolukorda hinnati jaanuaris soodsaks, kuid ootused langesid negatiivseteks.

Aafrika: majanduskliima jaheneb

Jaanuari vaatlusel jäi Aafrika hetkeolukorra hinnang rahuldavast madalamaks ja tuleviku väljavaated pöördusid negatiivseteks.

Euroala inflatsiooniprognosis lähiaastateks madal

Maailma keskmiseks inflatsiooniks 2015. aastal prognoosid eksperdid jaanuaris 3,1% (2014. a 3,2%). Euroala inflatsiooniootused (eksperide hinnangul) alanesid 0,7%-ni (2014. a 0,9%), USAs 1,7% (2014. a 1,9%) ja Aasias 3,0% (2014. a 3,5%) tasemele. Lätina-Ameerikas prognoositakse 2015. a inflatsiooniks 10,8%, SRÜ-s 14,0%, Aafrikas 7,6% ja Lähis-Idas 4,0%. Eelseisval 3–5 aastal oodatakse maailma aastakeskmiseks inflatsiooniks 3,1%. Euroalal prognoositakse lähiaastateks keskmiselt 1,6%, USAs 2,3% ja Aasias 3,1% hindade kallinemist.

Tabel 11.2. Maailma majanduskonjunktuur peamiste piirkondade lõikes, (eksperide hinnangud, max = 9)

	117 riigi keskmine		EL-28		Eurosoon		Lääne-Euroopa		Kesk- ja Ida-Euroopa		Põhja-Ameerika		Aasia	
	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015	Okt 2014	Jaan 2015
Majanduse üldolukord praegu	4,9	4,9	4,3	4,6	3,8	4,2	4,3	4,6	5,3	5,3	6,2	6,8	5,0	4,5
Majanduse üldolukord 6 kuu pärast	5,6	5,7	6,1	6,7	6,1	6,7	6,1	6,6	5,2	5,5	5,9	6,0	5,7	5,8
Majanduskliima*	5,3	5,3	5,2	5,7	5,0	5,5	5,2	5,6	5,3	5,4	6,1	6,4	5,4	5,2
Eksport 6 kuu pärast	6,0	5,9	6,0	7,1	6,2	7,3	6,0	7,2	5,1	6,1	6,1	4,1	6,7	6,5
Import 6 kuu pärast	6,0	5,8	5,9	6,1	5,8	6,0	5,9	6,0	5,9	6,1	6,9	7,2	6,3	6,0
Kaubavahetuse bilanss järgneval 6 kuul	5,2	5,4	5,2	6,3	5,4	6,6	5,2	6,4	4,4	5,2	5,1	3,6	5,5	5,8
Inflatsioon 6 kuu pärast	6,0	4,9	6,0	5,0	5,8	4,7	5,9	4,8	6,9	6,1	6,8	4,5	5,0	4,4
Lühiajaliste laenude intress 6 kuu pärast	5,6	5,3	5,3	5,0	5,1	4,9	5,4	5,0	4,7	4,9	6,9	6,6	5,0	4,8
Pikaajaliste laenude intress 6 kuu pärast	6,0	5,7	6,0	5,7	6,0	5,4	6,2	5,6	4,9	5,7	7,6	7,1	5,2	4,7
Kodumaised aktsiahinnad 6 kuu pärast	6,0	6,2	5,8	6,5	4,5	0,0	5,9	6,5	5,7	6,0	5,8	6,1	6,6	6,7

* Majanduskliima – tuletatud (aritmeetilise keskmisena) eksperide hinnangutest hetkeseisule ja olukorrale kuue kuu pärast

Riikide majandusindikaatorid³¹ (protsentides)

	SKP		Tööpuuduse määr	Tarbijahinnad 2015	Eelarve tasakaal*	Jooksevkonto saldo*	Riigivõlakirjade (10. a tähtajaga) intressimäär	
	IV kv 2014/ IV kv 2013	2015						2016
USA	+ 2,4	+ 3,2	+ 2,9	5,5	+ 0,3	- 2,5	- 2,2	2,13
Hiina	+ 7,3	+ 7,2	+ 6,8	4,1	+ 1,5	- 2,9	+ 2,1	3,36
Jaapan	- 0,8	+ 1,1	+ 1,7	3,6	+ 1,0	- 7,0	+ 1,7	0,44
Suurbritannia	+ 2,7	+ 2,6	+ 2,4	5,7	+ 0,5	- 4,6	- 4,3	2,04
Kanada	+ 2,6	+ 2,1	+ 2,3	6,6	+ 1,1	- 1,5	- 2,5	1,50
Euroala	+ 0,9	+ 1,3	+ 1,6	11,2	0	- 2,2	+ 2,4	0,21
Austria	- 0,2	+ 1,3	+ 1,7	4,8	+ 1,3	- 2,3	+ 2,4	0,33
Belgia	+ 1,0	+ 1,2	+ 1,5	8,5	+ 0,4	- 2,4	- 0,1	0,44
Prantsusmaa	+ 0,2	+ 0,9	+ 1,4	10,2	+ 0,1	- 4,3	- 1,1	0,53
Saksamaa	+ 1,5	+ 1,6	+ 1,8	6,5	+ 0,2	+ 0,7	+ 7,1	0,21
Kreeka	+ 1,2	+ 2,0	+ 2,7	26,0	- 0,8	- 3,2	+ 2,6	10,8
Itaalia	- 0,5	+ 0,5	+ 1,1	12,6	0	- 3,0	+ 1,6	1,14
Holland	+ 1,0	+ 1,3	+ 1,6	8,9	+ 0,5	- 2,0	+ 9,1	0,28
Hispaania	+ 2,0	+ 2,0	+ 2,0	23,4	- 0,7	- 4,5	+ 0,5	1,25
Tšehhi	+ 1,2	+ 2,9	+ 2,9	7,5	+ 0,2	- 1,7	- 0,4	0,53
Taani	+ 1,3	+ 1,6	+ 1,8	5,0	+ 0,7	- 3,0	+ 5,8	0,32
Ungari	+ 3,4	+ 2,4	+ 2,6	7,4	+ 1,2	- 2,6	+ 4,8	3,49
Norra	+ 3,2	+ 1,0	+ 1,7	3,7	+ 1,4	+ 7,5	+ 11,3	1,65
Poola	+ 2,8	+ 3,2	+ 3,6	12,0	+ 0,8	- 1,4	- 2,4	2,44
Venemaa	- 0,3	- 3,5	+ 0,5	5,5	+ 12,5	- 1,5	+ 4,6	12,6
Rootsi	+ 2,6	+ 2,3	+ 2,7	8,4	+ 0,2	- 1,6	+ 5,6	0,74
Šveits	+ 1,9	+ 1,0	+ 1,4	3,2	- 0,7	+ 0,3	+ 7,6	- 0,07
Türgi	+ 1,7	+ 4,2	+ 4,2	10,7	+ 6,7	- 1,7	- 4,1	8,33
Austraalia	+ 2,5	+ 2,6	+ 3,1	5,3	+ 1,7	- 2,2	- 2,8	2,59
Brasillia	- 0,2	0	+ 1,5	3,3	+ 7,2	- 4,9	- 4,1	13,2
Soome	- 0,1	+ 0,4	+ 1,4	8,8	+ 0,7	- 2,5	- 0,6	0,34
Läti	+ 2,1	+ 2,9	+ 3,8	10,2	+ 1,0	- 1,1	- 2,4	
Leedu	+ 2,4	+ 2,9	+ 3,1	9,6	+ 0,6	- 1,8	- 1,7	0,75

* SKP suhtes 2015

³¹ Allikas: The Economist, 14. märts 2015

Konjunktuuribaromeetrite kindlustunde indikaatorid Euroopa Liidu maades (sesoonselt silutud andmete alusel)

	Min (alates 01.1990)		Keskmine (alates 01.1990)	Max (alates 01.1990)		2014			2015		
	Kuu – aasta	Väärtus		Kuu – aasta	Väärtus	Okt	Nov	Dets	Jaen	Veebr	Märts
Euroopa Liit											
Tööstus	03-09	-38.7	-7.1	06-07	7.5	-3.2	-2.5	-3.4	-3.1	-3.0	-2.7
Teenindus	03-09	-31.1	8.6	06-98	33.5	8.7	8.5	9.1	8.7	8.0	8.1
Tarbija	03-09	-32.2	-12.0	08-00	1.6	-7.4	-8.1	-7.5	-5.8	-4.4	-1.8
Kaubandus	12-08	-26.8	-6.3	12-10	8.4	-2.0	-2.4	0.0	1.8	-0.5	2.2
Ehitus	06-93	-45.3	-19.5	12-06	3.8	-19.5	-20.0	-17.6	-20.2	-19.1	-20.5
Majandusosaldu	03-09	66.5	100.0	05-00	117.2	104.3	104.1	104.2	104.8	105.2	106.1
Finantsteenused	01-09	-20.0	13.3	04-06	43.3	13.4	14.9	19.0	15.7	20.9	21.2
Euroala											
Tööstus	03-09	-38.1	-6.8	04-07	7.9	-4.7	-3.9	-5.0	-4.5	-4.6	-2.9
Teenindus	03-09	-26.1	9.0	08-98	35.4	4.9	4.5	6.4	5.3	5.3	6.0
Tarbija	03-09	-34.4	-13.1	05-00	2.4	-11.1	-11.6	-10.9	-8.5	-6.7	-3.7
Kaubandus	01-93	-24.8	-8.8	12-10	5.3	-5.5	-5.2	-4.6	-2.7	-1.3	-0.7
Ehitus	09-93	-46.0	-18.4	02-90	6.0	-23.6	-25.0	-24.2	-25.3	-25.1	-24.2
Majandusosaldu	03-09	69.3	100.0	05-00	118.8	100.9	100.8	100.9	101.5	102.3	103.9
Finantsteenused	01-09	-21.8	11.4	04-06	42.6	8.4	10.4	14.8	12.1	16.0	16.8
Saksamaa											
Tööstus	03-09	-42.5	-7.6	02-11	16.0	-4.1	-3.0	-3.4	-3.0	-3.4	-1.2
Teenindus	12-02	-19.9	17.8	03-99	50.1	15.3	12.6	13.4	12.6	11.7	14.0
Tarbija	04-09	-32.9	-8.5	11-10	10.9	-0.7	-1.6	-1.4	0.0	-0.1	3.2
Kaubandus	01-03	-37.4	-11.5	12-90	22.3	-7.5	-9.0	-10.3	-5.4	-4.6	-5.4
Ehitus	12-02	-55.4	-28.0	02-90	2.2	-8.4	-11.7	-7.2	-10.1	-12.1	-12.5
Majandusosaldu	03-09	71.8	100.0	08-90	119.2	104.2	103.4	103.4	103.8	103.3	105.1
Eesti											
Tööstus	03-09	-39.1	2.7	12-06	28.5	-0.6	0.5	-1.2	-1.3	-2.1	-4.1
Teenindus	02-09	-50.3	10.6	01-06	38.3	4.3	4.9	5.6	3.2	-4.6	-10.1
Tarbija	04-93	-56.3	-16.3	04-06	12.8	-2.7	-0.3	-0.6	-3.4	-8.0	-1.3
Kaubandus	06-09	-45.6	7.8	04-07	35.6	14.3	16.6	17.7	9.2	7.0	7.5
Ehitus	04-09	-76.0	-1.8	05-06	48.8	-21.6	-15.6	-17.3	-15.5	-17.2	-21.7
Majandusosaldu	03-09	67.8	100.0	09-06	118.1	101.6	102.8	101.9	100.6	97.5	96.4
Läti											
Tööstus	04-93	-44.0	-8.1	02-07	11.8	-5.2	-4.2	-7.1	-6.0	-8.1	-7.5
Teenindus	03-09	-43.9	4.4	12-06	20.9	2.0	3.5	2.7	2.1	2.5	4.5
Tarbija	07-09	-54.9	-22.1	09-06	1.0	-10.6	-8.3	-7.5	-9.2	-9.1	-5.1
Kaubandus	02-09	-35.2	6.4	04-07	22.8	8.9	7.4	7.5	5.4	3.6	4.8
Ehitus	07-09	-79.4	-25.3	01-07	19.2	-21.3	-20.7	-21.5	-16.8	-20.0	-21.4
Majandusosaldu	03-09	70.8	100.0	02-07	115.1	102.8	104.1	103.0	102.7	101.9	103.6
Leedu											
Tööstus	04-09	-41.4	-11.5	08-07	9.8	-3.4	-5.2	-7.9	-10.3	-10.8	-5.1
Teenindus	03-09	-47.2	7.1	07-06	34.3	0.8	8.9	-3.9	-6.8	0.2	-3.5
Tarbija	01-09	-56.1	-16.1	05-07	9.2	-17.0	-16.2	-14.4	-10.3	-8.5	-4.7
Kaubandus	04-09	-57.8	-1.8	01-07	41.7	0.7	2.4	1.6	7.1	3.4	0.0
Ehitus	05-09	-92.9	-33.8	01-07	13.4	-10.6	-15.3	-12.4	-15.3	-12.0	-18.1
Majandusosaldu	04-09	69.0	100.0	07-06	118.5	104.4	105.1	101.8	101.2	102.7	104.9
Poola											
Tööstus	03-09	-29.1	-14.3	06-07	-0.5	-12.0	-11.9	-11.9	-11.2	-12.1	-11.8
Teenindus	03-09	-12.0	3.9	07-07	22.7	2.4	1.8	1.8	0.2	0.2	-0.7
Tarbija	08-01	-40.1	-22.1	04-08	-0.5	-16.2	-14.9	-13.9	-16.6	-14.9	-14.1
Kaubandus	03-03	-16.8	-3.2	12-07	11.9	1.2	2.1	0.8	0.7	1.4	1.1
Ehitus	02-02	-67.9	-34.2	02-08	-0.7	-25.2	-24.6	-24.6	-23.1	-23.5	-24.1
Majandusosaldu	03-09	77.9	100.0	05-96	122.9	99.3	99.3	99.7	98.8	99.1	98.7
Soome											
Tööstus	03-09	-37.3	1.4	10-94	31.3	-6.4	-7.9	-8.2	-5.4	-8.7	-9.1
Teenindus	12-01	-47.6	14.3	09-00	51.1	-1.4	2.1	0.5	0.4	-1.8	1.9
Tarbija	12-08	-6.4	13.0	09-10	23.8	4.0	5.3	7.0	7.4	9.1	10.2
Kaubandus	02-15	-30.0	-1.5	08-07	23.8	-19.3	-21.4	-26.8	-27.1	-30.0	-26.1
Ehitus	06-91	-99.0	-19.1	06-98	36.5	-30.0	-31.3	-18.1	-22.0	-24.8	-23.7
Majandusosaldu	04-91	72.8	100.0	11-94	121.3	93.3	93.4	93.2	94.2	92.9	94.1
Rootsi											
Tööstus	03-09	-38.5	-4.8	09-10	15.8	2.1	4.2	2.2	2.2	0.6	-1.8
Teenindus	04-09	-26.3	19.4	02-11	53.0	24.8	22.1	28.7	29.1	27.1	23.1
Tarbija	12-08	-10.0	10.0	09-10	28.0	15.7	13.5	15.3	13.3	12.1	12.4
Kaubandus	01-09	-38.3	10.4	01-10	47.6	20.5	16.0	16.4	16.0	19.1	18.0
Ehitus	12-93	-82.9	-24.3	08-07	47.6	-6.0	0.2	0.7	-4.8	-5.9	-12.3
Majandusosaldu	08-91	77.6	100.0	01-11	118.3	107.6	107.3	108.2	107.6	106.5	104.5